

คู่มือการอนุญาตตุลาการ

แนวคำพิพากษาของศาล
เกี่ยวกับการอนุญาตตุลาการ

สถาบันอนุญาตตุลาการ

สำนักอนุญาต

แนวคำพิพากษาของศาลเกี่ยวกับ
การอนุญาโตตุลาการ

คำนำ

หนังสือแนวคำพิพากษาของศาลเกี่ยวกับการอนุญาตตุลาการ
เล่มนี้ได้รับรวบรวมคำพิพากษาศาลฎีกา คำสั่งศาลปกครองสูงสุดและคำวินิจฉัย
ของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลเกี่ยวกับการ
อนุญาตตุลาการ อีกทั้งได้แนบพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕
และข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยการอนุญาตตุลาการ สถาบัน
อนุญาตตุลาการ ไว้ในเล่มโดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างความรู้และ
ความเข้าใจในหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุญาตตุลาการอย่างเป็นระบบ
เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

สถาบันอนุญาตตุลาการ สำนักอนุญาตตุลาการ สำนักงาน
ศาลยุติธรรมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการอนุญาตตุลาการเล่มนี้จะเป็น
ประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุญาตตุลาการและผู้สนใจทั่วไป

ส่วนพัฒนาระบบและข้อกำหนด
สำนักอนุญาตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม

สารบัญ

บทที่ 1 บททั่วไป

1.1	หลักทั่วไปของการอนุญาตตุลาการ	1
1.2	สัญญาอนุญาตตุลาการ	4

บทที่ 2 กระบวนพิจารณาอนุญาตตุลาการ

2.1	อนุญาตตุลาการ	19
2.2	วิธีพิจารณาชั้นอนุญาตตุลาการ	23
2.2.1	วิธีการชั่วคราวระหว่างพิจารณาคดี
ชั้นอนุญาตตุลาการ	24
2.2.2	การสิ้นสุดของการดำเนินการ
ทางอนุญาตตุลาการ	26
2.2.3	คำชี้ขาด	29

บทที่ 3 กระบวนพิจารณาของศาลในคดีอนุญาตตุลาการ

3.1	ศาลที่มีเขตอำนาจ	36
3.2	การเพิกถอนคำชี้ขาด	39
3.3	การบังคับตามคำชี้ขาด	45
3.4	คำชี้ขาดที่ทำขึ้นในต่างประเทศ	54
3.5	การอุทธรณ์	60

ภาคผนวก

	พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545	67
	ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วย
อนุญาตตุลาการ สถาบันอนุญาตตุลาการ	91

บรรณานุกรม

114

บทที่ 1 บททั่วไป

1.1 หลักทั่วไปของการอนุญาโตตุลาการ

การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) เป็นกระบวนการระงับข้อพิพาททางแพ่ง โดยคู่กรณีตกลงกันไว้ด้วยการทำเป็นสัญญาเรียกว่า “สัญญาอนุญาโตตุลาการ” มีใจความเป็นการเสนอข้อพิพาทของตนที่เกิดขึ้น หรือจะเกิดขึ้นในอนาคตให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาด ไม่ว่าจะมีการกำหนดตัวผู้เป็นอนุญาโตตุลาการไว้ในคราวนั้นด้วยหรือไม่ก็ตาม ด้วยเหตุนี้ การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการจึงเกิดขึ้นด้วยความยินยอมพร้อมใจของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายโดยการมอบอำนาจให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัยข้อพิพาทดังกล่าว ส่วนการมอบอำนาจนี้อาจกระทำกันโดยตกลงกันเป็นข้อสัญญาหนึ่งในสัญญาหลักนั้นเลยหรือตกลงกันเป็นสัญญาต่างหากอีกฉบับหนึ่งก็ได้ โดยจะแบ่งเป็นสองประเภท ประเภทแรกคือ *การอนุญาโตตุลาการในศาล* อยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการพิจารณาวิสามัญในศาลชั้นต้น หมวด 3 เรื่องอนุญาโตตุลาการ อีกประเภทหนึ่งคือ *การอนุญาโตตุลาการนอกศาล* ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 221 กำหนดให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ ปัจจุบันคือพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

เมื่อเป็นการอนุญาโตตุลาการนอกศาลแล้ว แม้ต่อมาจะมีการอาศัยอำนาจศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ เช่น ขอให้ศาลตั้งประธานคณะอนุญาโตตุลาการ ก็ไม่ทำให้กลายเป็นการอนุญาโตตุลาการในศาลอันจะอยู่ภายใต้บังคับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 502/2522

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 502/2522

ที่ดินของผู้ร้องถูกเวนคืน อนุญาตตุลาการฝ่ายผู้ร้องและผู้คัดค้าน กำหนดค่าทดแทนราคาที่ดินซึ่งถูกเวนคืนไม่เท่ากัน ผู้ร้องจึงได้ยื่นคำร้อง ต่อศาลให้มีคำสั่งตั้งประธาน ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วตั้ง อ. เป็นประธาน เพื่อชี้ขาดคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการ ตลอดระยะเวลาที่ทั้งสองฝ่ายตั้ง อนุญาตตุลาการจนถึงเวลาที่ผู้ร้องร้องขอให้ศาลตั้ง อ. เป็นประธานต่างฝ่าย ต่างไม่มีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น อนุญาตตุลาการ ที่ทั้งสองฝ่ายตั้งขึ้นจึงเป็นการตั้งกันเองโดยศาลมิได้รับรู้มิใช่เป็นการตั้ง ตาม มาตรา 210 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ถือได้ว่า เป็นกรณีที่เสนอข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการชี้ขาดนอกศาล แม้ต่อมา ศาลชั้นต้นจะได้มีคำสั่งตั้งให้ อ. เป็นประธานเพื่อชี้ขาด ก็ยังถือไม่ได้ว่า ไม่เป็นกรณีที่เสนอข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการชี้ขาดในศาล กรณี เช่นนี้ต้องบังคับตามบทบัญญัติ มาตรา 221 แห่งประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่ง เมื่อไม่ปรากฏว่าคู่กรณีฝ่ายใดไม่ยอมปฏิบัติตามคำชี้ขาด ของ อ. และ อ. มิใช่คู่กรณี อ. จึงไม่มีอำนาจที่จะร้องขอต่อศาลให้มี คำพิพากษาตามคำชี้ขาดของ อ. ได้

การดำเนินกระบวนการพิจารณาชั้นอนุญาตตุลาการนั้นเป็นคนละเรื่อง กับการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล แม้บางครั้งการดำเนินกระบวนการ พิจารณาชั้นอนุญาตตุลาการอาจจะมีกรณีที่จะต้องอาศัยอำนาจศาล เช่น ในเรื่องของการขอให้ศาลตั้งประธานคณะอนุญาตตุลาการ แต่การดำเนิน กระบวนการพิจารณาในชั้นศาลนั้นคู่ความไม่มีหน้าที่จะต้องมาเลือกผู้พิพากษา มาเป็นองค์คณะในคดีของตน ดังเช่นการเลือกอนุญาตตุลาการ ศาลจึง ไม่อาจเป็นอนุญาตตุลาการได้แม้คู่ความจะตกลงกันให้ศาลชี้ขาดข้อพิพาท ในกรณีเช่นนี้อาจเป็นกรณีอ้างพยานร่วมกันหรือคำทำตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งเท่านั้น ไม่ใช่การตั้งศาลเป็นอนุญาตตุลาการ ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1048/2487, 275/2504

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1048/2487

กรณีที่ไม่ได้กำหนดค่าจ้างว่าความไว้ แล้วคู่ความขอให้ศาลเป็นผู้กะนั้นศาลอาจดูสำนวนเดิมและยกพฤติการณ์ต่าง ๆ ขึ้นประกอบการกำหนดค่าจ้างได้และกรณีเช่นนี้ไม่ถือว่าตั้งศาลเป็นอนุญาโตตุลาการ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 275/2504

โจทก์จำเลยพิพาทกันเรื่องที่ดิน ชั้นอำเภอเปรียบเทียบโจทก์ จำเลยต่างทำกันให้เรียกพยานคนกลางมาชี้ขาด ถ้าพยานส่วนมากหรือทั้งหมดให้การว่าเป็นที่ของฝ่ายใดก็ให้ที่ดินเป็นของฝ่ายนั้น ดังนี้ ไม่ใช่เป็นเรื่องตั้งอนุญาโตตุลาการนอกศาลให้เป็นผู้ชี้ขาดข้อพิพาทตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 221 เพราะเป็นเรื่องอ้างพยานร่วมกัน โดยยังไม่กำหนดให้ใครเป็นผู้ชี้ขาด แต่โจทก์ มีอำนาจฟ้องขอให้บังคับตามข้อตกลงชั้นอำเภอได้คือให้ศาลพิจารณาตามคำพยานที่ตกลงกันไว้ นั้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1292/2522 วินิจฉัยไว้ในทำนองเดียวกัน)

การอนุญาโตตุลาการนอกศาล มี 2 รูปแบบคือ การอนุญาโตตุลาการโดยผ่านสถาบันหรือศูนย์อนุญาโตตุลาการ (Institute Arbitration) ซึ่งวิธีดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการจะอยู่ภายใต้ข้อบังคับและการจัดการของสถาบันนั้น ๆ ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 6 โดยมีการอำนวยความสะดวกแก่คู่พิพาทที่เข้ามาใช้บริการ เช่น สถานที่สืบพยานพร้อมอุปกรณ์จดคำพยาน การติดต่อประสานงานระหว่างคู่พิพาทและอนุญาโตตุลาการ เป็นต้น อีกรูปแบบหนึ่งคือ การอนุญาโตตุลาการเฉพาะกิจ (*ad hoc Arbitration*) คือไม่ดำเนินการผ่านสถาบันอนุญาโตตุลาการ แต่คู่พิพาทจะไปดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการกันเอง คู่พิพาทจึงกำหนดวิธีการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการได้ค่อนข้างกว้างขวาง สิ่งที่จะกำหนดว่า จะต้องดำเนินการโดยผ่านสถาบันหรือไม่ต้องพิจารณาจากข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการตามเจตนาของคู่พิพาท

1.2 สัญญาอนุญาโตตุลาการ

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 11 บัญญัติว่า “สัญญาอนุญาโตตุลาการ หมายถึง สัญญาที่คู่สัญญาตกลงให้ระงับข้อพิพาททั้งหมดหรือบางส่วนที่เกิดขึ้นแล้วหรือที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตไม่ว่าจะเกิดจากนิติสัมพันธ์ทางสัญญาหรือไม่โดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้ สัญญาอนุญาโตตุลาการอาจเป็นข้อสัญญาหนึ่งในสัญญาหลัก หรือเป็นสัญญาอนุญาโตตุลาการแยกต่างหากก็ได้

สัญญาอนุญาโตตุลาการต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่สัญญา เว้นแต่ถ้าปรากฏข้อสัญญาในเอกสารที่คู่สัญญาได้ตอบทางจดหมาย โทรสาร โทรเลข โทรศัพท์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลโดยมีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือทางอื่นซึ่งมีการบันทึกข้อสัญญานั้นไว้ หรือมีการกล่าวอ้างข้อสัญญาในข้อเรียกร้องหรือข้อคัดค้านและคู่สัญญาฝ่ายที่มีได้กล่าวอ้างไม่ปฏิเสธให้ถือว่า มีสัญญาอนุญาโตตุลาการแล้ว

สัญญาที่มีหลักฐานเป็นหนังสืออันได้กล่าวถึงเอกสารใดที่มีข้อตกลงให้ระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ข้อตกลงนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาหลัก ให้ถือว่า มีสัญญาอนุญาโตตุลาการแล้ว”

สัญญาหรือข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ (Arbitration Clause) เป็นจุดเริ่มต้นของการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการ หากไม่มีข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการอยู่หรือข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการไม่อาจใช้บังคับได้ หรือข้อสัญญาไม่ครอบคลุมไปถึงข้อพิพาท ก็ไม่จำเป็นต้องผูกพันให้มีการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ หากมีข้อโต้แย้งอย่างไร คู่พิพาทก็ชอบที่จะใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลกันตามกฎหมายต่อไป ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11949/2556

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11949/2556

จำเลยกล่าวอ้างว่า ข้อพิพาทระหว่างผู้ขายกับจำเลยตามสัญญาซื้อขายเกี่ยวกับการชำระเงินค่าซื้อสินค้าอย่างพาราธรรมชาติชนิดแผ่นเกรด RSS 3 โดยจำเลยส่งซื้อสินค้าจากผู้ขายและให้จัดส่งไปยังลูกค้าของจำเลยโดยมีโจทก์เป็นผู้ขนส่ง แต่ปรากฏตามใบตราส่งว่า สินค้าเป็นเกรด RSS 1 ซึ่งไม่ตรงกับเกรดของสินค้าที่ระบุไว้ข้างหีบห่อบรรจุสินค้า ลูกค้าของจำเลยจึงปฏิเสธไม่รับสินค้า เหตุดังกล่าวมิใช่ข้อเรียกร้องเกี่ยวกับคุณภาพหรือสภาพของสินค้าอย่างพาราธรรมชาติชนิดแผ่นเกรด RSS 3 ตามสัญญาที่จะต้องดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการก่อน แต่เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการจัดส่งสินค้าแก่ลูกค้าของจำเลยซึ่งมีการจัดส่งผิดไปจากที่ระบุไว้ อันมิได้อยู่ในขอบข่ายที่จะต้องดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ ผู้ขายจึงไม่ผูกพันที่จะต้องดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการแก่จำเลยก่อนฟ้องคดี

แต่ถ้ามีข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการแล้ว ข้อสัญญาย่อมผูกพันคู่พิพาทให้ต้องดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ หากคู่พิพาทฝ่ายใดนำคดีไปฟ้องต่อศาลโดยพลการ เมื่อมีคู่พิพาทฝ่ายใดร้องขอ ศาลชอบที่จะจำหน่ายคดีออกจากสารบบความได้โดยไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในเนื้อหาแห่งคดี เพื่อให้ไปดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการต่อไปภายใต้บังคับพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 14 ซึ่งบัญญัติว่า

“ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องคดีเกี่ยวกับข้อพิพาทตามสัญญาอนุญาโตตุลาการโดยมิได้เสนอข้อพิพาทนั้นต่อคณะอนุญาโตตุลาการตามสัญญา คู่สัญญาฝ่ายที่ถูกฟ้อง อาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจไม่ช้ากว่าวันยื่นคำให้การหรือภายในระยะเวลาที่มีสิทธิยื่นคำให้การตามกฎหมายให้มีคำสั่งจำหน่ายคดี เพื่อให้คู่สัญญาไปดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ และเมื่อศาลทำการไต่สวนแล้ว เห็นว่าไม่มีเหตุที่ทำให้สัญญาอนุญาโตตุลาการ

นั้นเป็นโมฆะหรือใช้บังคับไม่ได้หรือมีเหตุที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญา นั้นได้ ก็ให้มีคำสั่งจำหน่ายคดีนั้นเสีย” คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4288/2558

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4288/2558

สัญญากู้ยืมเงินกับสัญญาซื้อขายทองคำ มีข้อสัญญาที่คู่สัญญาตกลงให้ระงับข้อพิพาททั้งหมดหรือบางส่วนที่เกิดขึ้นแล้วหรือเกิดขึ้นในอนาคตไม่ว่าจะเกิดจากนิติสัมพันธ์ทางสัญญาหรือไม่โดยวิธีอนุญาโตตุลาการ จึงเป็นสัญญาอนุญาโตตุลาการ ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง

เมื่อจำเลยยื่นข้อเรียกร้องให้ระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการลอนดอน และต่อมาจำเลยได้ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการลอนดอน จึงเป็นกรณีที่จำเลยใช้สิทธิเลือกที่จะเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการแล้ว ทำให้การระงับข้อพิพาทต้องใช้กระบวนการของอนุญาโตตุลาการตามที่โจทก์และจำเลยตกลงกันไว้ในสัญญากู้ยืมเงินและสัญญาซื้อขายทองคำ การที่โจทก์ซึ่งเป็นคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฟ้องคดีต่อศาลโดยไม่เสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อสัญญาอนุญาโตตุลาการ เหตุบกพร่องของสัญญาที่โจทก์อ้างไม่ว่าจะเป็นนิติกรรมอำพรางหรือกลฉ้อฉล หรือข้อตกลงที่จำเลยให้โจทก์ชำระหนี้เงินกู้ด้วยทองคำโดยกำหนดราคาทองคำที่แน่นอนไว้ล่วงหน้า ซึ่งต่ำกว่าราคาตลาดขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 656 วรรคสองและวรรคสาม หรือการกระทำของจำเลยที่ใช้อำนาจต่อรองสูงกว่าจัดทำสัญญาเอาเปรียบโจทก์ขัดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 นั้น เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเนื้อหา และความสมบูรณ์ของสัญญากู้ยืมเงินและสัญญาซื้อขายทองคำ จึงเป็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นหรือ

เกี่ยวเนื่องกับสัญญาโดยตรง อีกทั้งการยกเหตุดังกล่าวถือเป็นการโต้เถียงในเรื่องความมีอยู่ของสัญญาและการมีผลใช้บังคับของสัญญาซึ่งอยู่ในอำนาจวินิจฉัยของอนุญาโตตุลาการ การฟ้องคดีนี้จึงเป็นเรื่องสัญญาหาใช้มูลละเมิดไม่ ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในประเด็นที่โจทก์กล่าวอ้างในคำฟ้องอันเป็นเนื้อหาข้อพิพาทซึ่งต้องระงับโดยวิธีการทางอนุญาโตตุลาการ และเมื่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางทำการไต่สวนแล้วเห็นว่า ไม่มีเหตุที่จะทำให้สัญญาอนุญาโตตุลาการเป็นโมฆะหรือใช้บังคับไม่ได้ หรือมีเหตุที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้ และมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีคำสั่งจำหน่ายคดีของศาลดังกล่าวจึงขอด้วยพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 14 วรรคหนึ่ง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11949/2556, 12703/2555 , 8627/2550 วินิจฉัยไว้ในทำนองเดียวกัน)

การมีข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการอยู่ ไม่ได้ตัดสิทธิของคู่พิพาทที่จะนำคดีไปฟ้องต่อศาลเสมอไป เพียงแต่เป็นเหตุที่ศาลอาจจำหน่ายคดีตาม มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 เพื่อให้ไปดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการก่อน เพราะอาจมีเหตุที่ทำให้ข้อสัญญาดังกล่าวใช้บังคับไม่ได้ หรือ คู่พิพาทตกลงสละข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการก็ได้ ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3425/2545, 1425/2542, 11235/2556 และคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 685/2550

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3425/2545

การที่คู่กรณีมีข้อสัญญากันไว้ว่าหากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นให้เสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ มิได้หมายความว่า จะตัดสิทธิให้คู่กรณีนำคดีฟ้องต่อศาลเสียทีเดียว เพราะอาจมีเหตุที่ทำให้สัญญาอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นโมฆะ หรือใช้บังคับไม่ได้ด้วยเหตุประการอื่นหรือมีเหตุที่ทำให้

ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาที่เป็เหตุให้ไม่สามารถนำข้อพิพาทเสนอต่อ
อนุญาโตตุลาการได้ ดังนั้น ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องคดีเกี่ยวกับ
ข้อพิพาทที่ตกลงกันให้เสนอต่ออนุญาโตตุลาการเป็นผู้ชี้ขาดระหว่างกันแล้ว
หากคู่สัญญาฝ่ายที่ถูกฟ้องเห็นว่าฝ่ายนั้นไม่ปฏิบัติตามสัญญาในการที่จะต้อง
เสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการก็ชอบที่จะให้การโต้แย้งหรือยื่นคำร้อง
ต่อศาลก่อนวันสืบพยานหรือก่อนมีคำพิพากษา ในกรณีที่ไม่มี การสืบพยาน
เมื่อศาลทำการไต่สวนแล้วไม่ได้ความว่ามีเหตุดังกล่าวศาลจึงจะมีคำสั่ง
จำหน่ายคดีเพื่อให้คู่สัญญาไปดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการต่อไป
ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 มาตรา 10 (ปัจจุบันคือ
พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 14)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1425/2542

ระหว่างโจทก์ดำเนินการก่อสร้างทำนบดินอ่างเก็บน้ำตามสัญญา
จำเลยอ้างว่าโจทก์ผิดสัญญาและได้มีหนังสือบอกเลิกสัญญา โดยมีได้เสนอ
ข้อขัดแย้งหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัยก่อนตามสัญญา
ส่วนโจทก์เมื่อเห็นว่าตนเองทำงานแล้วเสร็จตามสัญญา แต่จำเลยผิดสัญญา
ไม่ตรวจรับงานและไม่ชำระเงินค่าจ้าง โจทก์ก็นำคดีมาฟ้องโดยไม่ปฏิบัติตาม
ข้อสัญญาดังกล่าวก่อนเช่นกันและเมื่อถูกฟ้องแล้วจำเลยก็ไม่ได้ยื่นคำร้อง
ต่อศาลขึ้นต้นก่อนวันนัดสืบพยานให้มีคำสั่งจำหน่ายคดีเพื่อให้คู่สัญญา
ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการก่อนตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ
พ.ศ. 2530 มาตรา 10 (ปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ
พ.ศ. 2545 มาตรา 14) พฤติการณ์ดังกล่าวถือว่าโจทก์และจำเลยสละ
ผลบังคับตามสัญญาดังกล่าวโดยปริยายแล้ว จำเลยจึงหาอาฉยกเอา
ข้อสัญญาดังกล่าวมาบังคับให้โจทก์ปฏิบัติอีกได้ไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่
977/2502 วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 685/2550

การที่ผู้ร้องได้เสนอข้อพิพาทในฐานะผู้เรียกร้องต่อสถาบัน
อนุญาตตุลาการ สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม ขอให้
อนุญาตตุลาการมีคำชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญา จึงเป็น
กรณีที่ผู้ร้องเสนอให้ระงับข้อพิพาทด้วยวิธีทางอนุญาตตุลาการ ตาม มาตรา 15
แห่งพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 และเมื่อผู้ร้องดำเนินการ
ตั้งอนุญาตตุลาการฝ่ายตนแล้ว จึงมีหนังสือแจ้งการตั้งอนุญาตตุลาการ
ฝ่ายตนเพื่อให้ผู้คัดค้านดำเนินการตั้งอนุญาตตุลาการฝ่ายผู้คัดค้านภายใน
สามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง แต่ผู้คัดค้านมิได้ดำเนินการตามวิธีการ
ที่กำหนดไว้ จึงเป็นกรณีที่ผู้คัดค้านไม่ประสงค์ที่จะใช้สิทธิตั้งอนุญาตตุลาการ
ฝ่ายตน ดังนั้น ผู้ร้องจึงมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ คือ ศาลปกครอง
เนื่องจากข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญานี้เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาเข้าร่วมงาน
และดำเนินการวิทยุโทรทัศน์ ระบบ ยู เอช เอฟ อันมีลักษณะเป็นสัญญา
ทางปกครองตามมาตรา 3 และเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนด
ให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (6) แห่งพระราชบัญญัติ
จัดตั้งศาลปกครองฯ ประกอบ มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ
พ.ศ. 2545

การใช้สิทธิตามสัญญาอนุญาตตุลาการ โต้แย้งการใช้อำนาจ
ตุลาการโดยผลการของคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง ปกติแล้วสามารถทำได้โดย
ทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดีนั้นอยู่เพื่อให้ศาลไต่สวน
แต่อย่างไรก็ตาม เพียงแคื่อยื่นคำให้การต่อสู้คดีไว้ในทำนองว่า “ยังมีข้อสัญญา
อนุญาตตุลาการอยู่” ก็ถือว่าเป็นการประสงค์จะให้ศาลไต่สวนถึงความมีอยู่
ของข้อสัญญาตาม มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545
แล้ว แม้ว่าจะมีการต่อสู้ในประเด็นอื่น ๆ ด้วยก็ตาม ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่
11235/2556

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11235/2556

โจทก์ฟ้องจำเลยที่ 1 โดยไม่นำข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการชี้ขาดก่อนเป็นการฝ่าฝืนเงื่อนไข ข้อสัญญาอนุญาตตุลาการในสัญญาที่ตกลงกัน จำเลยที่ 1 ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ไม่ช้ากว่าวันยื่นคำให้การหรือภายในระยะเวลาที่มีสิทธิยื่นคำให้การตามกฎหมายให้มีคำสั่งจำหน่ายคดี เพื่อให้คู่สัญญาไปดำเนินการทางอนุญาตตุลาการได้ แม้จำเลยที่ 1 มิได้ทำคำร้องยื่นต่อศาลให้มีคำสั่งจำหน่ายคดีภายในกำหนดระยะเวลาตามความในพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 14 แต่ได้ยื่นคำให้การโต้แย้งไว้แล้วว่าโจทก์ฟ้องคดีนี้โดยไม่ดำเนินการระบวนการอนุญาตตุลาการก่อน ถือได้ว่าจำเลยที่ 1 ประสงค์ให้ศาลไต่สวนและมีคำสั่งจำหน่ายคดีเพราะเหตุดังกล่าว และแม้คำให้การจำเลยที่ 1 จะปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ในเรื่องอื่น ๆ ด้วยและขอให้ยกฟ้อง ถือไม่ได้ว่าจำเลยที่ 1 สละข้อตกลงเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาตตุลาการตามที่ระบุไว้ในสัญญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2039/2550

พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 14 วรรคหนึ่ง มิได้บัญญัติว่า คำขอให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเพื่อให้คู่สัญญาไปดำเนินการทางอนุญาตตุลาการอาจทำได้แต่ฝ่ายเดียว ดังนั้น ก่อนที่จะไต่สวนหรือมีคำสั่ง ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางชอบที่จะให้โอกาสโจทก์คัดค้านคำร้องดังกล่าวของจำเลยก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 21 (2) โดยมีคำสั่งให้ส่งสำเนาคำร้องแก่โจทก์

ขอบเขตอำนาจของอนุญาโตตุลาการที่จะวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท มีอยู่เท่าที่กำหนดไว้ในข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ ประเด็นอื่นนอกเหนือจากนี้ไม่อยู่ในขอบเขตอำนาจของอนุญาโตตุลาการ ต้องนำข้อพิพาทไปดำเนินการทางกฎหมายเฉพาะต่อไป ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8627/2550

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8627/2550

ตามสัญญาให้บริการเป็นที่ปรึกษาระบุใจความว่า “ข้อสัญญานี้ จะได้รับการตีความภายใต้กฎหมายของอัลเบอร์ตา ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใด แจ้งข้อพิพาทเป็นลายลักษณ์อักษรให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง อนุญาโตตุลาการ อีสรระหนึ่งคนจะได้รับการแต่งตั้งโดยการตกลงร่วมกันของทั้งสองฝ่ายภายใน สามสิบวันนับแต่แจ้งข้อพิพาท” กรณีดังกล่าวจึงเป็นการตกลงที่จะให้มี อนุญาโตตุลาการหนึ่งคนเป็นผู้ระงับข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญาโดยตีความ ตามกฎหมายของอัลเบอร์ตา ประเทศแคนาดา ข้อสัญญาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่ง ของสัญญาให้บริการเป็นที่ปรึกษา การที่จะต้องแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ เป็นผู้ระงับข้อพิพาท จึงต้องเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาให้บริการเป็นที่ปรึกษา ซึ่งหากมีปัญหาเกี่ยวกับการตีความสัญญาก็จะต้องเป็นไปภายใต้กฎหมาย ของอัลเบอร์ตา ประเทศแคนาดา และเป็นผลให้คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะนำข้อพิพาทดังกล่าวไปฟ้องต่อศาลแรงงานกลางก่อนที่จะยื่นอนุญาโตตุลาการ ชี้ขาดไม่ได้ตามที่พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 14 บัญญัติไว้ เว้นแต่จะเป็นกรณีที่มีเหตุที่ทำให้สัญญาอนุญาโตตุลาการนั้น เป็นโมฆะหรือใช้บังคับไม่ได้ หรือมีเหตุที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญา นั้นได้ แต่ตามคำฟ้องโจทก์ส่วนที่อ้างว่าจำเลยเลิกจ้างโจทก์โดยไม่ได้ บอกกล่าวล่วงหน้าตามกฎหมาย โจทก์ทำงานติดต่อกันเกินกว่าสามปี จึงมีสิทธิได้รับค่าชดเชยไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้ายหนึ่งร้อยแปดสิบวัน และจำเลยค้างจ่ายค่าจ้างโจทก์โดยจงใจหรือโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร จึงขอให้จำเลยจ่ายสินจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้า ค่าจ้างค้างจ่าย

พร้อมเงินเพิ่มและค่าชดเชย อันเป็นการใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 9, 17, 70 และมาตรา 118 และขอให้จำเลยจ่ายค่าเสียหายจากการเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรมตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 49 จึงมิใช่เป็นการฟ้องเกี่ยวกับกรณีพิพาทซึ่งเกิดจากสัญญาให้บริการเป็นที่ปรึกษาแต่อย่างใด โจทก์จึงมีสิทธินำคดีส่วนนี้มาฟ้องต่อศาลแรงงานได้

สำหรับคำฟ้องโจทก์ส่วนที่โจทก์ขอเรียกค่าขาดประโยชน์จากการทำงานที่เหลืออยู่ตามสัญญาจึงเป็นการฟ้องเกี่ยวกับกรณีพิพาทตามสัญญาให้บริการเป็นที่ปรึกษา จึงต้องเป็นไปตามข้อสัญญาที่จะต้องให้อนุญาตโอดตุลาการอิสระหนึ่งคนที่ได้รับการแต่งตั้งโดยการตกลงร่วมกันระหว่างโจทก์กับจำเลยได้ชี้ขาดก่อนตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติอนุญาตโอดตุลาการ พ.ศ. 2545 โจทก์จึงยังไม่มีสิทธินำคดีส่วนนี้มาฟ้องต่อศาลแรงงานกลางได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3530/2549, 35/2513, 182/2522 วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

สัญญาอนุญาตโอดตุลาการเป็นสัญญาที่แยกต่างหากจากสัญญาหลัก แม้จะเขียนไว้ในสัญญาเดียวกันก็ตาม และถึงแม้มีเหตุประการใดที่ทำให้สัญญาหลักเป็นอันใช้บังคับไม่ได้ เป็นโมฆะ หรือมีการบอกเลิกสัญญา ถ้าเป็นข้อพิพาทที่อยู่ภายใต้ความผูกพันของข้อสัญญาอนุญาตโอดตุลาการแล้ว และไม่ปรากฏว่ามีเหตุอื่นใดที่ทำให้ข้อสัญญาอนุญาตโอดตุลาการใช้บังคับไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงให้ระงับข้อพิพาทด้วยการอนุญาตโอดตุลาการก็ไม่ระงับไป ตามสัญญาหลัก ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3894/2559, 990/2551

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3894/2559

สัญญาว่าจ้างก่อสร้างช่วงระหว่างโจทก์กับจำเลยตกลงให้นำสัญญาหลักระหว่างจำเลยกับบริษัท อ. เจ้าของงานมาใช้บังคับ สัญญาหลัก

มีข้อตกลงว่าหากมีกรณีพิพาทอันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามสัญญา คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงให้อนุญาตตุลาการเป็นผู้วินิจฉัย จึงถือว่าสัญญาว่าจ้างก่อสร้างช่วงระหว่างโจทก์กับจำเลยมีสัญญาอนุญาตตุลาการแล้วตามพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 11 วรรคท้าย แม้ต่อมาโจทก์กับจำเลยตกลงเลิกสัญญาต่อกัน แต่ก็มีใช้กรณีมีเหตุที่ทำให้ข้อสัญญาอนุญาตตุลาการนั้นเป็นโมฆะหรือใช้บังคับไม่ได้ด้วยเหตุประการอื่น หรือมีเหตุทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญานั้นได้ตามพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 14 วรรคหนึ่ง โจทก์และจำเลยยังมีหน้าที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อสัญญาอนุญาตตุลาการเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้น

ส่วนกรณีสัญญาว่าจ้างก่อสร้างช่วงที่มีข้อกำหนดให้จำเลยเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดเมื่อมีข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามสัญญาว่าจ้างก่อสร้างช่วงนั้น หาได้ขัดหรือแย้งกับข้อตกลงให้ระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาตตุลาการดังกล่าวไม่ เพราะข้อวินิจฉัยชี้ขาดของจำเลยไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย หากโจทก์ไม่ยินยอมปฏิบัติตาม ข้อพิพาทดังกล่าวย่อมต้องใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาตตุลาการตามที่กำหนดไว้ในสัญญาหลักอยู่ดี ดังนั้น เมื่อโจทก์ไม่ปฏิบัติตามข้อสัญญาอนุญาตตุลาการให้ระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการทางอนุญาตตุลาการดังกล่าวในคดีนี้ก่อนจึงเป็นการไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 990/2551

ตามสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการสมาคมประกันวินาศภัยบทส่งท้าย ข้อ 35 ที่ผู้ร้องและผู้คัดค้านได้ร่วมกันทำขึ้นระบุว่า “คู่สัญญามีสิทธิถอนตัวออกจากความผูกพันตามสัญญานี้ได้โดยการมีหนังสือแจ้งการถอนตัวส่งถึงนายกสมาคมประกันวินาศภัยล่วงหน้า

เป็นเวลาอย่างน้อย 60 วัน ก่อนวันที่การบอกเลิกมีผลบังคับ และผลแห่งการบอกเลิกสัญญาไม่กระทบถึงเรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการและเรื่องที่เกิดขึ้นก่อนการบอกกล่าวถอนตัวจะมีผล” เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่ามูลเหตุแห่งข้อพิพาทตามคำเสนอข้อพิพาทที่ผู้ร้องเสนอต่ออนุญาโตตุลาการสมาคมประกันวินาศภัย เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นก่อนการบอกกล่าวถอนตัวของผู้คัดค้านจะมีผล ดังนั้น ผลแห่งการบอกเลิกสัญญาของผู้คัดค้านจึงไม่มีผลกระทบถึงเรื่องดังกล่าว ผู้ร้องและผู้คัดค้านยังคงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อกันตามสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการสมาคมประกันวินาศภัยต่อไป **แม้ผู้ร้องจะยื่นคำเสนอข้อพิพาทหลังจากการบอกเลิกสัญญามีผลแล้ว อนุญาโตตุลาการสมาคมประกันวินาศภัยก็ยังมีอำนาจพิจารณาและชี้ขาดคำเสนอข้อพิพาทของผู้ร้องได้** (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 383/2551 วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

แต่อย่างไรก็ตาม สัญญาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อต่างฝ่ายต่างมีความสามารถและอำนาจตามกฎหมายที่จะทำสัญญากัน หากสัญญาอนุญาโตตุลาการไม่อาจเกิดขึ้นได้แล้ว สัญญาหลักจึงไม่อาจใช้การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการได้ ส่งผลให้กระบวนการพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการตั้งแต่นำคำเสนอจนไปถึงการทำคำชี้ขาด ไม่ชอบด้วยกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2503/2552

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2503/2552

กิจการจำหน่ายและจ่ายรางวัลสลากบำรุงการกุศลแบบอัตโนมัติ เป็นกิจการที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งเป็น “รัฐวิสาหกิจ” และเป็น “หน่วยงานเจ้าของโครงการ” มีอำนาจหน้าที่ที่จะกระทำได้ตามพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 มาตรา 5 (3) เพราะเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องหรือที่เป็นประโยชน์แก่การดำเนินกิจการของสำนักงาน

สลากกินแบ่งรัฐบาล จึงเข้าลักษณะเป็น “กิจการของรัฐ” และเป็นกิจการที่มีเงินลงทุนหรือทรัพย์สินตั้งแต่หนึ่งพันล้านบาทขึ้นไป ซึ่งเข้าเกณฑ์เป็น “โครงการ” ในกิจการของรัฐตามนัยของบทนิยามความหมายต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 และตามข้อตกลงในสัญญาแต่งตั้งผู้แทนจำหน่ายและจ่ายรางวัลสลากบำรุงการกุศลแบบอัตโนมัติก็มีข้อตกลงในสาระสำคัญว่าผู้คัดค้านได้มอบหมายให้ผู้ร้องซึ่งเป็นเอกชนลงทุนแต่ฝ่ายเดียวโดยวิธีการอนุญาตหรือให้สิทธิที่จะดำเนินการแทนผู้คัดค้านในการดำเนินการเกี่ยวกับกิจการของรัฐ ซึ่งเข้าบทนิยามความหมายของคำว่า “ร่วมงานหรือดำเนินการ” ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 ด้วย สัญญาแต่งตั้งผู้แทนจำหน่ายและจ่ายรางวัลสลากบำรุงการกุศลแบบอัตโนมัติจึงเป็นสัญญาที่คู่สัญญาคือ ผู้ร้องและผู้คัดค้านจะต้องกระทำภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 เมื่อการทำสัญญาฉบับนี้ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้ ทั้งขั้นตอนการเสนอโครงการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 2 มาตรา 6 ถึง มาตรา 11 ตลอดจนถึงขั้นตอนในส่วน of วิธีการดำเนินโครงการภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้วตามความใน หมวด 3 ตั้งแต่ มาตรา 12 ถึง มาตรา 21 สัญญาแต่งตั้งผู้แทนจำหน่ายและจ่ายรางวัลสลากบำรุงการกุศลแบบอัตโนมัติจึงกระทำขึ้นโดยไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 จึงเป็นสัญญาที่ไม่มีผลผูกพันผู้ร้องและผู้คัดค้านซึ่งเป็นคู่สัญญา และย่อมส่งผลทำให้สัญญาข้อ 26 ซึ่งเป็นข้อตกลงส่วนหนึ่งในสัญญาแต่งตั้งผู้แทนจำหน่ายและจ่ายรางวัลสลากบำรุงการกุศลแบบอัตโนมัติอันเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับการระงับ

**ข้อพิพาท โดยเสนอข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการเพื่อชี้ขาดไม่มีผล
บังคับใช้ไปด้วย** ดังนั้น คำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการ ฉบับลงวันที่ 4 ธันวาคม
2543 ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลพิพากษาตามคำชี้ขาดจึงเป็นคำชี้ขาด
ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ใช้บังคับแก่ข้อพิพาทนั้น กรณียอมเข้าเกณฑ์
ตาม มาตรา 24 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ.2530
(ปัจจุบันคือ มาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545)
ที่ศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดนั้นได้

การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาตตุลาการ
ให้จึงเป็นการพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการ โดยฝ่าฝืน
ต่อบทบัญญัติ มาตรา 24 วรรคหนึ่ง ของพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ
พ.ศ. 2530 และเนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงาน
หรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 เป็นบทกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์
ให้การลงทุนในกิจการของรัฐที่มีวงเงินลงทุนสูงไม่ตกอยู่ภายใต้การพิจารณา
ของบุคคลผู้เดียวหรือหน่วยงานเดียว เพื่อประโยชน์โดยรวมของประเทศชาติ
ซึ่งเป็นบทกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน กรณี
จึงต้องด้วยหลักเกณฑ์ตาม มาตรา 26 (2) แห่งพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ
พ.ศ. 2530 และ มาตรา 45 (2) แห่งพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545
ผู้คัดค้านมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้น โดยตรงต่อศาลฎีกาได้
ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 45 (2)
(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7277/2549 วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

สัญญาอนุญาตตุลาการเป็นสัญญาชนิดหนึ่งที่เกิดจากเจตนา
ของคู่สัญญาที่มีคำเสนอสนองตรงกันแม้ไม่เป็นเอกเทศสัญญาตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ก็มีผลผูกพันคู่สัญญา แต่ไม่มีผลถึง
บุคคลภายนอกด้วย ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 18978/2556

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 18978/2556

ข้อตกลงเรื่องอนุญาโตตุลาการและในสัญญาระบุว่า หากมีข้อพิพาทเกี่ยวกับความตกลงนี้ และไม่อาจหาข้อยุติได้ คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการ เป็นข้อตกลงที่มีผลบังคับใช้กับคู่สัญญา ได้แก่ โจทก์กับบริษัท อ. เท่านั้น ไม่มีผลใช้บังคับกับจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นบุคคลภายนอก โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองในฐานะผู้ค้าประกันหนี้ของบริษัท อ. ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 337/2531 วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

การระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการนั้น หากไม่ใช่ข้อพิพาทที่ไม่อาจระงับโดยการอนุญาโตตุลาการได้ตามกฎหมาย (Arbitrability) กล่าวคือข้อพิพาทที่จะต้องได้รับการวินิจฉัยชี้ขาดโดยสถาบันศาลซึ่งเป็นสถาบันที่ใช้อำนาจรัฐาธิปัตย์เท่านั้น เอกชนไม่อาจวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องบางเรื่องได้ เช่น สถานะหรือความสามารถของบุคคล ย่อมสามารถกำหนดข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ (Arbitration Clause) ได้ทั้งสิ้น เท่าที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น ละเมิด ผิดสัญญา ทรัพย์สินทางปัญญา หรือแม้กระทั่งคดีเฉพาะทางของแต่ละวิชาชีพ ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3913/2549

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3913/2549

คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการที่ผู้คัดค้านอ้างเป็นกรณีพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิในเครื่องหมายการค้าระหว่างผู้ร้องกับผู้คัดค้านว่าใครมีสิทธิในเครื่องหมายการค้าพิพาทดีกว่ากัน เมื่อคณะอนุญาโตตุลาการเห็นว่าผู้ร้องมีสิทธิในเครื่องหมายการค้าพิพาทดีกว่าผู้คัดค้านก็ได้มีคำชี้ขาดตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ข้อ 5 (1) โดยให้ผู้คัดค้านดำเนินการตามความจำเป็นในการยกเลิกทะเบียนเครื่องหมายการค้าพิพาทหรือโอนทะเบียน

เครื่องหมายการค้าพิพาทให้แก่ผู้ร้องแล้วแต่ผู้คัดค้านจะเลือก อันเป็นคำชี้ขาด ให้คู่สัญญากระทำการตามสัญญาหรืองดเว้นจากการกระทำตามสัญญาต่อไป จึงไม่ใช่ข้อพิพาทที่ไม่อาจระงับได้โดยวิธีอนุญาโตตุลาการ

การที่ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการกำหนดให้คณะอนุญาโตตุลาการ ใช้กฎหมายของต่างประเทศมาใช้แก้ข้อพิพาทและชี้ขาดตามหลักกฎหมาย ของต่างประเทศนั้นสามารถทำได้ตามมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติ อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ทั้งไม่เป็นเหตุทำให้สัญญาอนุญาโตตุลาการ เป็นโมฆะ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 ตุลาพิพากษาศาลฎีกา ที่ 3368/2552

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3368/2552

การที่โจทก์และจำเลยตกลงกันให้เสนอข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้น ในอนาคตต่ออนุญาโตตุลาการแห่งประเทศสิงคโปร์และ**นำกฎหมายของประเทศสิงคโปร์มาใช้บังคับ** ข้อตกลงดังกล่าวหาได้ทำให้คู่สัญญาฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันแต่อย่างใดไม่ อีกทั้งจำเลยก็มีได้ เป็นผู้กำหนดข้อตกลงดังกล่าวด้วยตนเอง ข้อตกลงเรื่องอนุญาโตตุลาการ จึงสมบูรณ์และสามารถบังคับได้ หากใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมหรือขัดต่อ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนดังที่โจทก์กล่าวอ้างไม่ และที่โจทก์อ้างว่า การเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการแห่งประเทศ สิงคโปร์ก่อให้เกิดภาระและทำให้โจทก์ต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนสูง ก็มีเหตุที่ทำให้โจทก์ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงได้ คดีไม่มีเหตุที่ทำให้ สัญญาอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นโมฆะหรือใช้บังคับไม่ได้ หรือมีเหตุที่ทำให้ ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญานั้นได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1958/2548, 1772/2542, 698/2521 วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

บทที่ 2 กระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ

2.1 อนุญาโตตุลาการ

วิธีการคัดค้านอนุญาโตตุลาการตาม มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 นั้นหากคู่พิพาทไม่ได้ตกลงไว้เป็นอย่างอื่น นอกเหนือจากที่มีกำหนดไว้ในมาตราดังกล่าว การที่คู่พิพาทจะร้องขอต่อศาล เพื่อให้ถอนอนุญาโตตุลาการออกจากคณะอนุญาโตตุลาการได้นั้น จะต้องนำเหตุดังกล่าวให้คณะอนุญาโตตุลาการวินิจฉัยชี้ขาดเหตุคัดค้านนั้นเสียก่อน หากมีข้อขัดข้องอย่างไร จึงจะมีสิทธินำเหตุคัดค้านมาร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจ มิเช่นนั้นจะเป็นการไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 20 วรรคสอง ศาลชอบที่จะมีคำสั่งยกคำร้องดังกล่าว ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15010/2558

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15010/2558

สัญญาประกันภัยระหว่างผู้ร้องกับผู้คัดค้านมีข้อกำหนดการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการว่าหากคู่ความมีข้อพิพาทใด ๆ เกี่ยวข้องกับสัญญานี้ ให้เสนอข้อพิพาทนั้นต่อคณะอนุญาโตตุลาการ (an arbitration tribunal) ซึ่ง มาตรา 20 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 บัญญัติว่า ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น คู่พิพาทฝ่ายที่ประสงค์จะคัดค้านอนุญาโตตุลาการจะต้องยื่นหนังสือแสดงเหตุแห่งการคัดค้านต่อคณะอนุญาโตตุลาการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รู้ถึงการตั้งอนุญาโตตุลาการหรือรู้ถึงข้อเท็จจริงตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 19 วรรคสาม เมื่อผู้คัดค้านแจ้งการแต่งตั้ง จ. เป็นอนุญาโตตุลาการฝ่ายผู้คัดค้าน ผู้ร้องแจ้งคัดค้านการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายผู้คัดค้าน โดยไม่ปรากฏว่าผู้ร้องได้แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายผู้ร้องแล้วร่วมกันตั้งอนุญาโตตุลาการเพิ่มอีกหนึ่งคนเป็นประธานคณะอนุญาโตตุลาการตาม มาตรา 17 วรรคหนึ่ง

และวรรคสองเพื่อประกอบกันเป็นคณะอนุญาโตตุลาการ ทั้งไม่ปรากฏว่า ผู้ร้องและผู้คัดค้านตกลงวิธีคัดค้านอนุญาโตตุลาการไว้เป็นอย่างอื่น จึงเป็น กรณีที่ผู้ร้องยังไม่ได้ปฏิบัติตาม มาตรา 20 วรรคหนึ่ง คือไม่ได้ยื่นหนังสือ แสดงเหตุแห่งการคัดค้านต่อคณะอนุญาโตตุลาการ ผู้ร้องย่อมไม่มีสิทธิ ยื่นคำร้องขอให้ศาลเพิกถอนการแต่งตั้ง จ. เป็นอนุญาโตตุลาการฝ่ายผู้คัดค้าน

การร้องคัดค้านอนุญาโตตุลาการเป็นคนละเรื่องกับการร้องคัดค้าน ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาด หากอนุญาโตตุลาการเขียนคำชี้ขาดไม่ชอบด้วยกฎหมาย ใดๆ คู่พิพาทต้องใช้สิทธิร้องขอให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาด ตาม มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ ไม่ใช่ฟ้องบังคับให้อนุญาโตตุลาการ เพิกถอนคำชี้ขาดของตนเอง ทั้งการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการในฐานะ อนุญาโตตุลาการโดยปกติไม่ต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง เว้นแต่จะกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติ อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545) จึงไม่ใช่กรณีที่เป็นการโต้แย้งสิทธิ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 ด้วย คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 18217/2557

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 18217/2557

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การคัดค้านคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการอาจทำได้ โดยการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้” วรรคสอง บัญญัติว่า “คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้เพิกถอน คำชี้ขาดได้ โดยยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในเก้าสิบวันนับแต่ วันได้รับสำเนาคำชี้ขาด...” วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดได้ ในกรณีดังต่อไปนี้ (1) คู่พิพาทฝ่ายที่ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดสามารถพิสูจน์ ได้ว่า... (ง) คำชี้ขาดวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญา อนุญาโตตุลาการหรือคำชี้ขาดวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการ

เสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการ... (จ)... กระบวนพิจารณาของ คณะอนุญาโตตุลาการมิได้เป็นไปตามที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้...” ดังนั้น หากโจทก์ซึ่งเป็นคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะคัดค้านคำชี้ขาด ของคณะอนุญาโตตุลาการสามารถกระทำได้โดยการขอให้ศาลเพิกถอน คำชี้ขาดตาม มาตรา 40 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งตาม คำฟ้องของโจทก์บรรยายโดยแจ้งชัดถึงสภาพแห่งข้อหาและข้ออ้างที่อาศัย เป็นหลักแห่งข้อหาว่าคำวินิจฉัยชี้ขาดของจำเลยในฐานะคณะอนุญาโตตุลาการ ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งไม่อยู่ในขอบเขต ของสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือคำชี้ขาดวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลง ในการเสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการ และกระบวนพิจารณาของ คณะอนุญาโตตุลาการมิได้เป็นไปตามที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้ตาม มาตรา 40 วรรคสาม (1) (ง) (จ) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งมีคำขอบังคับให้เพิกถอน คำชี้ขาดของจำเลยในฐานะคณะอนุญาโตตุลาการ คำฟ้องของโจทก์จึงเป็น เรื่องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ โจทก์ต้องยื่นคำร้อง ต่อศาลตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 วรรคสอง หาใช่ฟ้องจำเลยเพื่อขอเพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ทั้งการกระทำที่โจทก์บรรยายฟ้องถึงสภาพแห่งข้อหาดังกล่าว จำเลยไม่ว่า จะในฐานะส่วนตัวหรือในฐานะคณะอนุญาโตตุลาการหาได้โต้แย้งสิทธิ หรือหน้าที่ของโจทก์ไม่และกรณี หาใช่เป็นการเสนอคดีมีข้อพิพาทหรือ คดีไม่มีข้อพิพาทต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 หรือกรณีควรคืนคำฟ้องนั้นไปให้โจทก์ทำมาใหม่ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 18 ไม่

การมีผลประโยชน์ขัดกันในมูลความแห่งคดี (Conflict of Interest) เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน ส่งผลกระทบต่อคู่พิพาทและกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

การเปิดเผยข้อเท็จจริงซึ่งอาจเป็นเหตุอันควรสงสัยว่าอนุญาโตตุลาการที่ถูกแต่งตั้งมานั้นมีความอิสระและเป็นกลางหรือไม่ ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 จึงเป็นข้อสำคัญที่อนุญาโตตุลาการต้องคำนึงถึง หากดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการต่อไป ก็จะถูกคัดค้านและเพิกถอนการเป็นอนุญาโตตุลาการในคดีนั้น ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2231 - 2233/2553

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2231-2233/2553

ความเป็นกลางและเป็นอิสระของอนุญาโตตุลาการถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่จะเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่คู่พิพาท หากอนุญาโตตุลาการปราศจากเสียซึ่งความเป็นกลางและเป็นอิสระแล้ว คู่พิพาทก็จะไม่ได้รับความเป็นธรรมและกระบวนการอนุญาโตตุลาการก็จะไม่ได้รับการยอมรับ บทบัญญัตินี้จึงเป็นบทกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย เมื่อศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าผู้คัดค้านที่ 1 ไม่ใช่ผู้ถือหุ้นที่แท้จริงของผู้คัดค้านที่ 3 และที่ 5 จึงไม่มีเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางและเป็นอิสระของผู้คัดค้านที่ 1 ในการปฏิบัติหน้าที่อนุญาโตตุลาการ เพื่อพิจารณาข้อพิพาทระหว่างผู้ร้องกับผู้คัดค้านที่ 3 และที่ 5 ดังนั้น การที่ผู้ร้องทั้งสามสำนวนอุทธรณ์คัดค้านว่าผู้คัดค้านที่ 1 ซึ่งได้รับเลือกเป็นประธานอนุญาโตตุลาการขาดความเป็นกลางและเป็นอิสระจึงเป็นการกล่าวอ้างคัดค้านว่าคำสั่งศาลชั้นต้นขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ตาม มาตรา 45 (2) แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

ผู้คัดค้านที่ 1 เป็นผู้ลงชื่อโอนหุ้นให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชายอมต้องรู้ อยู่ก่อนแล้วว่าหุ้นของผู้คัดค้านที่ 3 และที่ 5 ออกในนามของตนเอง แม้ผู้คัดค้านที่ 1 จะเห็นว่าตนไม่มีส่วนได้เสียในการซื้อหุ้นของผู้คัดค้านที่ 3 และที่ 5 แต่ผู้คัดค้านที่ 1 ก็มีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าวซึ่งอาจเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางหรือความเป็นอิสระของตนให้

คู่พิพาททราบ การที่ผู้คัดค้านไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นการขัดต่อหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการตาม มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ผู้คัดค้านที่ 1 จึงไม่อาจทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการรวมทั้งเป็นประธานอนุญาโตตุลาการได้

2.2 วิธีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ

การดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการตามปกติจะเป็นไปตามที่ คู่พิพาทตกลงกัน อย่างไรก็ตาม หากเป็นการอนุญาโตตุลาการแบบสถาบัน ทุกสถาบันก็จะมีข้อบังคับให้คู่พิพาทได้เลือกใช้ ซึ่งจะระบุถึงรายละเอียดต่าง ๆ ที่จำเป็นในกระบวนการอนุญาโตตุลาการไว้ทั้งหมด รวมถึงระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการอนุญาโตตุลาการ แต่ข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการ เป็นเพียงแนวทางในการบริหารจัดการคดีอนุญาโตตุลาการให้เสร็จสิ้นไปด้วย รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเท่านั้น ไม่ได้มีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณา ชั้นอนุญาโตตุลาการแต่อย่างใด ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4896/2557

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4896/2557

การที่ผู้คัดค้านอุทธรณ์ทำนองว่า อนุญาโตตุลาการทำคำวินิจฉัยชี้ขาดคดีนี้นานถึงหนึ่งปี ย่อมขัดต่อข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วย อนุญาโตตุลาการ ข้อ 27 ที่ต้องทำคำชี้ขาดให้เสร็จภายในกำหนดเวลา หนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ตั้งอนุญาโตตุลาการนั้น ข้อบังคับดังกล่าว เป็นเพียงกรอบเวลาที่ได้กำหนดให้ดำเนินการเท่านั้น การที่อนุญาโตตุลาการ ไม่อาจทำคำชี้ขาดได้เสร็จภายในกำหนดเวลาตามข้อบังคับไม่ถึงกับทำให้ กระบวนการพิจารณาในชั้นอนุญาโตตุลาการไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด ดังนั้น การบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจึงไม่เป็นการขัดต่อ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามพระราชบัญญัติ อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 45 (1)

2.2.1 วิธีการชั่วคราวระหว่างพิจารณาคดีชั้นอนุญาโตตุลาการ

ในระหว่างที่มอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัยชี้ขาด หากคู่พิพาทฝ่ายใดเสียหายเพราะการกระทำของคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง คู่พิพาทฝ่ายที่เสียหายมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ขอให้คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวในระหว่างพิจารณาคดีอนุญาโตตุลาการได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 หรือ 264 ประกอบพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 16 ก็ได้ แต่ศาลมีอำนาจวินิจฉัยเพียงว่าเข้าเหตุตามหลักเกณฑ์การขอคุ้มครองชั่วคราวหรือไม่เท่านั้น ส่วนเนื้อหาของข้อพิพาทเป็นอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการ คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 3883 - 3884/2559

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3883 - 3884/2559

ผู้ร้องทั้งหกได้เสนอข้อพิพาทต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนัก ระเบียบข้อพิพาท (เดิม) สำนักงานศาลยุติธรรม โดยยกข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาว่า ผู้ร้องทั้งหกเป็นผู้มีสิทธิครอบครองในที่ดินและบ้านพิพาท ที่ได้ร่วมกันเช่าจากผู้คัดค้านที่ 2 ต่อมาผู้คัดค้านทั้งสองกับพวกได้ร่วมกันเข้าไปในที่ดินและบ้านพิพาทที่อยู่ในความครอบครองของผู้ร้องทั้งหก เพื่อถือการครอบครองทั้งหมดหรือแต่บางส่วนอันเป็นการรบกวนการครอบครอง อสังหาริมทรัพย์ของผู้ร้องทั้งหกโดยปกติสุข และได้เปลี่ยนกุญแจบ้าน ประตูห้องนอน ประตูรั้วบ้าน ตัดน้ำ ตัดไฟ ชั้ปลั๊กบิวารของ ผู้ร้องทั้งหก ออกจากบ้าน ซึ่งไม่มีสิทธิกระทำได้โดยให้อนุญาโตตุลาการมีคำสั่งชั้ปลั๊ก ผู้คัดค้านทั้งสองและบิวารออกไปจากที่ดินและบ้านพิพาท ให้ส่งมอบที่ดิน และบ้านในสภาพคงเดิมและให้ผู้คัดค้านทั้งสองร่วมกันชำระค่าเสียหาย และผู้ร้องทั้งหกได้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวต่อศาลก่อนที่อนุญาโตตุลาการ จะมีคำวินิจฉัยชี้ขาด โดยขอให้มีคำสั่งห้ามผู้คัดค้านทั้งสองเข้าไปในที่ดิน และบ้านพิพาทอันเป็นการรบกวนการครอบครองโดยปกติสุขของผู้ร้องทั้งหก

ให้ดำเนินการแก้ไข เพื่อให้ผู้ร้องทั้งหกสามารถเข้าอยู่อาศัยในที่ดินและบ้านพิพาทได้เป็นการชั่วคราวก่อนที่อนุญาโตตุลาการจะมีคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาด ซึ่งเป็นการขอให้ศาลมีคำสั่งในอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายที่ผู้ร้องทั้งหกอาจได้รับต่อไป เนื่องจากการกระทำของผู้คัดค้านทั้งสอง จนกว่าคดีจะถึงที่สุดหรือศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 (2) เมื่อข้อเรียกร้องของผู้ร้องทั้งหก มีมูลและมีเหตุผลเพียงพอ ผู้ร้องทั้งหกจึงร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนมีคำวินิจฉัยชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการได้

ปัญหาว่าการจดทะเบียนการเช่าที่ดินพิพาทชอบหรือไม่ เป็นกรณีมีข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างผู้คัดค้านทั้งสองกับผู้ร้องทั้งหก ซึ่งเป็นคู่สัญญาตามสัญญาเช่าที่ดิน ข้อ 15.5 ระบุว่าในกรณีมีข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้งใด ๆ เกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญาหรือเกิดขึ้นจากสัญญานี้ ไม่สามารถตกลงกันได้โดยคู่สัญญาด้วยกัน คู่สัญญาตกลงเสนอข้อพิพาทต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักกระงับข้อพิพาท (เดิม) สำนักงานศาลยุติธรรม ผู้คัดค้านทั้งสองชอบที่จะเสนอข้อพิพาทต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักกระงับข้อพิพาท (เดิม) สำนักงานศาลยุติธรรม ตามข้อสัญญา **ปัญหาดังกล่าวไม่ใช่ประเด็นที่ศาลจะต้องวินิจฉัยชี้ขาดในชั้นขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาแต่อย่างใด**

ปัญหามีเหตุผลสมควรให้เพิกถอนการจดทะเบียนการเช่าที่ดินพิพาทไว้ชั่วคราวก่อน มีคำวินิจฉัยชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ตามคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวของผู้คัดค้านที่ 2 หรือไม่ คำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวของผู้คัดค้านที่ 2 เป็นการขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 (3) ในการพิจารณาตามคำร้องขอต้องเป็นที่พอใจของศาลว่าผู้ร้องทั้งหกจะดำเนินการให้มีการจดทะเบียนแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนการจดทะเบียน ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้คัดค้านที่ 2 ตามประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 (3) (ก) แต่ตามคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวของผู้คัดค้านที่ 2 อ้างเหตุในคำร้องขอแต่เพียงว่า การจดทะเบียนการเช่าที่ดินพิพาทไม่ชอบ โดยไม่ปรากฏเหตุว่าผู้ร้องทั้งหกจะไปดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนหรือเพิกถอนการจดทะเบียนในที่ดินพิพาทแต่อย่างใด ไม่มีเหตุสมควรที่จะใช้วิธีคุ้มครองชั่วคราวตามคำร้องขอของผู้คัดค้านที่ 2

2.2.2 การสิ้นสุดของการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ

การดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการจะสิ้นสุดลงเมื่อมีคำชี้ขาดเสร็จเด็ดขาด กล่าวคือ ไม่มีการเพิกถอนจากศาลและสามารถใช้บังคับได้ หรือคณะอนุญาโตตุลาการมีคำสั่งยุติกระบวนการพิจารณาตาม มาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 และเมื่อมีคำชี้ขาดแล้ว คำชี้ขาดย่อมผูกพันคู่พิพาทให้ต้องปฏิบัติตามมิใช่ผูกพันตามสัญญาเดิม การที่นำข้อพิพาทเดิมมาให้คณะอนุญาโตตุลาการวินิจฉัยชี้ขาดอีกเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 22/2554, 5525/2552

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 22/2554

คณะอนุญาโตตุลาการชุดก่อนได้มีคำชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างผู้ร้องกับผู้คัดค้านว่า การที่ผู้คัดค้านในฐานะผู้ได้รับสัมปทานทางด่วนขั้นที่ 2 เรียกเก็บค่าผ่านทางเพิ่มเติมตามประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้น เป็นการไม่สอดคล้องกับสัญญาสัมปทาน ต่อมา ผู้ร้องได้เสนอข้อพิพาทต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการขอให้ผู้คัดค้านคืนเงินค่าผ่านทางเพิ่มเติมพร้อมดอกเบี้ยที่ได้รับจากประชาชนผู้ใช้งานให้แก่ผู้ร้องซึ่งคณะอนุญาโตตุลาการชุดหลังมีคำชี้ขาดว่า ผู้คัดค้านมีสิทธิได้รับเงินค่าผ่านทางระหว่างการปรับเพิ่มอัตราค่าผ่านทาง เพราะชอบด้วยสัญญาและกฎหมาย และให้ผู้ร้องใช้ค่าเสียหายแก่ผู้คัดค้าน ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องต่อศาลขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของ

คณะอนุญาโตตุลาการชุดหลัง แต่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยในคดีที่ผู้คัดค้านเป็นผู้ร้องยื่นฟ้องผู้ร้องเป็นผู้คัดค้านโดยมูลคดีเดียวกับคดีนี้ขอให้พิพากษาบังคับให้เป็นไปตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการซึ่งวินิจฉัยว่า ผู้ร้องในคดีนี้ไม่มีสิทธิเรียกร้องเงินส่วนแบ่งค่าผ่านทางอัตราที่เพิ่มขึ้นในช่วงเวลาที่มีการปรับอัตราค่าผ่านทางเพิ่มพร้อมดอกเบี้ยจากผู้คัดค้านในคดีนี้ และให้ผู้ร้องในคดีนี้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้คัดค้านในคดีนี้ตามคำเรียกร้องแย้งโดยศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการชุดก่อนยอมเป็นที่สุดและผูกพันคู่กรณีตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ ฯ มาตรา 22 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 21 วรรคสี่ (วินิจฉัยตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 ปัจจุบันคือพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 41) *ไม่อาจนำข้อโต้แย้งขึ้นสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการได้อีก* การที่ผู้คัดค้านนำข้อพิพาทเรื่องเดียวกันมายื่นเรียกร้องแย้งต่อคณะอนุญาโตตุลาการชุดหลัง เพื่อให้ชี้ขาดซ้ำอีก ย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะทำลายหลักการสำคัญของ มาตรา 23 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำชี้ขาดเป็นที่สุดและผูกพันคู่กรณีโดยสิ้นเชิงไร้ประสิทธิผลโดยปริยาย *การที่คณะอนุญาโตตุลาการชุดหลังมีคำชี้ขาดข้อพิพาทเดียวกันใหม่จึงไม่ชอบตามบทกฎหมายดังกล่าว* ซึ่งใช้บังคับอยู่ขณะชี้ขาดและศาลฎีกาในคดีดังกล่าวพิพากษาให้ยกคำร้องของผู้คัดค้านในคดีนี้ และเมื่อคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการชุดก่อนยอมเป็นที่สุดและผูกพันคู่กรณีตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ ฯ มาตรา 22 วรรคหนึ่งและคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการชุดหลังไม่ชอบด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ ฯ มาตรา 23 วรรคหนึ่ง กรณีหาจำต้องมีคำสั่งศาลฎีกาเพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการชุดหลังอีกไม่ ทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 144 มีบทบัญญัติห้ามมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ กรณีจึงไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการชุดหลังตามคำขอของผู้ร้องอีก การที่ศาลชั้นต้น

มีคำสั่งยกคำร้องของผู้ร้องเป็นการชอบแล้ว คดีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าผู้ร้อง นำคดีมาฟ้องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการภายใน ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือไม่อีกต่อไปเพราะไม่ทำให้ผลคำวินิจฉัย ทั้งมวลในคดีนี้เปลี่ยนแปลงไป (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11102/2551 (โดยมติ ที่ประชุมใหญ่ฯ ครั้งที่ 6/2551) วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5525/2552

โจทก์และจำเลยพิพาทกันตามสัญญาให้สิทธิดำเนินการโรงแรม ภายใต้ชื่อ (THANI) ซึ่งเดิมเป็นสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างบริษัท ด. กับจำเลย และต่อมาได้โอนสิทธิให้โจทก์ มีข้อสัญญาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการไว้ในข้อ 9 ว่า หากมีข้อโต้แย้งใด ๆ เกิดขึ้นจากการตีความหรือเกี่ยวกับหน้าที่ หรือความรับผิดชอบตามสัญญานี้ จะพยายามทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหาระหว่างกันเองก่อน หากข้อโต้แย้งนั้นยังไม่อาจตกลงกันได้ ก็ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด นำเสนอต่อสภาอนุญาโตตุลาการของสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เพื่อตัดสินชี้ขาด จึงเป็นกรณีที่โจทก์จำเลยตกลงกันใช้วิธีระงับข้อพิพาทตามสัญญาโดยให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาดตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 และโจทก์ได้นำข้อพิพาทเสนอต่อสภาอนุญาโตตุลาการของสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยเพื่อตัดสินชี้ขาดแล้ว ถ้าคณะอนุญาโตตุลาการ มีคำชี้ขาดข้อพิพาทอย่างไรก็จะมีผลผูกพันโจทก์จำเลยไปตามคำชี้ขาดนั้น ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 41 วรรคหนึ่ง มิใช่ผูกพันกันตามสัญญาที่พิพาทกันอยู่ ดังนั้นตราบิตที่คณะอนุญาโตตุลาการ ไม่มีคำชี้ขาดย่อมไม่อาจถือได้ว่าหน้าที่โจทก์นำมาฟ้องคดีนี้เป็นหน้าที่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ในระหว่างนี้โจทก์ยังฟ้องจำเลยให้ล้มละลายไม่ได้ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 9 (3)

2.2.3 คำชี้ขาด

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 34 บัญญัติว่า “ให้คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทไปตามกฎหมายที่คู่พิพาทกำหนดให้นำมาใช้บังคับกับข้อพิพาท ในกรณีที่มีการกำหนดถึงกฎหมายหรือระบบกฎหมายของประเทศใด หากข้อความมิได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้ง ให้หมายความว่าถึงกฎหมายสารบัญญัติ มิใช่กฎหมายว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายของประเทศนั้น

ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้กำหนดถึงกฎหมายที่จะนำมาใช้บังคับกับข้อพิพาทไว้ ให้คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทไปตามกฎหมายไทย เว้นแต่เป็นกรณีที่มีการขัดกันแห่งกฎหมาย ก็ให้พิจารณาจากหลักว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายที่คณะอนุญาโตตุลาการเห็นสมควรนำมาปรับใช้

คู่พิพาทอาจกำหนดไว้โดยชัดแจ้งให้คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจชี้ขาดข้อพิพาทโดยใช้หลักแห่งความสุจริตและเป็นธรรม

การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการต้องเป็นไปตามข้อสัญญา และหากเป็นข้อพิพาททางการค้าให้คำนึงถึงธรรมเนียมปฏิบัติทางการค้าที่ใช้กับธุรกรรมนั้นด้วย”

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 37 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น คำชี้ขาดต้องระบุเหตุผลแห่งการวินิจฉัยทั้งปวงไว้โดยชัดแจ้ง แต่จะกำหนดหรือชี้ขาดการใดให้เกินขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือคำขอของคู่พิพาทไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นคำชี้ขาดตามข้อตกลงประนีประนอมยอมความตามมาตรา 36 หรือเป็นการกำหนดค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในชั้นอนุญาโตตุลาการหรือค่าป่วยการอนุญาโตตุลาการตามมาตรา 46”

กระบวนการพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการมีความคล้ายคลึงกับกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล เพราะคำชี้ขาดย่อมมีผลผูกพันคู่พิพาทให้ต้องปฏิบัติตาม มาตรา 37 วรรคสอง จึงบัญญัติถึงเรื่องการห้ามชี้ขาดเกินคำขอหรือเกินขอบเขตในสัญญา หากคณะอนุญาโตตุลาการวินิจฉัยเกินขอบเขตดังกล่าว ย่อมเป็นการไม่ชอบ ศาลมีอำนาจที่จะเพิกถอนคำชี้ขาดได้ตาม มาตรา 40 คู่คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 732/2559, 1677/2557, 13570/2556, 8664/2558

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 732/2559

บริษัท บ. ทำสัญญาประกันภัยรถยนต์โดยสารไว้กับผู้ร้องเป็นผู้รับประกันภัยค่าจุนคนแรก และบริษัท ส. เป็นผู้รับประกันภัยค่าจุนคนที่สอง ดังนั้น ผู้ร้องต้องรับผิดชอบเพื่อความวินาศภัยก่อน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 870 วรรคสาม เมื่อเกิดวินาศภัยขึ้น ผู้รับประกันชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพียงเสมอจำนวนวินาศจริง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 870 วรรคหนึ่ง แม้บริษัท ส. จะต้องจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัยจากรถ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 มาตรา 28 แต่ก็ปรากฏว่าผู้คัดค้านทั้งสองทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับบริษัท ส. โดยไม่ปรากฏว่าบริษัท ส. ยอมชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้คัดค้านทั้งสองเป็นจำนวนเท่าใด อย่างไรก็ตาม การที่ผู้คัดค้านทั้งสองซึ่งเป็นผู้รับประกันยอมสละสิทธิอันมีต่อผู้รับประกันภัยรายหนึ่งย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้รับประกันภัยรายอื่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 871 เมื่ออนุญาโตตุลาการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายที่แท้จริงแก่ผู้คัดค้านทั้งสองคนละ 25,000 บาท แต่ชี้ขาดให้ผู้ร้องเพียงรายเดียวต้องชำระค่าสินไหมทดแทนจำนวนดังกล่าว โดยไม่ได้คำนึงว่าผู้คัดค้านทั้งสองได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากบริษัท ส. แล้วจำนวนเท่าใด ทำให้ผู้คัดค้านทั้งสองจะได้รับค่าสินไหมทดแทนเกินกว่า

จำนวนวินาศจริง จึงเป็นคำชี้ขาดที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย การยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลย่อมมีอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดได้ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 วรรคสาม (2) (ข)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1677/2557

คณะอนุญาโตตุลาการวินิจฉัยว่าสัญญาจ้างเหมาคตินี้ไม่ใช่แบบ Turn - Key แต่เป็นสัญญา Design Built จึงจำเป็นต้องวินิจฉัยต่อไปว่า แม้ไม่ใช่สัญญาจ้างเหมาแบบ Turn - Key ผู้ร้องกระทำผิดสัญญาหรือไม่ เพราะข้ออ้างหลักของคำเสนอข้อพิพาท คือ ผู้ร้องกระทำผิดสัญญามีใช่ว่าเมื่อสัญญาจ้างเหมาก่อสร้างไม่ใช่สัญญาแบบ Turn - Key เสียแล้ว จะต้องตัดประเด็นอื่น ๆ ไปเสียทั้งหมดซึ่งจะทำให้ฝ่ายที่ผิดสัญญาไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ตนก่อ อันจะเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น และการที่คำเสนอข้อพิพาทอ้างว่าผู้ร้องทำงานล่าช้า ตกเสาเข็มไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานวิชาช่าง แล้วขนย้ายคนงานและวัสดุออกไปจากสถานที่ก่อสร้าง อันเป็นการผิดสัญญา ก็หมายความว่า ผู้ร้องละทิ้งงานนั่นเอง ดังนั้น ที่คณะอนุญาโตตุลาการเสียงข้างมากวินิจฉัยว่าผู้ร้องผิดสัญญา เพราะละทิ้งงาน จึงอยู่ในประเด็นที่คณะอนุญาโตตุลาการกำหนดไว้ ไม่เป็นการวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอข้อพิพาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13570/2556

การที่อนุญาโตตุลาการตีความว่าคู่สัญญามีเจตนาที่แท้จริงและแน่นอนว่าจะให้มีการใช้ออนุญาโตตุลาการภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายไทย ในการระงับข้อพิพาท และตีความให้ใช้พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันบังคับนั้นเป็น

การใช้ดุลพินิจโดยชอบของอนุญาโตตุลาการและมิใช่เป็นการใช้อำนาจนอกขอบเขตอำนาจ ทั้งไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10688/2553 วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8664/2558

ปัญหาที่เกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในการทำคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ไม่ใช่ปัญหาที่จะทำให้การยอมรับหรือบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ จะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อุทธรณ์ของผู้คัดค้านที่ว่าอนุญาโตตุลาการทำคำชี้ขาดเป็นภาษาไทยขัดกับสัญญาที่ให้ทำเป็นภาษาอังกฤษจึงเป็นอุทธรณ์ที่ไม่เข้าข้อยกเว้นอันจะไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ตาม มาตรา 45 (1) แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ศาลฎีกาแผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศไม่รับวินิจฉัย

อนุญาโตตุลาการชุดแรกมีคำชี้ขาดให้ผู้ร้องและผู้คัดค้านปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายติดตั้งเครื่องฝึกบินจนแล้วเสร็จ และให้เวลาแก่ผู้ร้องปฏิบัติและส่งมอบงานตามสัญญาแก่ผู้คัดค้านเป็นระยะเวลา 9 เดือน นับแต่วันทำคำชี้ขาด และให้ผู้ร้องติดตั้งอุปกรณ์สำหรับควบคุมกระแสไฟฟ้าแก่ผู้คัดค้านโดยไม่คิดมูลค่าตามที่ผู้ร้องแสดงความประสงค์ และภายหลังจากที่ผู้ร้องปฏิบัติถูกต้องตามคำชี้ขาดแล้วให้ผู้คัดค้านชำระเงินส่วนที่เหลือตามสัญญาอีกร้อยละ 10 ของมูลค่างานตามสัญญาแก่ผู้ร้อง โดยสิทธิและหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายนอกจากที่ชี้ขาดไว้เป็นอย่างอื่นในคำชี้ขาดให้เป็นไปตามที่ตกลงกันในสัญญา เมื่อผู้ร้องติดตั้งเครื่องฝึกบินแล้วเสร็จให้ผู้คัดค้านคืนเงินค่าประกันการปฏิบัติตามสัญญาจำนวน 228,850 ดอลลาร์สหรัฐ และเงินหลักประกันค่าชำระราคาล่วงหน้าจำนวน 1,144,250 ดอลลาร์สหรัฐ

แก่ผู้ร้อง เห็นได้ว่าเป็นการชี้ขาดให้คู่สัญญายังคงมีสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาซื้อขายติดตั้งเครื่องฝึกบินต่อไปตามเดิมโดยเพียงแต่กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามสัญญาของผู้ร้องขึ้นใหม่ ต่อมาเมื่อการปฏิบัติตามสัญญาหลังจากที่อนุญาตตุลาการชุดแรกมีคำชี้ขาดนั้นเกิดปัญหาพิพาทระหว่างกันอีกเกี่ยวกับเรื่องค่าปรับตามสัญญา ซึ่งเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าในการปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการชุดแรก ผู้ร้องส่งมอบเครื่องฝึกบินและอุปกรณ์ให้แก่ผู้คัดค้านล่าช้า จึงเกิดปัญหาข้อพิพาทขึ้นใหม่ในเรื่องค่าปรับตามสัญญาซึ่งมิใช่ข้อพิพาทที่อนุญาตตุลาการชุดแรกได้วินิจฉัยชี้ขาดไว้ แต่เป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ร้องและผู้คัดค้านนอกจากที่อนุญาตตุลาการชุดแรกชี้ขาดไว้เป็นอย่างอื่นในคำชี้ขาด การระงับข้อพิพาทจึงต้องเป็นไปตามที่ผู้ร้องและผู้คัดค้านตกลงกันในสัญญา ผู้ร้องย่อมมีสิทธิอาศัยสัญญาซื้อขายติดตั้งเครื่องฝึกบินเสนอข้อพิพาทนี้ให้อนุญาตตุลาการชุดหลังวินิจฉัยชี้ขาดได้ อนุญาตตุลาการชุดหลังจึงมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นใหม่เกี่ยวกับการคืนเงินค่าปรับจำนวน 315,813 ดอลลาร์สหรัฐ ตามสัญญาได้ หาใช่เป็นการที่อนุญาตตุลาการชุดหลังมีคำชี้ขาดอันมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือขยายระยะเวลาตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการชุดแรกไม่

ในกรณีที่คู่พิพาทถูกศาลล้มละลายกลางพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและมีคำสั่งให้คู่พิพาทฝ่ายนั้นเป็นบุคคลล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังคงมีอำนาจที่จะพิจารณาและสอบสวนคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ทั้งหลายตาม มาตรา 105 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ต่อไปได้แม้คดีจะอยู่ในระหว่างดำเนินการทางอนุญาตตุลาการก็ตาม เพราะการดำเนินการทางอนุญาตตุลาการมิใช่บทบัญญัติยกเว้นหลักของการขอรับชำระหนี้ตามกฎหมายล้มละลาย เป็นการดำเนินการคนละส่วนกัน ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7082 - 7083/2558

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7082/2558

มีปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยตามอุทธรณ์ของผู้ร้องว่า ผู้คัดค้าน (เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์) ต้องตรวจสอบคุณค่าขอรับชำระหนี้ของผู้ร้อง เพื่อรอค่าชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการเสียก่อนหรือไม่ เมื่อลูกหนี้ถูกศาล มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เจ้าหนี้ของลูกหนี้ที่ต้องการได้รับชำระหนี้ จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 27 กล่าวคือจะต้องขอรับชำระหนี้ตามวิธีการที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เมื่อผู้ร้องอ้างว่าเป็นเจ้าหนี้ของลูกหนี้และยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อผู้คัดค้านแล้ว พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 105 บัญญัติให้ผู้คัดค้านมีอำนาจสอบสวนในเรื่องหนี้สินที่ขอรับชำระหนี้แล้วทำความเห็นส่งสำนวนเรื่องหนี้สินต่อศาล ผู้คัดค้านจึงมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องสอบสวนคำขอรับชำระหนี้ดังกล่าวและในการสอบสวนคำขอรับชำระหนี้ นั้น บทบาทของผู้คัดค้านมีได้อยู่ในฐานะเป็นตัวลูกหนี้ แต่เป็นเพียงคนกลางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานหาข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ทั้งจากฝ่ายของเจ้าหนี้และลูกหนี้ แล้วทำความเห็นเสนอศาล เพื่อให้ศาลเป็นผู้พิจารณาสั่งคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ต่อไป ดังนั้น ลำพังการสอบสวนและความเห็นของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จึงยังไม่มีผลผูกพันเจ้าหนี้ ส่วนการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการนั้น แม้ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 12 จะบัญญัติว่า “ความสมบูรณ์แห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการและการตั้งอนุญาโตตุลาการ ย่อมไม่เสียไปแม้ในภายหลังคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตายหรือสิ้นสุดสภาพความเป็นนิติบุคคล ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ” บทบัญญัติดังกล่าว มิใช่บทยกเว้นหลักการในการขอรับชำระหนี้ตามกฎหมายล้มละลาย แต่เป็นบทบัญญัติถึงความสมบูรณ์แห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการและการตั้งอนุญาโตตุลาการว่าไม่เสียไป แม้ภายหลังคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

จะถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเท่านั้น ผู้คัดค้านจึงยังคงมีหน้าที่ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 105 ขณะเดียวกัน คณะอนุญาโตตุลาการก็ยังคงดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้และการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นอนุญาโตตุลาการของผู้คัดค้านเป็นคนละส่วนกับการดำเนินการสอบสวนคำขอรับชำระหนี้ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 105 ที่ผู้คัดค้านจะต้องดำเนินการโดยด่วน การสอบสวนของผู้คัดค้านจึงไม่ทำให้ผู้ร้องเสียเปรียบ หรือมีผลกับการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการแต่อย่างใดไม่ ผู้คัดค้านจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องงดสอบสวนคำขอรับชำระหนี้ของผู้ร้องเพื่อรอผลการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการ

เนื่องจากมีพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 374 ออกมายกเว้นรัฐฎากรสำหรับคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการ ดังนั้น คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจึงไม่ต้องปิดอากรแสตมป์ ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5514/2552

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5514/2552

แม้ว่าบทบัญญัติตามบัญชีอัตราอากรแสตมป์ หมวด 6 แห่งประมวลรัษฎากรมีข้อกำหนดว่า คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการให้ปิดอากรแสตมป์ในอัตราอากรแสตมป์ 1 บาทต่อทุกจำนวนเงิน 1,000 บาท หรือเศษของ 1,000 บาท แต่ได้มีพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2500 มาตรา 6 (33) ให้ยกเว้นอากรแสตมป์ในตราสารคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 374) พ.ศ. 2543 มาตรา 3 ซึ่งบัญญัติว่า “ให้ยกเว้นอากรแสตมป์ ตามหมวด 6 ลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากรแก่...(33) อนุญาโตตุลาการเฉพาะตราสารคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ” กรณีจึงทำให้คำวินิจฉัยชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไม่ต้องปิดอากรแสตมป์ตามบทกฎหมายดังกล่าว

บทที่ 3 กระบวนพิจารณาของศาล ในคดีอนุญาตตุลาการ

3.1 ศาลที่มีเขตอำนาจ

พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 9 บัญญัติว่า “ให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง หรือศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศภาค หรือศาลที่มีการพิจารณาชั้นอนุญาตตุลาการอยู่ในเขตศาล หรือศาลที่คู่พิพาทฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษา ข้อพิพาทซึ่งได้เสนอต่ออนุญาตตุลาการนั้น เป็นศาลที่มีเขตอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้”

ปัญหาที่มักเกิดขึ้นในทางปฏิบัติก็คือ ศาลใดคือ “ศาลที่มีเขตอำนาจ” ที่จะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทซึ่งได้เสนอต่ออนุญาตตุลาการตาม มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 เหตุเพราะว่าการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาตตุลาการนั้น ไม่ว่าจะเป็นครดีแพ่งหรือคดีปกครองก็สามารถดำเนินการระงับข้อพิพาท โดยการอนุญาตตุลาการได้ทั้งสิ้น (มาตรา 15) จึงทำให้คดีหลาย ๆ ประเภท ที่ใช้วิธีการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาตตุลาการอยู่ในเขตอำนาจศาลที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับกฎหมายเฉพาะของแต่ละคดี

ศาลที่มีเขตอำนาจต้องพิจารณาจากข้อพิพาทในชั้นอนุญาตตุลาการว่าเป็นคดีประเภทใด แม้ว่าคู่สัญญาจะกำหนดศาลที่มีเขตอำนาจไว้ในข้อสัญญาแล้วก็ตาม (เทียบคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 920/2548) หากกรณีข้อพิพาทนั้นมีลักษณะที่เป็นการจัดทำบริการสาธารณะกล่าวคือสัญญาทางปกครอง ตาม มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง

และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ข้อพิพาทดังกล่าวย่อมเป็นคดีปกครอง อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง แต่หากไม่ใช่คดีปกครอง คดีดังกล่าวย่อมอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม ดูคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 31/2548, 2/2555, 66/2555

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 2/2555

ผู้ร้องเป็นเจ้าของที่ดินตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาจ้างก่อสร้างโครงการศูนย์การศึกษาธรรมชาตินะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ระหว่างผู้ร้อง ผู้รับจ้าง กับกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช (กรมป่าไม้เดิม) ผู้ว่าจ้าง ซึ่งคณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดให้กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ชำระเงินพร้อมดอกเบี้ยและให้คืนหลักประกันผลงานที่หักไว้แก่ผู้ร้อง แต่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เพิกเฉยขอให้บังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ กรณีเป็นข้อพิพาทที่สืบเนื่องมาจากสัญญาจ้างก่อสร้างโครงการศูนย์การศึกษาธรรมชาตินะเลน้อย จังหวัดพัทลุง เมื่อกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ผู้คัดค้านมีฐานะเป็นหน่วยงานทางปกครอง ทำสัญญาว่าจ้างผู้ร้องให้ก่อสร้างทั่วไปโครงการศูนย์การศึกษาธรรมชาตินะเลน้อย จังหวัดพัทลุง เพื่อเป็นแหล่งสำหรับศึกษาหาความรู้ฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นภารกิจเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะอย่างหนึ่งในการอนุรักษ์สงวนคุ้มครอง ฟื้นฟูดูแลรักษาส่งเสริมและทำนุบำรุงทรัพยากรป่าไม้ให้บรรลุผล สัญญาดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นสัญญาที่จัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค อันเป็นสัญญาทางปกครองตาม มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาดังกล่าวจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ดังนั้น การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้มีการบังคับ

ตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการอันเกิดจากข้อพิพาทตามสัญญาจ้างก่อสร้างดังกล่าว จึงเป็นคดีพิพาทที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ตาม มาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ประกอบ มาตรา 9 และ มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

แต่อย่างไรก็ตาม การที่คู่พิพาทมีการขอใช้อำนาจจากศาลใดศาลหนึ่งแล้ว เช่น ขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานบุคคล หรือขอให้ศาลตั้งประธานคณะอนุญาโตตุลาการ เมื่อศาลนั้น ๆ ได้ใช้อำนาจตุลาการให้ไปแล้ว ต้องถือว่าศาลนั้นเป็นศาลที่มีเขตอำนาจโดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาเนื้อหาว่าเป็นคดีประเภทใด คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 24/2559

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 24/2559

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของบริษัทนาแคปฯ ผู้ร้อง ยื่นคำร้องว่า บริษัทปตท.ฯ ผู้คัดค้านทำสัญญาว่าจ้างบริษัทนาแคปฯ วางท่อส่งก๊าซธรรมชาติ ซึ่งตามสัญญามีข้อตกลงกันว่า ข้อพิพาทใด ๆ ตามสัญญาที่เกิดขึ้นให้กรรมการผู้จัดการใหญ่ของบริษัทผู้คัดค้านเป็นผู้ชี้ขาดและหากผู้รับจ้างประสงค์จะเสนอข้อพิพาทให้แก่อนุญาโตตุลาการ และอนุญาโตตุลาการแต่ละฝ่ายไม่อาจตกลงกันได้ ก็ให้ร้องขอต่อศาลยุติธรรมแห่งประเทศไทยแต่งตั้งประธานอนุญาโตตุลาการ ต่อมาผู้คัดค้านไม่ชำระค่าจ้าง บริษัทนาแคปฯ เสนอข้อพิพาทต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม ในชั้นพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ ศาลแพ่งได้มีหมายเรียกบุคคลมาให้เป็นพยานแก่อนุญาโตตุลาการและมีคำสั่งแต่งตั้งประธานอนุญาโตตุลาการ ต่อมา คณะอนุญาโตตุลาการวินิจฉัยให้ผู้คัดค้านชำระค่าจ้าง

แก่บริษัทนาแคปฯ แต่ผู้คัดค้านไม่ชำระ ผู้ร้องซึ่งเป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
ของบริษัทนาแคปฯ จึงยื่นคำร้องขอให้ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของ
อนุญาโตตุลาการ ส่วนผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านว่า ผู้ร้องไม่มีสิทธิบังคับตาม
คำชี้ขาด เนื่องจากได้โอนสิทธิเรียกร้องตามสัญญาพิพาทให้แก่บุคคลภายนอก
ไปแล้ว การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการไม่เป็นไปตามสัญญา เนื่องจากต้องให้
กรรมการผู้จัดการใหญ่ของผู้คัดค้านวินิจฉัยชี้ขาดเสียก่อน จึงจะทำการแต่งตั้ง
อนุญาโตตุลาการได้ การเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการของผู้ร้องจึงเป็น
การข้ามขั้นตอน นอกจากนี้คำชี้ขาดมีข้อผิดพลาดมากมาย ดังนี้ จึงเป็นกรณี
พิพาทเกี่ยวกับการคัดค้านอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการในการพิจารณา
ข้อพิพาท กับคำชี้ขาดไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการและ
ขัดต่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดีของประชาชน เมื่อปรากฏว่าในการ
พิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ ศาลแพ่งได้ออกหมายเรียกบุคคลให้มา
เป็นพยานแก่อนุญาโตตุลาการ และมีคำสั่งแต่งตั้งประธานอนุญาโตตุลาการ
ให้แก่ผู้ร้องและผู้คัดค้านแล้ว ศาลแพ่งจึงเป็นศาลที่ใช้อำนาจเหนือคดีนี้
มาโดยตลอดและเป็นศาลที่มีการพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการอยู่ในเขตศาล
ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 9 คดีจึงอยู่ใน
อำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

3.2 การเพิกถอนคำชี้ขาด

หลักเรื่องการรื้อรื้อฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่งนำมาใช้บังคับกับการยื่นคำร้องขอให้บังคับหรือเพิกถอนคำชี้ขาด
ด้วย ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 525/2559

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 525/2559

พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 วรรคสอง บัญญัติให้สิทธิคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของ คณะอนุญาตตุลาการได้ ผู้คัดค้านใช้สิทธินี้โดยเป็นผู้ร้องขอไปแล้วแต่ ศาลชั้นต้นยกคำร้อง คดีถึงที่สุดแล้ว ผู้คัดค้านมายื่นคำร้องขออย่างเดียวกันอีก ในเดือนเดียวกันโดยอ้างเหตุใหม่ ซึ่งเป็นเหตุผลที่ผู้คัดค้านสามารถยกขึ้น อ้างได้ ในขณะที่ยื่นคำร้องขอครั้งแรก และประเด็นตามคำร้องทั้งสองครั้ง เป็นอย่างเดียวกัน ซึ่งศาลชั้นต้นพิพากษายกคำร้องโดยวินิจฉัยในเนื้อหาของคดีตามคำร้องขอไปแล้ว ถือว่าเป็นการที่ผู้คัดค้านรื้อร้องฟ้องให้ศาล วินิจฉัยกันใหม่อีกในประเด็นที่ได้วินิจฉัยไปแล้วโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน คำร้องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาตตุลาการของผู้คัดค้านฉบับหลัง จึงเข้ากับคำร้องขอฉบับแรก ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง มาตรา 148 วรรคหนึ่ง ผู้คัดค้านไม่มีอำนาจยื่นคำร้อง ปัญหา นี้ แม้ผู้ร้องมีทันยกขึ้นต่อสู่ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา เพียงยกขึ้นในคำแก้อุทธรณ์ แต่เป็นเรื่องอำนาจฟ้องอันเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ผู้ร้องยกขึ้นอ้างในชั้นอุทธรณ์ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 225 วรรคสอง

ตามพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 การขอเพิกถอนคำชี้ขาด ต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายใน 90 วัน นับแต่วันได้รับสำเนาคำชี้ขาด หรือถ้าเป็นกรณีมีการขอให้คณะอนุญาตตุลาการ แก้ไขหรือตีความคำชี้ขาด หรือชี้ขาดเพิ่มเติม นับแต่วันที่คณะอนุญาตตุลาการ ได้แก้ไขหรือตีความคำชี้ขาดหรือทำคำชี้ขาดเพิ่มเติมแล้ว

เมื่อยื่นคำร้องขอเพิกถอนคำชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา ข้างต้นแล้ว แม้ต่อมาศาลจะจำหน่ายคดีเพราะคดีไม่อยู่ในเขตอำนาจศาล ก็ถือว่าเป็นกรณีที่ศาลมีคำสั่งอันเนื่องมาจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติ

ว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 มาตรา 13 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อมีเหตุต้องฟ้องคดีใหม่ต่อศาลที่มีเขตอำนาจ อันเนื่องจากการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าอายุความหรือกำหนดเวลาในการฟ้องคดีครบกำหนดไปแล้วในระหว่างการพิจารณาของศาลหรือของคณะกรรมการ แล้วแต่กรณี หรือจะครบกำหนดก่อนหกสิบวัน นับแต่วันที่มีคำสั่งของศาลหรือของคณะกรรมการ แล้วแต่กรณี ให้ขยายอายุความหรือกำหนดเวลาการฟ้องคดีออกไปจนถึงหกสิบวันนับแต่วันที่มีคำสั่งของศาลหรือของคณะกรรมการ แล้วแต่กรณี” คู่พิพาทสามารถนำคำชี้ขาดไปขอบังคับหรือเพิกถอนได้ภายใน 60 วัน นับแต่ศาลจำหน่ายคดี คู่คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6690/2555

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6690/2555

ผู้ร้องได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 วรรคสอง ครบถ้วนแล้วด้วยการนำคำร้องขอเพิกถอนคำชี้ขาดยื่นต่อศาลภายในระยะเวลา 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำชี้ขาด เพียงแต่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลปกครองกลาง และศาลปกครองกลางจำหน่ายคดีเพราะเห็นว่าคดีไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง และขณะที่ศาลปกครองกลางจำหน่ายคดีเป็นเวลาที่กำหนดเวลาในการยื่นคำร้องขอต่อศาลตาม มาตรา 40 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ครบกำหนดไปแล้ว และการจำหน่ายคดีของศาลปกครองกลางก็เนื่องมาจากเหตุผลว่า คดีนี้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมมิได้อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง คำสั่งจำหน่ายคดีของศาลปกครองกลางจึงเป็นคำสั่งอันเนื่องมาจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 การที่ผู้ร้องนำคดีมาร้องใหม่ภายในกำหนด 60 วัน นับแต่วันที่ศาลปกครองกลางมีคำสั่งให้จำหน่ายคดี จึงเป็นการนำคดีไปร้องเพื่อดำเนินคดีใหม่ต่อศาลที่มีเขตอำนาจ อันเนื่องจากการดำเนินการ

ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว กรณีจึงต้องด้วย มาตรา 13 วรรคสอง การที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาให้ยกคำร้องเพราะเหตุที่ผู้ร้องยื่นคำร้องเกินกำหนด 90 วัน แล้วนั้นจึงไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา

อย่างไรก็ดี ระยะเวลาในขอการเพิกถอนคำชี้ขาดเป็นเพียงระยะเวลาในการใช้สิทธิเท่านั้น มิใช่เรื่องอายุความจึงไม่นำบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความ เช่น อายุความสะดุดหยุดลง หรือห้ามขยายอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10878/2554, 16037/2556

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10878/2554

ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการครั้งแรกต่อศาลแพ่งภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำชี้ขาดตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 วรรคสอง และเป็นการยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลา 3 ปี นับแต่วันที่อาจบังคับตามคำชี้ขาดได้ตามมาตรา 42 วรรคหนึ่งแล้ว ศาลแพ่งมีคำสั่งจำหน่ายคดี ต่อมาผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดอีกครั้งต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ซึ่งยังไม่ล่วงเลยระยะเวลา 3 ปี ตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง แต่ล่วงเลยระยะเวลา 90 วัน ตามมาตรา 40 วรรคสอง ดังกล่าวแล้ว ซึ่งเป็นกรณีที่ต้องยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขออีกครั้งเพราะเหตุที่การยื่นครั้งแรกมีข้อบกพร่องในเรื่องอำนาจศาลถือว่าข้อบกพร่องในการยื่นคำร้องขอแต่แรกต่อศาลหนึ่งแต่ในที่สุด ศาลนั้นไม่รับคำร้องขอ เพราะคดีไม่อยู่ในอำนาจศาลนั้นจนต้องยื่นคำร้องขออีกครั้งหนึ่งต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนั้นไม่เป็นเหตุให้ผู้ร้องขอต้องเสื่อมเสียสิทธิ นอกจากนี้กำหนดระยะเวลาเช่นนี้ก็เป็นการกำหนดระยะเวลาที่ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้ขยายได้ตามหลักเกณฑ์ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 หรือ พระราชบัญญัติ

จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 มาตรา 37 ด้วยเมื่อปรากฏว่าผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ภายหลังจากศาลแพ่งมีคำสั่งจำหน่ายคดีที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอฉบับแรกเพียง 60 วัน แสดงให้เห็นว่า ผู้ร้องยังประสงค์จะขอให้ศาลพิจารณาคดีพิพาทตามคำร้องขอของผู้ร้องอยู่ และจำเป็นต้องทำคำร้องขอขึ้นใหม่ต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีพิพาทภายในเวลาพอสมควร อันเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามความจำเป็นโดยสุจริต จึงมีเหตุผลสมควรอย่างยิ่งที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง จะใช้อำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 มาตรา 37 ประกอบมาตรา 26 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 สั่งให้ขยายกำหนดระยะเวลาการยื่นคำร้องขอ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 16037/2556

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 วรรคสอง เป็นบทบังคับเรื่องกำหนดเวลาสำหรับร้องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ไม่ใช่เรื่องอายุความ จึงไม่อาจนำเรื่องอายุความสะกดหยุดลงมาใช้บังคับได้ การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2551 และศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำร้องของผู้ร้องเพราะคำร้องบกพร่อง ผู้ร้องก็ชอบที่จะแก้ไขข้อบกพร่องและยื่นคำร้องเสียใหม่ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว หรือหากผู้ร้องเห็นว่าศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำร้องเป็นการไม่ชอบ ผู้ร้องก็ชอบที่จะอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับคำร้องดังกล่าวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 18 วรรคท้าย แต่เมื่อผู้ร้องมิได้ดำเนินการดังกล่าว

มาจนล่วงเลยระยะเวลา 90 วันนับแต่วันที่ผู้ร้องได้รับสำเนาคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการ ผู้ร้องยอมขาดสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาด ของอนุญาโตตุลาการ ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 วรรคสอง

ในการวินิจฉัยคำร้องขอเพิกถอนคำชี้ขาด รวมถึงการบังคับตาม คำชี้ขาด ศาลไม่อาจก้าวล่วงดุลยพินิจเข้าไปวินิจฉัยในเนื้อหาสาระแห่ง ข้อพิพาทอันเป็นอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการได้ คู่คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 1875/2556

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1875/2556

คณะอนุญาโตตุลาการวินิจฉัยว่า ผู้คัดค้านได้ทำงานเสร็จตาม สัญญาแล้ว จึงชี้ขาดให้ผู้ร้องชำระเงินค่าจ้างที่ยังค้างกับคืนเงินประกันผลงาน ให้แก่ผู้คัดค้าน คำวินิจฉัยชี้ขาดนี้จึงเป็นการวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้คัดค้านได้ทำงาน แล้วเสร็จและมีสิทธิได้รับเงินจ้างตามสัญญาหรือไม่ ซึ่งเป็นไปตามข้อสัญญา จึงไม่มีเหตุให้ศาลสั่งเพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการดังกล่าว ที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า ผู้คัดค้านยังทำงานไม่เสร็จเรียบร้อยตามสัญญา เพราะมีฉันทนาการหรือผู้ควบคุมงานของผู้ว่าจ้าง คือ ผู้ร้องยังไม่ได้ออกหนังสือ ให้แก่ผู้คัดค้าน อันเป็นการเข้าไปวินิจฉัยเนื้อหาในประเด็นข้อพิพาทที่เป็น อำนาจหน้าที่ของคณะอนุญาโตตุลาการโดยเฉพาะ แล้วพิพากษาให้เพิกถอน คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการดังกล่าวมานั้น จึงไม่ชอบ

3.3 การบังคับตามคำชี้ขาด

สิทธิในการขอบังคับตามคำชี้ขาดสามารถโอนกันได้ ผู้รับโอนสิทธิสามารถนำคำชี้ขาดมาขอบังคับต่อศาลได้ มิได้จำกัดเฉพาะคู่พิพาทที่เป็นผู้ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการเท่านั้น ตุลาพิพากษาศาลฎีกาที่ 9691/2554

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9691/2554

สิทธิเรียกร้องของคู่พิพาทฝ่ายชนะคดีที่จะได้รับชำระหนี้ตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจากคู่พิพาทฝ่ายแพคดีเป็นสิทธิเรียกร้องที่จะพึงโอนกันได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 303 วรรคหนึ่ง การที่บริษัท บ. คู่พิพาทฝ่ายชนะคดีทำหนังสือขอโอนสิทธิการรับชำระหนี้ตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการให้แก่ผู้ร้องและผู้ร้องตกลงชำระค่าตอบแทนการรับโอนสิทธิการรับชำระหนี้ดังกล่าวนั้น เป็นสัญญาการโอนหนี้อันผู้คัดค้านจะพึงต้องชำระแก่บริษัท บ. โดยเฉพาะเจาะจง เมื่อมีการแจ้งโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวเป็นหนังสือให้แก่ผู้คัดค้านทราบแล้ว จึงถือว่าบริษัท บ. และผู้ร้องได้ปฏิบัติตามวิธีการโอนสิทธิเรียกร้องตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 บัญญัติแล้ว สิทธิเรียกร้องตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจึงตกเป็นของผู้ร้องที่พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 41 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “...คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ว่าจะได้ทำขึ้นในประเทศใดให้ผูกพันคู่พิพาท และเมื่อได้มีการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ย่อมบังคับได้ตามคำชี้ขาดนั้น” และมาตรา 42 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดประสงค์จะให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการให้คู่พิพาทฝ่ายนั้นยื่นคำร้องต่อศาล...” นั้น คำว่า “คู่พิพาท” ตามบทมาตราดังกล่าวไม่จำกัดเฉพาะคู่สัญญาในสัญญาอนุญาโตตุลาการเท่านั้นแต่หมายรวมถึงผู้ที่สืบสิทธิตามสัญญาทั้งโดยผลของกฎหมายและโดยผลของสัญญาด้วย

คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการย่อมมีผลผูกพันคู่พิพาท หากคู่พิพาทฝ่ายที่ต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาดไม่ปฏิบัติตาม อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิที่จะขอให้ศาลที่มีอำนาจบังคับตามคำชี้ขาดได้ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 42 อย่างไรก็ตาม หากคู่พิพาทเห็นว่าคำชี้ขาดไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วยประการใดตามที่กฎหมายกำหนด ก็อาจยื่นคำร้องขอเพิกถอนคำชี้ขาดหรือขอให้ศาลปฏิเสธการบังคับตามคำชี้ขาดได้ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 และ มาตรา 43 ตามลำดับ

ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องขอให้บังคับตามคำชี้ขาดแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเพียงคัดค้านคำร้องเพื่อให้ศาลปฏิเสธไม่บังคับตามคำชี้ขาดเท่านั้น แต่ไม่อาจเรียกร้องแย้งให้บังคับตามคำชี้ขาดในส่วนที่ตนชนะเพื่อให้อีกฝ่ายชดใช้เงินแก่ตนได้ ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2045/2557

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2045/2557

การที่ผู้คัดค้านได้ยื่นคำคัดค้านขอให้ยกคำร้องของผู้ร้องและเรียกร้องแย้งให้ผู้ร้องชำระเงินให้ผู้คัดค้านอีกจำนวน 430,010.25 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันยื่นคำคัดค้านเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จนั้น ข้อเรียกร้องแย้งดังกล่าวเป็นประเด็นที่ผู้คัดค้านได้เคยเรียกร้องแย้งในชั้นอนุญาโตตุลาการและคณะอนุญาโตตุลาการได้วินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นดังกล่าวไว้แล้ว คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการจึงผูกพันคู่พิพาททั้งสองฝ่ายตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 41 หากผู้คัดค้านไม่เห็นด้วยกับคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการอาจทำได้โดยการร้องขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดตาม มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งบัญญัติว่า “การคัดค้านคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการอาจทำได้โดยการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจเพิกถอน

คำชี้ขาดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้...” หรือคัดค้านการร้องขอบังคับตามคำชี้ขาดเพื่อให้ศาลมีคำสั่งปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งบัญญัติว่า “ศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ว่าคำชี้ขาดนั้นจะทำได้ทำขึ้นในประเทศใด ถ้าผู้ซึ่งจะถูกบังคับตามคำชี้ขาดพิสูจน์ได้ว่า...” การที่ผู้คัดค้านยื่นคำร้องแย้งขอให้บังคับผู้ร้องชำระเงินให้ผู้คัดค้านตามที่ได้เคยต่อสู้และเรียกร้องแย้งไว้ในชั้นอนุญาโตตุลาการอีกถือไม่ได้ว่าเป็นการร้องขอให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดตามมาตรา 40 หรือคัดค้านการร้องขอบังคับตามคำชี้ขาดเพื่อให้ศาลมีคำสั่งปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 แต่อย่างใด ผู้คัดค้านจึงไม่อาจเรียกร้องแย้งขอให้ศาลบังคับให้ผู้ร้องชดใช้เงินดังกล่าวได้ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้รับเฉพาะคำคัดค้านคำร้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเท่านั้น ส่วนที่เกี่ยวกับคำร้องแย้ง มีคำสั่งไม่รับในส่วนนี้จึงชอบแล้ว

ในการขอบังคับตามคำชี้ขาด คู่พิพาทไม่อาจขอให้บังคับเกินกว่าคำชี้ขาดนั้นได้ ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9477/2558

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9477/2558

แม้หนี้ตามสัญญาซื้อขายที่มีคำชี้ขาดนี้จะเป็นหนี้เงิน ซึ่งกฎหมายให้คิดดอกเบี้ยได้นับแต่วันที่ผิดนัด แต่คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการก็ต้องเป็นไปตามข้อเรียกร้อง และคำขอให้ชี้ขาดในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งตามข้อเรียกร้องของผู้ร้องมิได้มีคำขอดอกเบี้ยหลังวันชี้ขาดด้วย และอนุญาโตตุลาการก็ชี้ขาดดอกเบี้ยเฉพาะตามที่ขอ เมื่อผู้ร้องมาขอบังคับตามคำชี้ขาด ผู้ร้องจึงไม่อาจขอให้บังคับเกินไปกว่าคำชี้ขาดนั้นได้ ดังนั้น แม้ผู้ร้องจะมีคำขอดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปีนับแต่วันร้องขอเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จมาท้ายคำร้อง

ก็เป็นการขอบังคับเกินไปกว่าคำชี้ขาดที่กำหนดสถานะความรับผิดชอบของผู้คัดค้านจากการผิดสัญญาซื้อขายไว้โดยเฉพาะแล้ว และตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 นั้น ศาลไม่อาจมีคำพิพากษาบังคับเกินคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการได้ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 483/2548 วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

หากศาลที่มีเขตอำนาจเห็นว่าการบังคับตามคำชี้ขาดจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ก็มีอำนาจที่จะปฏิเสธการบังคับตามคำชี้ขาดได้ ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 43 ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1730/2555 และในกรณีเห็นว่าคำชี้ขาดบางส่วนขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ก็อาจปฏิเสธหรือเพิกถอนคำชี้ขาดส่วนนั้นได้ ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8265/2559

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1730/2555*

อุทธรณ์ของผู้ร้องซึ่งกล่าวอ้างว่าคำพิพากษาศาลชั้นต้นที่บังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ผู้ร้องจึงมีอำนาจอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 45 (2) อันเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่ผู้ร้องยื่นอุทธรณ์ซึ่งบัญญัติไว้อย่างเดียวกันกับพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 มาตรา 26 (2) อันเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่คณะอนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาด

สัญญาให้บริการโทรศัพท์พกพา (สัญญา TPS) ระหว่างผู้ร้องกับผู้คัดค้านกำหนดสิทธิหน้าที่ของผู้ร้องและผู้คัดค้านเกี่ยวกับที่มาและเงื่อนไขการคืนทรัพย์สินในกรณีผู้คัดค้านผิดสัญญาแล้ว ผู้ร้องใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาว่า ผู้คัดค้านไม่มีสิทธิเรียกทรัพย์สินหรือเงินคืนจากผู้ร้องและต้อง

ส่งมอบทรัพย์สินคืนแก่ผู้ร้องในสภาพที่ดีและใช้งานได้ในพื้นที่ที่สัญญา
สิ้นสุดลง นอกจากนี้ยังมีข้อกำหนดอีกว่าการณีความเสียหายเกิดขึ้น ให้ผู้ร้อง
มีสิทธิเรียกร้องเงินจากธนาคาร ผู้ออกหนังสือค้ำประกันทั้งหมดหรือบางส่วน
ตามแต่จะเห็นสมควรเพื่อชดเชยค่าเสียหาย เมื่อคณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดว่า
ผู้คัดค้านเป็นฝ่ายผิดสัญญา และผู้คัดค้านยังมีหนี้ค้างชำระแก่ผู้ร้องอยู่
ย่อมถือว่าผู้ร้องได้รับความเสียหาย ภายหลังจากผู้ร้องบอกเลิกสัญญาแล้ว
สิทธิหน้าที่ของผู้ร้องและผู้คัดค้านในฐานะคู่สัญญาย่อมเป็นไปตามข้อสัญญา
ดังกล่าว การที่คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดให้ผู้ร้องรับมอบทรัพย์สิน
จากผู้คัดค้านและให้ผู้ร้องชดเชยมูลค่าทรัพย์สินแก่ผู้คัดค้าน โดยไม่กำหนด
เงื่อนไขว่าต้องส่งมอบคืนในสภาพที่ดีและใช้งานได้ รวมทั้งไม่กำหนดว่า
หากผู้คัดค้านไม่สามารถส่งมอบคืนในสภาพที่ดีและใช้งานได้ให้ผู้คัดค้าน
ใช้เงินแทนมูลค่าที่แท้จริงของทรัพย์สิน และการชี้ขาดให้ผู้ร้องคืนเงินค้ำประกัน
พร้อมดอกเบี้ยแก่ผู้คัดค้านโดยไม่ได้ให้สิทธิแก่ผู้ร้องนำไปหักจากหนี้
ที่ผู้คัดค้านยังค้างชำระแก่ผู้ร้องตามสัญญาดังกล่าว จึงเป็นคำชี้ขาดที่ไม่เป็น
ตามสัญญา การบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการดังกล่าว
ย่อมเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
ศาลฎีกามีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธการขอบังคับตามคำชี้ขาดนั้นได้ตาม
พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 44 ซึ่งเป็นกฎหมาย
ที่ใช้บังคับอยู่ในระหว่างการอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้น

หมายเหตุ*

1. คดีนี้ศาลฎีกาวินิจฉัยยืนยันหลักที่ว่า อนุญาโตตุลาการไม่มีอำนาจ
เปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อสัญญาที่คู่พิพาททำขึ้นทำนองเดียวกับคำพิพากษา
ศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. 349/2549

* สิริมงคล กองธนสุวรรณ

2. สัญญา TPS คดีนี้มีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทนรวมอยู่ด้วย กล่าวคือ เป็นสัญญาที่รัฐ ให้สัมปทานแก่ผู้คัดค้านในการให้บริการโทรศัพท์ พกพาระบบ TPS ซึ่งผู้คัดค้านได้รับอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ภายใต้เงื่อนไข ของสัญญาโดยไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อสังคม หรือความมั่นคงของรัฐ (ตามสัญญาข้อ 2) และผู้คัดค้านจะต้องให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐ จากการได้รับอนุญาตดังกล่าว ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 40 วรรคหนึ่ง มีข้อความเหมือนกับรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 47 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติ เพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าคลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่ง วิทยุโทรคมนาคมเป็นทรัพยากรสื่อสารของรัฐที่รัฐต้องนำมาใช้เพื่อประโยชน์ ส่วนรวมของประชาชน การจัดให้มีบริการโทรศัพท์พกพาระบบ TPS จึงเป็น บริการสาธารณะที่เป็นหน้าที่ของรัฐ ซึ่งรัฐอาจเป็นผู้จัดทำเองหรือรัฐ อาจมอบหมายให้เอกชนเป็นผู้จัดทำแทน หรือให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดทำบริการสาธารณะโดยวิธีการให้สัมปทานแก่เอกชนซึ่งก็คือ การอนุญาตให้เอกชนมีสิทธิจัดทำบริการสาธารณะดังกล่าวและได้รับอนุญาต ให้ใช้คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุโทรคมนาคมภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยที่เอกชนผู้รับสัมปทานจะได้รับผลประโยชน์เป็นการตอบแทนด้วยการ ได้รับสิทธิในอันที่จะเรียกเก็บค่าใช้บริการหรือค่าตอบแทนจากประชาชน ผู้ใช้ประโยชน์จากบริการสาธารณะนั้น ภายใต้เงื่อนไขที่เอกชนผู้รับสัมปทาน เป็นผู้ลงทุนและแบกรับความเสี่ยงในการดำเนินการเอง ดังนั้น การที่สัญญา ดังกล่าวมีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทนรวมอยู่ด้วย และคดีนี้ คณะอนุญาโตตุลาการกำหนดประเด็นข้อพิพาทว่า ผู้ร้องหรือผู้คัดค้าน เป็นฝ่ายผิดสัญญาหรือไม่ ผู้ร้องมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหรือไม่ แล้ววินิจฉัยว่า ผู้คัดค้านเป็นฝ่ายผิดสัญญา เมื่อผู้ร้องบอกเลิกสัญญา สัญญาเลิกกัน คณะอนุญาโตตุลาการย่อมมีอำนาจชี้ขาดรวมไปถึงสิทธิในทรัพย์สินที่เกิด

จากข้อสัญญาดังกล่าวได้ (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกา 5111/2547, 1738/2525) การที่คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน และหลักประกันไม่เป็นไปตามสัญญา ย่อมขัดต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนาที่คู่สัญญาตกลงกันไว้อย่างชัดเจนไม่เป็นธรรมแก่คู่สัญญา อย่างยิ่ง การบังคับตามคำชี้ขาดดังกล่าวย่อมเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8265/2559

การทำนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย หรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอันเป็น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 นั้น คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ต้องร่วมรู้หรือมีความมุ่งหมายในการนั้น การทำสัญญาประกันอสังหาริมทรัพย์ ผู้ร้อง ไม่ทราบว่าสินค้าที่เอาประกันภัยเป็นสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์หรือละเมิด เครื่องหมายการค้าซึ่งถือเป็นสินค้าที่ผิดกฎหมาย ตัวแทนของผู้ร้องเพียงแต่ ถ่ายภาพสินค้าในตู้โชว์สินค้าไว้เพียงภาพเดียว ผู้คัดค้านไม่เคยแจ้งข้อเท็จจริง เกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวให้ทราบว่าเป็นสินค้าที่ผิดกฎหมายหรือไม่และผู้ร้อง ไม่เคยทราบหรือล่วงรู้ว่าสินค้าที่เอาประกันภัยไว้เป็นสินค้าที่ผิดกฎหมายเช่นนี้ เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ร้องรู้รายละเอียดยี่ห้อนาฬิกาข้อมือ ระดับราคาหรือแหล่งที่มา ของนาฬิกาที่ผู้คัดค้านนำมาขายย่อมเห็นได้ว่า ผู้ร้องคงมีเจตนารับประกันภัย สินค้านาฬิกาข้อมือที่ผู้คัดค้านมีไว้เพื่อขายโดยทั่วไปเท่านั้น สำหรับข้อเท็จจริง ที่ว่านาฬิกาข้อมือดังกล่าวอาจจะมีลักษณะเป็นสินค้าที่ผิดกฎหมายหรือไม่นั้น ผู้ร้องมิได้รู้เห็นด้วย สัญญาประกันอสังหาริมทรัพย์ในส่วนสต็อกสินค้านาฬิกาข้อมือ จึงทำขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สินของผู้คัดค้านกรณีเกิดอสังหาริมทรัพย์ หรือภัยเพิ่มเติมที่ตกลงทำประกันภัย ซึ่งเมื่อผู้คัดค้านเป็นเจ้าของและผู้ครอบครองสินค้านาฬิกาข้อมือที่มีไว้เพื่อขาย หากนาฬิกาข้อมือได้รับความเสียหายจากอสังหาริมทรัพย์ที่ระบุไว้ ย่อมทำให้ผู้คัดค้านสูญเสียตัวทรัพย์สิน

หรือผลประโยชน์ที่จะได้จากทรัพย์สินนั้น ผู้คัดค้านจึงเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ในเหตุที่เอาประกันภัย สัญญาประกันภัยระหว่างผู้ร้องกับผู้คัดค้านหาได้มี วัตถุประสงค์ที่ต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมายหรือเป็นการขัดต่อความสงบ เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงไม่ตกเป็นโมฆะตาม มาตรา 150 ผู้ร้องและผู้คัดค้านจึงมีความผูกพันกันตามเงื่อนไขข้อตกลงและความรับผิดชอบ ในการรับประกันอัคคีภัยที่มีผลบังคับโดยสมบูรณ์

ผู้ร้องอ้างว่า นาฬิกาข้อมือที่ผู้คัดค้านเอาประกันอัคคีภัยสต็อกสินค้า ไว้กับผู้ร้องเป็นสินค้าที่ผิดกฎหมาย มีเครื่องหมายการค้าปลอมของผู้อื่นนั้น ก็เป็นข้อเท็จจริงอีกส่วนหนึ่งที่สามารถทำให้ผู้คัดค้านถูกดำเนินคดีอาญาฐานมิได้ เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าเครื่องหมายการค้าปลอมของผู้อื่น ซึ่งหากศาลในคดี อาญาลงโทษผู้คัดค้านโดยให้ริบสินค้านาฬิกาข้อมือปลอม ผู้คัดค้านก็จะ ไม่มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินส่วนนั้นอีกต่อไป แต่ตราบิตที่ผู้คัดค้านยังคง ยึดถือและครอบครองสินค้านาฬิกาข้อมือที่มีไว้เพื่อขายในฐานะเจ้าของสินค้า เหล่านั้นโดยผู้คัดค้านไม่ถูกดำเนินคดีเกี่ยวกับสินค้านาฬิกาข้อมือดังกล่าว ต้องถือว่าไม่มีบุคคลใดมีสิทธิในทรัพย์สินนั้นดีกว่าผู้คัดค้านหากถือตามที่ ผู้ร้องอ้างว่า สัญญาประกันอัคคีภัยกรณีนี้ไม่ให้ความคุ้มครองสินค้านาฬิกา ข้อมือที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมของผู้อื่น และผู้ร้องไม่ต้องชดใช้ค่าสินไหม ทดแทนในส่วนสต็อกสินค้านาฬิกาข้อมือที่ผิดกฎหมาย ก็จะเป็นการระงับ สิทธิในทางทรัพย์สินของผู้คัดค้านทั้งที่ไม่มีการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้คัดค้าน ในความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง จึงเสมือนกับผู้ร้องสามารถอ้างเอาว่า การกระทำใด ๆ ของผู้คัดค้านเป็นความผิดในทางอาญาก็ได้ ซึ่งไม่น่าจะ ชอบด้วยเหตุผล การที่อนุญาตตุลาการชี้ขาดให้ผู้ร้องชำระค่าสินไหม ทดแทนในส่วนสต็อกสินค้านาฬิกาข้อมือให้แก่ผู้คัดค้าน ก็เพื่อให้เป็นไป ตามข้อตกลงในสัญญาประกันอัคคีภัยซึ่งมีผลผูกพันคู่สัญญาโดยชอบ ค่าชี้ขาดในส่วนนี้เป็นการบังคับตามสัญญาเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ ผู้คัดค้านซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่เอาประกันภัยเท่านั้น มิได้

มีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวมแต่อย่างใด การบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการที่ให้ผู้ร้องชำระค่าสินไหมทดแทนสต็อกสินค้านาฬิกา ซึ่งมี 2,012,446.75 บาท จึงหาได้ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา 40 (2) (ข) แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

การชี้ขาดข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการต้องเป็นไปตามหลักกฎหมาย การกำหนดดอกเบี้ยในระหว่างพินัดจึงต้องอยู่ภายใต้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่าหนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างพินัดร้อยละ 7.5 ต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมายก็ให้ส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น เมื่อตามสัญญาประกันอัคคีภัยมิได้กำหนดให้ผู้ร้องต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยในกรณีที่ผู้ร้องพินัดชำระค่าสินไหมทดแทนเกินกว่าอัตราร้อยละ 7.5 ต่อไปได้ ผู้คัดค้านก็ไม่มีเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมายที่จะเรียกดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ได้ทั้งการที่อนุญาโตตุลาการชี้ขาดให้ผู้ร้องชำระดอกเบี้ยพินัดอัตราร้อยละ 15 ต่อปี นั้น เห็นว่า เป็นกรณีที่อนุญาโตตุลาการใช้อำนาจกำหนดให้ผู้ร้องชำระดอกเบี้ยในอัตราที่สูงขึ้นกว่าที่ผู้คัดค้านมีสิทธิได้รับตามกฎหมาย แต่ไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี นับแต่วันฟ้องหรือวันอื่นหลังจากนั้นโดยคำนึงถึงเหตุสมควรและความสุจริตในการรู้ความหรือการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (6) เมื่อข้อต่อสู้ที่ผู้ร้องยกขึ้นต่อสู้ว่าสินค้านำมาเอาประกันภัยเป็นสินค้าที่ผิดกฎหมาย สัญญาประกันภัยไม่คุ้มครอง ซึ่งล้วนแต่เป็นประเด็นโดยตรงและเป็นสาระแก่คดี กรณีจึงไม่มีเหตุให้อนุญาโตตุลาการที่จะกำหนดให้ผู้ร้องชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ดังนี้ การที่อนุญาโตตุลาการชี้ขาดให้ผู้ร้องชำระดอกเบี้ยพินัดในอัตราดังกล่าว จึงไม่ชอบด้วยกฎหมายและเข้าเกณฑ์เป็นกรณีที่การยอมรับหรือบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ศาลจึงมีอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในส่วนที่ให้ผู้ร้องชำระดอกเบี้ยผิดนัดเกินกว่าอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปีได้ ตามมาตรา 40 (2) (ข) แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

3.4 คำชี้ขาดที่ทำขึ้นในต่างประเทศ

ด้วยประเทศไทยนั้นได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศหรืออนุสัญญากรุงนิวยอร์ก (New York Convention) จึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็เป็นการอนุวัติมาจากอนุสัญญานับนี้ด้วยเช่นกัน ผลของการอนุวัติอนุสัญญานับนี้ทำให้คำชี้ขาด (Award) ที่ทำขึ้นไม่ว่าในประเทศใด ๆ ที่เป็นภาคีอนุสัญญานับดังกล่าวสามารถนำมาขอบังคับในประเทศไทยได้ และคำชี้ขาดที่ทำขึ้นในประเทศไทยก็สามารถนำไปบังคับในประเทศที่เป็นภาคีอนุสัญญานับดังกล่าวด้วย

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ไม่ได้ให้อำนาจศาลเพิกถอนคำชี้ขาดที่ทำขึ้นในต่างประเทศได้ คู่คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13534/2556, 9467/2558

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13534/2556

ผู้ร้องเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายของประเทศเยอรมนี ทำสัญญาซื้อสินค้าจากผู้คัดค้านซึ่งเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายของประเทศไทย โดยมีข้อตกลงให้ชี้ขาดข้อพิพาทตามสัญญาอนุญาโตตุลาการภายใต้กฎหมายของประเทศเยอรมนี ต่อมาผู้คัดค้านผิดสัญญาส่งสินค้าให้แก่ผู้ร้องไม่ครบจำนวน ผู้ร้องจึงนำข้อพิพาทให้คณะอนุญาโตตุลาการสมาคมการค้าส่งและการค้าระหว่างประเทศแห่งตลาดหลักทรัพย์ฮัมบูร์ก ประเทศเยอรมนีมีคำชี้ขาด

ให้ผู้คัดค้านชำระเงิน และนำคำชี้ขาดมาขอบังคับให้ผู้คัดค้านชำระหนี้ ต่อศาลในประเทศไทย ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านและคำร้องขอให้เพิกถอน คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการดังกล่าว กรณีนี้แม้มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 จะบัญญัติถึงเหตุในการเพิกถอน คำชี้ขาดไว้เฉพาะตามวรรคสาม (1) (ก) ถึง (จ) โดยไม่ได้บัญญัติชัดเจน ถึงอำนาจของศาลในการเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการที่สร้างขึ้น ในประเทศหรือที่สร้างขึ้นในต่างประเทศ ซึ่งแตกต่างจากบทบัญญัติ ในมาตรา 43 (1) ถึง (6) ที่บัญญัติไว้ชัดเจนว่า ศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธ ไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไม่ว่าคำชี้ขาดนั้นจะได้อำนาจ ในประเทศใด ลักษณะของการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวแสดงว่า ในกรณีที่ คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเป็นคำชี้ขาดที่หากปรากฏว่ามีเหตุหนึ่งเหตุใด เข้าลักษณะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 40 หรือมาตรา 43 แล้ว ศาลย่อมมี อำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดหรือมีคำสั่งปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาด ของอนุญาโตตุลาการนั้น แต่เหตุที่มาตรา 40 มิได้บัญญัติให้ศาลมีอำนาจ เพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการที่สร้างขึ้นในต่างประเทศเหมือนดังเช่น ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 43 ก็น่าจะเป็นการเปิดโอกาสในกรณีที่มีการยื่นคำร้อง ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการดังกล่าวเพื่อให้มีการใช้อำนาจศาล ให้เหมาะสมสอดคล้องกับข้อตกลงหรืออนุสัญญาที่ประเทศไทยได้ทำไว้ กับประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการของประเทศนั้น ๆ ตามหลักการปฏิบัติอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยต่อกัน เพื่อไม่ให้ส่งผลให้เกิดปัญหา การขัดกันของการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการของประเทศ ภาคีสมาชิก โดยเฉพาะคำชี้ขาดในคดีนี้เป็นคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ของเมืองฮัมบูร์ก ประเทศเยอรมนีในข้อพิพาทเกี่ยวกับการซื้อสินค้าอันเป็น ข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศเยอรมนีและประเทศไทย ต่างเป็นประเทศภาคีสมาชิกของอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและ การใช้บังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ฉบับ นครนิวยอร์ก

ค.ศ. 1958 (New York Convention) ซึ่งมีขอบเขตการใช้บังคับเกี่ยวกับเรื่องการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้นแม้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางจะเป็นศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทซึ่งได้เสนอต่ออนุญาโตตุลาการตามมาตรา 9 แต่เมื่อปรากฏว่าข้อพิพาทในคดีนี้เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกการรับคำร้องแย้งของผู้คัดค้านไว้จึงไม่เป็นการสะดวกเพราะจะไม่สอดคล้องกับการอนุวัติการตามอนุสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธะผูกพันต่อประเทศภาคีสมาชิกคำร้องแย้งของผู้คัดค้านจึงไม่เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9467/2558

คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในคดีนี้เป็นคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการแห่งวารเรน - แฟร์ไอน์ แดร์ ฮามบวร์เกอร์ เบอร์เซ อี.วี. ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จึงเป็นคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศซึ่งตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 ถึงมาตรา 44 เห็นได้แจ้งชัดว่า คู่พิพาททอจร้องขอต่อศาลประเทศไทยที่มีเขตอำนาจให้บังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการซึ่งกระทำขึ้นในต่างประเทศได้และศาลที่มีเขตอำนาจจะมีคำพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดนั้นให้ต่อเมื่อเป็นคำชี้ขาดที่อยู่ในบังคับแห่งสนธิสัญญา อนุสัญญา หรือความตกลงระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีและให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่ประเทศไทยยอมตนเข้าผูกพันเท่านั้น ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 41 หรือคู่พิพาทซึ่งจะถูกบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการซึ่งได้กระทำขึ้นในต่างประเทศอาจขอให้ศาลประเทศไทยที่มีเขตอำนาจมีคำสั่งปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดดังกล่าวหากสามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 43 (1) ถึง (6) บัญญัติได้เท่านั้น

แต่พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ไม่มีบทบัญญัติใดให้อำนาจศาลไทยที่มีเขตอำนาจมีคำสั่งให้เพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการซึ่งกระทำขึ้นในต่างประเทศ การร้องขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการจึงต้องร้องขอต่อศาลในประเทศที่คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการได้กระทำขึ้นเท่านั้น สอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา 5 (1) (อี) ในอนุสัญญาว่าด้วยการมอบรับนับถือและการบังคับตามชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี และกฎหมายแม่แบบว่าด้วยอนุญาโตตุลาการทางพาณิชย์ของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติหรือ “UNCITRAL Model Laws” ที่กำหนดไว้ใน Article 34 และ 36 การเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 นั้น เฉพาะศาลที่มีการดำเนินกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการอยู่ในเขตศาลเท่านั้นที่อาจพิพากษาเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ดังนั้น ผู้คัดค้านจึงไม่อาจยื่นคำร้องขอแย้งให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางมีคำสั่งเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการดังกล่าวซึ่งเป็นคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ซึ่งกระทำขึ้นในต่างประเทศได้ที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางพิพากษาให้ผู้คัดค้านชำระเงินสกุลต่างประเทศโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยในวันที่ถึงกำหนดชำระเงินตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการนั้น ยังไม่ถูกต้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 196 ที่บัญญัติให้ลูกหนี้ใช้เป็นเงินไทยได้โดยให้คิดอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ณ สถานที่และในเวลาที่ใช้เงิน จึงเห็นสมควรแก้ไขให้ถูกต้อง

(แต่เดิมมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5511-5512/2552 วินิจฉัยว่า มาตรา 40 ไม่มีเงื่อนไขใดห้ามมิให้เพิกถอนคำชี้ขาดที่ได้กระทำขึ้นในต่างประเทศได้ แม้คำชี้ขาดคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการสมาคมการค้า เมล็ดพันธุ์และอาหาร (GAFTA) กรุงลอนดอน ประเทศสหราชอาณาจักร

จะได้ทำขึ้นโดยคณะอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ศาลในประเทศไทยที่มีเขตอำนาจก็มีอำนาจพิจารณาปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดหรือเพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการดังกล่าวได้ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 และ 43)

การขอบังคับตามคำชี้ขาดที่ทำขึ้นในต่างประเทศ ก็ต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การขอบังคับตามคำชี้ขาดและการปฏิเสธการบังคับตามคำชี้ขาดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 เช่นเดียวกับคำชี้ขาดที่ทำขึ้นในประเทศไทย ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13535/2556

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13535/2556

ผู้ร้องเป็นนิติบุคคลจดทะเบียนประเภทบริษัทมหาชนจำกัด ผู้คัดค้านเป็นนิติบุคคลจดทะเบียนตามกฎหมายของประเทศบาฮามาส ผู้ร้องยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการต่อศาลล้มละลายกลาง ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการของผู้ร้อง และศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนฟื้นฟูกิจการของผู้ร้องและให้ผู้ร้องบริหารแผนและยกเลิกการฟื้นฟูกิจการของผู้ร้อง ระหว่างนั้นอันเป็นช่วงเวลาที่ผู้ร้องอยู่ในระหว่างการฟื้นฟูกิจการ ผู้ร้องและผู้คัดค้านทำสัญญาซื้อขายปูนซีเมนต์เม็ดโดยมีข้อตกลงให้นำข้อพิพาทขึ้นสู่การพิจารณาของอนุญาโตตุลาการในประเทศสิงคโปร์ภายใต้กฎการอนุญาโตตุลาการของหอการค้านานาชาติและให้ใช้กฎหมายของประเทศสวิตเซอร์แลนด์บังคับแก่สัญญา ต่อมาผู้คัดค้านอ้างว่า ผู้ร้องผิดสัญญา จึงนำข้อพิพาทให้คณะอนุญาโตตุลาการในประเทศสิงคโปร์ชี้ขาดว่า ผู้ร้องเป็นฝ่ายผิดสัญญาและให้ผู้ร้องชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้คัดค้าน โดยระหว่างการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการดังกล่าว ผู้คัดค้านทราบว่าผู้ร้องอยู่ในระหว่างการฟื้นฟูกิจการตามคำสั่งของศาลล้มละลายกลาง แต่ผู้คัดค้านมิได้ยื่นคำร้องขออนุญาตต่อศาลล้มละลายกลาง ดังนี้ แม้การเสนอข้อพิพาท

ให้คณะอนุญาโตตุลาการในประเทศสิงคโปร์ชี้ขาดนั้นจะเป็นการดำเนินการไปตามข้อตกลงอนุญาโตตุลาการในสัญญาซื้อขายปูนซีเมนต์เม็ดระหว่างผู้ร้องและผู้คัดค้าน ซึ่งต้องดำเนินการไปตามข้อกำหนดเพื่อการอ้างอิง (Term of Reference) ของอนุญาโตตุลาการและกฎหมายภายในของประเทศสิงคโปร์ และมีผลผูกพันผู้ร้องและผู้คัดค้านที่จะต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาดดังกล่าว แต่การที่ผู้คัดค้านจะนำเอาผลคำวินิจฉัยชี้ขาดมาบังคับแก่ทรัพย์สินของผู้ร้องซึ่งเป็นลูกหนี้ในประเทศไทย ในขณะที่ผู้ร้องอยู่ในระหว่างการฟื้นฟูกิจการย่อมเป็นการกระทบต่อกระบวนการฟื้นฟูกิจการของผู้ร้องตามมาตรา 90/12 (4) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ซึ่งต้องขออนุญาตต่อศาลล้มละลายกลางก่อน มิฉะนั้นแล้วก็จะเกิดการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างเจ้าหนี้ในราชอาณาจักรกับเจ้าหนี้นอกราชอาณาจักรซึ่งมาตรา 90/12 (4) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มิได้จำกัดหรือแยกให้แตกต่างกัน แม้คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการของประเทศสิงคโปร์จะเป็นไปตามข้อตกลงและดำเนินการตามข้อกำหนดและกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ และอาจไม่มีเหตุที่จะให้เพิกถอนได้ แต่การที่ผู้คัดค้านจะนำคำชี้ขาดมาใช้บังคับแก่ผู้ร้องในประเทศไทยก็ต้องอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ทุกฝ่าย เมื่อผู้คัดค้านไม่ได้ดำเนินการดังกล่าว จึงไม่อาจนำคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการของประเทศสิงคโปร์มาบังคับเอาแก่กองทรัพย์สินของผู้ร้องในคดีล้มละลายได้ เพราะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลจึงมีอำนาจปฏิเสธการขอบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการในต่างประเทศได้ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 44 ประกอบมาตรา 43

3.5 การอุทธรณ์

การอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลปกครองชั้นต้น ในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุญาตตุลาการ อยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติ อนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 45 ที่บัญญัติว่า

“ห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่

(1) การยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(2) คำสั่งหรือคำพิพากษานั้นฝ่าฝืนต่อบทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

(3) คำสั่งหรือคำพิพากษานั้นไม่ตรงกับคำชี้ขาดของคณะอนุญาตตุลาการ

(4) ผู้พิพากษา หรือตุลาการซึ่งพิจารณาคดีนั้นได้ทำความเห็นแย้งไว้ในคำพิพากษา หรือ

(5) เป็นคำสั่งเกี่ยวกับการใช้วิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่พิพาทตามมาตรา 16

การอุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อุทธรณ์ต่อศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี”

จะเห็นได้ว่าสำหรับคดีอนุญาตตุลาการนั้น หลักการสำคัญคือ ความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ จึงใช้หลักการอุทธรณ์ในรูปแบบของการอุทธรณ์ต่อศาลสูงโดยตรง (Leap Frog Procedure) ที่เป็นระบบสองชั้นศาล มิใช่สามชั้นศาลดังเช่นคดีแพ่งทั่วไป หากนำข้อพิพาทมาขอบังคับหรือเพิกถอนต่อศาลยุติธรรมก็ต้องยื่นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา หากขอบังคับหรือเพิกถอนต่อศาลปกครองก็ต้องยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด ถ้ายื่นผิดชั้นศาล

ศาลชั้นที่รับพิจารณาไว้ย่อมไม่มีอำนาจวินิจฉัย เป็นการไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติ
อนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 14670/2556

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 14670/2556

ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการ
กรณีจึงเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545
มาตรา 40 เมื่อศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาแล้ว การอุทธรณ์คำสั่งหรือ
คำพิพากษาของศาลชั้นต้นดังกล่าวต้องอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาตามมาตรา 45
วรรคท้าย การที่ผู้ร้องยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภาค 1 จึงเป็นการไม่ชอบ
และการที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 รับอุทธรณ์ดังกล่าวแล้วพิจารณาพิพากษา
จึงไม่ชอบเช่นกัน การที่ผู้ร้องยื่นฎีกาคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค 1
จึงเป็นอุทธรณ์ในข้อที่มีได้ว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลล่าง ต้องห้าม
มิให้ศาลฎีการับฎีกาไว้พิจารณา กรณีจึงต้องยกคำสั่งของศาลชั้นต้นที่ให้
ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์ภาค 1 ยกคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ ภาค 1
และยกฎีกาของผู้ร้อง แต่การที่สำนวนคดีมาสู่ศาลฎีกาแล้ว ศาลฎีกา
เห็นสมควรวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ร้องไปโดยไม่ต้องย้อนสำนวนไปให้
ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ส่งอุทธรณ์ของผู้ร้องมายังศาลฎีกาอีก

การอุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลตามพระราชบัญญัติ
อนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 นั้นต้องเป็นไปตาม มาตรา 45 (1) ถึง (5)
การที่ผู้ร้องยื่นอุทธรณ์อ้างข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องเป็นภรรยาอยู่กินโดยไม่ได้
จดทะเบียนสมรสกับ ป. และ ป. ซึ่งรถยนต์คันเกิดเหตุให้ผู้ร้องขอสินเชื่อ
เช่าซื้อและทำประกันภัย จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียในสัญญาประกันภัยนั้น
ล้วนเป็นการโต้แย้งการวิเคราะห์พยานหลักฐานและดุลพินิจในการวินิจฉัย
ฟังข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานในสำนวนของอนุญาตตุลาการ และ
ศาลชั้นต้นโดยไม่ปรากฏว่ามีการวินิจฉัยผิดจากวิธีพิจารณาโดยไม่ชอบ

ด้วยกฎหมายแต่อย่างใด อุทธรณ์ของผู้ร้องจึงต้องห้ามตามพระราชบัญญัติ อนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 45 (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด อ.1726-1727/2559 วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4896/2557

การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการว่า สัญญาจ้างมุ่งถึงผลสำเร็จของงานทั้งหมด ผู้ร้องกับผู้คัดค้านต่างมิได้ยึดถือเอาการชำระค่าจ้างตามแรงงานที่ระบุในแต่ละงวดตามสัญญาเป็นข้อสาระสำคัญ แม้ผู้คัดค้านไม่ชำระค่าจ้างงานงวดที่ 11 อายุความยังไม่เริ่มนับอายุความเริ่มนับเมื่อส่งมอบงานทั้งหมดแล้ว ผู้คัดค้านอุทธรณ์ว่า คำพิพากษาของศาลชั้นต้นคลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริงเพราะสัญญาจ้างระบุงานในแต่ละงวดและระบุค่าจ้างไว้ชัดเจน อายุความย่อมเริ่มนับเมื่อผู้ว่าจ้างไม่ชำระค่าจ้างในแต่ละงวดนั้น อุทธรณ์ของผู้คัดค้านเป็นการโต้แย้งการวิเคราะห์พยานหลักฐานและดุลพินิจในการวินิจฉัยฟังข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานในสำนวนของอนุญาตตุลาการ และโต้แย้งการให้เหตุผลในการวินิจฉัยตีความข้อสัญญาระหว่างผู้ร้องกับผู้คัดค้านของอนุญาตตุลาการและศาลชั้นต้นโดยไม่ปรากฏว่ามีการวินิจฉัยผิดจากวิธีพิจารณาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด จึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ข้อยกเว้นตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 45 (2) ที่ว่า คำพิพากษาของศาลชั้นต้นนั้นฝ่าฝืนต่อบทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่ประการใด ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยให้ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 132/2559, 698-699/2558, 824/2556 วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

แต่อย่างไรก็ตาม การอุทธรณ์โดยตรงต่อศาลสูงเช่นนี้ใช้บังคับเฉพาะบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการอนุญาตตุลาการ เท่าที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ

อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 45 หากเป็นการอุทธรณ์เกี่ยวกับวิธีพิจารณาของศาลชั้นต้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เช่น คำสั่งเกี่ยวกับการร้องขอขยายระยะเวลาการวางเงินประกันชั้นอุทธรณ์ หรือค่าฤชาธรรมเนียม หรือคำสั่งเกี่ยวกับการร้องขอชดเชยทรัพย์ เมื่อกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นจะต้องอุทธรณ์ไปตามลำดับชั้นศาล ตุลาการศาลฎีกาที่ 9610/2558 , 2120/2553

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9610/2558

ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 45 บัญญัติห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ (1) - (5) คดีนี้ผู้ร้องอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งของศาลชั้นต้นที่อนุญาตให้ผู้คัดค้านขยายระยะเวลาวางเงินค่าชั้นศาลชั้นอุทธรณ์ มิใช่เป็นการอุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลตามพระราชบัญญัตินี้ แต่เป็นเพียงการอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้น ในเรื่องการตรวจรับอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 3 ลักษณะ 1 ว่าด้วยการอุทธรณ์ ที่ผู้อุทธรณ์ต้องอุทธรณ์ไปตามลำดับชั้นศาลและจะถือเป็นการอนุโลมว่าผู้ร้องประสงค์จะอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 223 ทวิ ก็ไม่ได้เช่นกัน เพราะผู้ร้องมิได้ทำเป็นคำร้องมาพร้อมคำฟ้องอุทธรณ์เพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ข้อกฎหมายต่อศาลฎีกาตามหลักเกณฑ์ของบทบัญญัติมาตรา 223 ทวิ ที่ศาลชั้นต้นสั่งอุทธรณ์คำสั่งของผู้ร้องมายังศาลฎีกา จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2120/2553

การอุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลตามพระราชบัญญัติ อนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 ต่อศาลฎีกากระทำได้นเฉพาะกรณีที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 45 (1) - (5) เท่านั้น คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระเงินแก่โจทก์ตามคำชี้ขาดของ อนุญาตตุลาการ จำเลยไม่ชำระหนี้ตามคำพิพากษา โจทก์นำเจ้าพนักงาน บังคับคดียึดทรัพย์สินต่าง ๆ ที่อ้างว่าเป็นของจำเลยเพื่อบังคับชำระหนี้ ตามคำพิพากษา การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 288 มิใช่กรณีที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติดังกล่าว การอุทธรณ์หรือฎีกาต้องเป็นไปตามลำดับชั้น ของศาล ที่ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นส่งสำนวนมายังศาลฎีกา จึงไม่ถูกต้อง แต่เนื่องจากคู่ความได้สืบพยานมาเสร็จสิ้น พยานหลักฐาน เพียงพอแก่การวินิจฉัยแล้ว ศาลฎีกาเห็นสมควรวินิจฉัยไปโดยไม่ย้อนสำนวน ไปให้ศาลอุทธรณ์พิพากษาหรือมีคำสั่งใหม่

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติ
อนุญาตตุลาการ
พ.ศ. 2545 *

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2545

เป็นปีที่ 57 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยอนุญาตตุลาการ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2530

มาตรา 4 บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดอ้างถึงบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนที่เกี่ยวกับอนุญาตตุลาการนอกศาลให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงพระราชบัญญัตินี้

* ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 39 ก ลงวันที่ 29 เมษายน 2545

มาตรา 5 ในพระราชบัญญัตินี้

“คณะอนุญาโตตุลาการ” หมายความว่า อนุญาโตตุลาการคนเดียว หรืออนุญาโตตุลาการหลายคน

“ศาล” หมายความว่า องค์กรหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งที่มีอำนาจ ตุลาการตามกฎหมายของประเทศซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลนั้น

“ข้อเรียกร้อง” หมายความว่ารวมถึง ข้อเรียกร้องแย้งด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่ข้อเรียกร้องตามมาตรา 31 (1) และมาตรา 38 วรรคสอง (1)

“คำคัดค้าน” หมายความว่ารวมถึง คำคัดค้านแก้ข้อเรียกร้องแย้งด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่คำคัดค้าน แก้ข้อเรียกร้องแย้งตามมาตรา 31 (2) และมาตรา 38 วรรคสอง (1)

มาตรา 6 ภายใต้บังคับมาตรา 34 ในกรณีที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจคู่สัญญาในการตัดสินใจเรื่องใด คู่สัญญานั้น มีอำนาจมอบหมายให้บุคคลที่สามหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องนั้นแทนได้ด้วย

ในกรณีที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ข้อเท็จจริงใด เป็นข้อเท็จจริงที่คู่สัญญาจะหรืออาจจะตกลงกันได้ หรือกำหนดถึงข้อตกลงของคู่สัญญาไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ข้อตกลงเช่นนั้นให้รวมถึงข้อบังคับว่าด้วยอนุญาโตตุลาการที่ระบุไว้ในข้อตกลงนั้นด้วย

มาตรา 7 ในกรณีที่คู่สัญญามีได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น การส่งเอกสารตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าได้ส่งให้แก่บุคคลซึ่งระบุไว้ในเอกสารนั้น หรือได้ส่งไปยังสำนักทำางาน ภูมิลำเนา หรือที่อยู่ทางไปรษณีย์ของบุคคล ซึ่งระบุไว้ในเอกสารนั้น หรือในกรณีที่ไม่ปรากฏที่อยู่ข้างต้นแม้ได้สืบหาตามสมควรแล้ว ถ้าได้ส่งไปยังสำนักทำางาน หรือภูมิลำเนา หรือที่อยู่ทางไปรษณีย์แห่งสุดท้ายที่ทราบ โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนหรือไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ถ้าเป็นการส่งภายในประเทศ หรือโดยวิธีอื่นใดที่แสดงถึงความพยายามในการจัดส่ง ให้ถือว่าบุคคลซึ่งระบุไว้ในเอกสารนั้นได้รับเอกสารดังกล่าวแล้ว

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ใช่บังคับกับการส่งเอกสารในการดำเนิน กระบวนการพิจารณาในศาล

มาตรา 8 ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดรู้ว่าบทบัญญัติใดใน พระราชบัญญัตินี้ซึ่งคู่สัญญาอาจตกลงกันเป็นอย่างอื่นได้ หรือคู่สัญญา อีกฝ่ายหนึ่งยังมิได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาอนุญาโตตุลาการ ถ้าคู่สัญญาฝ่ายนั้นยังดำเนินกระบวนการในชั้นอนุญาโตตุลาการต่อไป โดยไม่คัดค้านการไม่ปฏิบัติของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งภายในเวลาอันสมควร หรือภายในเวลาที่กำหนดไว้ ให้ถือว่าคู่สัญญาฝ่ายนั้นสละสิทธิในการคัดค้าน

มาตรา 9 ให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ กลาง หรือศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศภาค หรือ ศาลที่มีการพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการอยู่ในเขตศาลหรือศาลที่คู่พิพาท ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณา พิพากษา ข้อพิพาทซึ่งได้เสนอต่ออนุญาโตตุลาการนั้น เป็นศาลที่มีเขตอำนาจ ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 10 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้

หมวด 1

สัญญาอนุญาโตตุลาการ

มาตรา 11 สัญญาอนุญาโตตุลาการ หมายถึง สัญญาที่คู่สัญญา ตกลงให้ระงับข้อพิพาททั้งหมดหรือบางส่วนที่เกิดขึ้นแล้วหรือที่อาจเกิดขึ้น ในอนาคตไม่ว่าจะเกิดจากนิติสัมพันธ์ทางสัญญาหรือไม่โดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้ สัญญาอนุญาโตตุลาการอาจเป็นข้อสัญญาหนึ่งในสัญญาหลัก หรือ เป็นสัญญาอนุญาโตตุลาการแยกต่างหากก็ได้

สัญญาอนุญาตตุลาการต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อ คู่สัญญา เว้นแต่ถ้าปรากฏข้อสัญญาในเอกสารที่คู่สัญญาได้ตอบทางจดหมาย โทรสาร โทรเลข โทรพิมพ์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลโดยมีการลงลายมือชื่อ อิเล็กทรอนิกส์หรือทางอื่นซึ่งมีการบันทึกข้อสัญญานั้นไว้ หรือมีการกล่าวอ้างข้อสัญญาในข้อเรียกร้องหรือข้อคัดค้านและคู่สัญญาฝ่ายที่มีได้กล่าวอ้าง ไม่ปฏิเสธให้ถือว่าสัญญาอนุญาตตุลาการแล้ว

สัญญาที่มีหลักฐานเป็นหนังสืออันได้กล่าวถึงเอกสารใดที่มีข้อตกลง ให้ระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ข้อตกลงนั้น เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาหลัก ให้ถือว่าสัญญาอนุญาตตุลาการแล้ว

มาตรา 12 ความสมบูรณ์แห่งสัญญาอนุญาตตุลาการและการตั้ง อนุญาโตตุลาการย่อมไม่เสียไป แม้ในภายหลังคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย หรือสิ้นสุดสภาพความเป็นนิติบุคคล ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือถูกศาลสั่ง ให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

มาตรา 13 เมื่อมีการโอนสิทธิเรียกร้องหรือความรับผิดชอบ สัญญา อนุญาโตตุลาการที่มีอยู่เกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องหรือความรับผิดชอบนั้นย่อมผูกพัน ผู้รับโอนด้วย

มาตรา 14 ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องคดีเกี่ยวกับ ข้อพิพาทตามสัญญาอนุญาตตุลาการโดยมิได้เสนอข้อพิพาทนั้นต่อ คณะอนุญาโตตุลาการตามสัญญา คู่สัญญาฝ่ายที่ถูกฟ้อง อาจยื่นคำร้อง ต่อศาลที่มีเขตอำนาจไม่ช้ากว่าวันยื่นคำให้การหรือภายในระยะเวลาที่มีสิทธิ ยื่นคำให้การตามกฎหมายให้มีคำสั่งจำหน่ายคดี เพื่อให้คู่สัญญาไปดำเนินการ ทางอนุญาโตตุลาการ และเมื่อศาลทำการไต่สวนแล้วเห็นว่าไม่มีเหตุที่ทำให้ สัญญาอนุญาตตุลาการนั้นเป็นโมฆะหรือใช้บังคับไม่ได้หรือมีเหตุที่ทำให้ ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญานั้นได้ ก็ให้มีคำสั่งจำหน่ายคดีนั้นเสีย

ในระหว่างการพิจารณาคำร้องของศาลตามวรรคหนึ่ง คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจเริ่มดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการได้ หรือคณะอนุญาโตตุลาการอาจดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป และมีคำชี้ขาดในข้อพิพาทนั้นได้

มาตรา 15 ในสัญญาระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชน ไม่ว่าจะ เป็นสัญญาทางปกครองหรือไม่ก็ตาม คู่สัญญาอาจตกลงให้ใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทได้ และให้สัญญาอนุญาโตตุลาการดังกล่าวมีผลผูกพันคู่สัญญา

มาตรา 16 คู่สัญญาที่ได้ทำสัญญาอนุญาโตตุลาการไว้อาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้มีคำสั่งใช้วิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของตนก่อนหรือขณะดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการได้ ถ้าศาลเห็นว่กระบวนการพิจารณานั้นหากเป็นการพิจารณาของศาลแล้วศาลทำให้ได้ก็ให้ศาลจัดการให้ตามคำร้องนั้น ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความของศาล ในส่วนที่เกี่ยวกับการนั้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งตามคำร้องของคู่สัญญาตามวรรคหนึ่ง ถ้าคู่สัญญาฝ่ายที่ยื่นคำร้องมิได้ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ให้ถือว่าคำสั่งนั้นเป็นอันยกเลิกเมื่อครบกำหนดดังกล่าว

หมวด 2

คณะอนุญาโตตุลาการ

มาตรา 17 ให้คณะอนุญาโตตุลาการประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการเป็นจำนวนเลขคี่

ในกรณีที่คู่พิพาทกำหนดจำนวนอนุญาโตตุลาการเป็นเลขคู่ให้อนุญาโตตุลาการร่วมกันตั้งอนุญาโตตุลาการเพิ่มอีกหนึ่งคนเป็นประธาน

คณะอนุญาโตตุลาการ วิธีการตั้งประธานคณะอนุญาโตตุลาการ ให้เป็นไปตามมาตรา 18 วรรคหนึ่ง (2)

ในกรณีที่คู่พิพาทไม่สามารถตกลงกำหนดจำนวนอนุญาโตตุลาการได้ ให้มีอนุญาโตตุลาการเพียงคนเดียว

มาตรา 18 ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้กำหนดวิธีการตั้งคณะอนุญาโตตุลาการไว้เป็นอย่างอื่น ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่กำหนดให้คณะอนุญาโตตุลาการประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการเพียงคนเดียว ถ้าคู่พิพาทไม่อาจตกลงกันได้ ให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้มีคำสั่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการแทน

(2) ในกรณีที่กำหนดให้คณะอนุญาโตตุลาการประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการมากกว่าหนึ่งคน ให้คู่พิพาทตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายละเท่ากัน และให้อนุญาโตตุลาการดังกล่าวร่วมกันตั้งอนุญาโตตุลาการอีกคนหนึ่ง แต่ถ้าคู่พิพาทฝ่ายใดมิได้ตั้งอนุญาโตตุลาการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งให้ตั้งอนุญาโตตุลาการ หรือถ้าอนุญาโตตุลาการทั้งสองฝ่ายไม่อาจร่วมกันตั้งประธานคณะอนุญาโตตุลาการได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้นั้นได้รับการตั้งให้เป็นอนุญาโตตุลาการ ให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้มีคำสั่งตั้งอนุญาโตตุลาการหรือประธานคณะอนุญาโตตุลาการแทน

ในกรณีที่การตั้งอนุญาโตตุลาการตามวรรคหนึ่งมิได้กำหนดวิธีการอื่นใดที่ทำให้สามารถตั้งอนุญาโตตุลาการได้ ให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้ดำเนินการตั้งอนุญาโตตุลาการตามที่ศาลเห็นสมควรได้ หากปรากฏว่า

(1) คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้ดำเนินการตามวิธีการที่กำหนดไว้

(2) คู่พิพาทหรืออนุญาโตตุลาการไม่อาจตกลงกันตามวิธีการที่กำหนดไว้ได้ หรือ

(3) บุคคลที่สามหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งมิได้ดำเนินการตามวิธีการที่กำหนดไว้

มาตรา 19 อนุญาโตตุลาการต้องมีความเป็นกลางและเป็นอิสระ รวมทั้งต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือในกรณีที่คู่สัญญาตกลงกันให้หน่วยงานซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการระงับข้อพิพาท โดยวิธีอนุญาโตตุลาการเป็นผู้ดำเนินการต้องมีคุณสมบัติตามที่หน่วยงานดังกล่าวกำหนด

บุคคลซึ่งจะถูกตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการจะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริง ซึ่งอาจเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางหรือความเป็นอิสระของตน และนับแต่เวลาที่ได้รับการตั้งและตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ บุคคลดังกล่าวจะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงเช่นว่านั้นต่อคู่พิพาทโดยไม่ชักช้า เว้นแต่จะได้แจ้งให้คู่พิพาทรู้ล่วงหน้าแล้ว

อนุญาโตตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ หากปรากฏข้อเท็จจริงซึ่งเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางหรือความเป็นอิสระ หรือการขาดคุณสมบัติตามที่คู่พิพาทตกลงกัน แต่คู่พิพาทจะคัดค้านอนุญาโตตุลาการซึ่งตนเป็นผู้ตั้ง หรือร่วมตั้งมิได้ เว้นแต่คู่พิพาทฝ่ายนั้นมีได้รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการคัดค้าน ในขณะที่ตั้งอนุญาโตตุลาการนั้น

มาตรา 20 ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น คู่พิพาทฝ่ายที่ประสงค์จะคัดค้านอนุญาโตตุลาการจะต้องยื่นหนังสือแสดงเหตุแห่งการคัดค้านต่อคณะอนุญาโตตุลาการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ารู้ถึงการตั้งอนุญาโตตุลาการ หรือรู้ถึงข้อเท็จจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 19 วรรคสาม และหากอนุญาโตตุลาการซึ่งถูกคัดค้านไม่ถอนตัวจากการเป็นอนุญาโตตุลาการ หรือคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งไม่เห็นด้วยกับข้อคัดค้านนั้น ให้คณะอนุญาโตตุลาการเป็นผู้วินิจฉัยคำคัดค้านนั้น

ถ้าการคัดค้านโดยวิธีตามที่คู่พิพาทตกลงกันหรือตามวิธีที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งไม่บรรลุผลหรือในกรณีมีอนุญาตตุลาการเพียงคนเดียว คู่พิพาทฝ่ายที่คัดค้านอาจยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำวินิจฉัยคำคัดค้านนั้น หรือนับแต่วันที่รู้ถึงการตั้งอนุญาตตุลาการ หรือรู้ถึงข้อเท็จจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 19 วรรคสาม แล้วแต่กรณีและเมื่อศาลไต่สวนคำคัดค้านนั้นแล้วให้มีคำสั่งยอมรับหรือยกเสียซึ่งคำคัดค้านนั้น และในระหว่างการพิจารณาของศาล คณะอนุญาตตุลาการซึ่งรวมถึงอนุญาตตุลาการซึ่งถูกคัดค้านอาจดำเนินการทางอนุญาตตุลาการต่อไปจนกระทั่งมีคำสั่งชี้ขาดได้ ทั้งนี้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น คณะอนุญาตตุลาการอาจขยายระยะเวลาการคัดค้านอนุญาตตุลาการตามวรรคหนึ่งออกไปได้อีกไม่เกินสิบห้าวัน

มาตรา 21 การเป็นอนุญาตตุลาการสิ้นสุดลงเมื่อตาย

ในกรณีที่บุคคลซึ่งจะได้รับหรือได้รับการตั้งเป็นอนุญาตตุลาการ ผู้ใดไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไม่ว่าจะโดยไม่มียินยอมรับการตั้ง ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ภายในระยะเวลาอันสมควรด้วยเหตุอื่น ให้การเป็นอนุญาตตุลาการของผู้นั้นสิ้นสุดลงเมื่ออนุญาตตุลาการผู้นั้นขอถอนตัวหรือคู่พิพาทตกลงกันให้การเป็นอนุญาตตุลาการสิ้นสุดลง แต่ถ้ายังมีข้อโต้แย้งในเหตุดังกล่าว คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้วินิจฉัยถึงการสิ้นสุดของการเป็นอนุญาตตุลาการได้

ภายใต้บังคับวรรคสองหรือมาตรา 20 วรรคหนึ่ง การที่อนุญาตตุลาการขอถอนตัวหรือการที่คู่พิพาทตกลงกันให้การเป็นอนุญาตตุลาการสิ้นสุดลง ไม่ถือว่าเป็นการยอมรับเหตุตามวรรคสองหรือมาตรา 19 วรรคสาม

มาตรา 22 ถ้าการเป็นอนุญาโตตุลาการสิ้นสุดลงตามมาตรา 20 หรือมาตรา 21 หรือเพราะเหตุการณ์ถอนตัวของอนุญาโตตุลาการ หรือ คู่พิพาทตกลงกันให้การเป็นอนุญาโตตุลาการสิ้นสุดลง หรือในกรณีที่เป็น อนุญาโตตุลาการสิ้นสุดลงด้วยเหตุอื่น ให้ตั้งอนุญาโตตุลาการแทนตามวิธีการ ที่ได้กำหนดไว้สำหรับการตั้งอนุญาโตตุลาการ

มาตรา 23 อนุญาโตตุลาการไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่งในการกระทำ ตามหน้าที่ในฐานะอนุญาโตตุลาการ เว้นแต่จะกระทำการโดยจงใจ หรือ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงทำให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียหาย

อนุญาโตตุลาการผู้ใด เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่ กระทำการอย่างใดในหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ อนุญาโตตุลาการ เพื่อจงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการหรือประวิงการกระทำ การใดอันมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวด 3

อำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการ

มาตรา 24 คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจวินิจฉัยขอบเขตอำนาจ ของตนรวมถึงความมีอยู่หรือความสมบูรณ์ของสัญญาอนุญาโตตุลาการ ความสมบูรณ์ของการตั้งคณะอนุญาโตตุลาการ และประเด็นข้อพิพาทอันอยู่ ภายในขอบเขตอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการได้ และเพื่อวัตถุประสงค์นี้ ให้ถือว่า ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาหลักเป็น ข้อสัญญาแยกต่างหากจากสัญญาหลัก คำวินิจฉัยของคณะอนุญาโตตุลาการ

ที่ว่าสัญญาหลักเป็นโมฆะหรือไม่สมบูรณ์จะไม่กระทบกระเทือนถึงข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ

การคัดค้านอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการในการพิจารณาข้อพิพาทใดจะต้องถูกยกขึ้นว่ากล่าวไม่ช้ากว่าวันยื่นคำคัดค้านต่อสู้ในประเด็นข้อพิพาท และคู่พิพาทจะไม่ถูกตัดสิทธิที่จะคัดค้านเพราะเหตุที่คู่พิพาทนั้นได้ตั้งหรือมีส่วนร่วมในการตั้งอนุญาโตตุลาการ และในการคัดค้านว่าคณะอนุญาโตตุลาการกระทำการเกินขอบเขตอำนาจ คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องยกขึ้นว่ากล่าวในทันทีที่เรื่องดังกล่าวเกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ เว้นแต่ในกรณีที่คณะอนุญาโตตุลาการพิจารณาเห็นว่าการที่ล่าช้านั้นมีเหตุสมควร คณะอนุญาโตตุลาการอาจอนุญาตให้คู่พิพาทยกขึ้นว่ากล่าวภายหลังระยะเวลาที่กำหนดไว้ก็ได้

คณะอนุญาโตตุลาการอาจวินิจฉัยขอบเขตอำนาจของตนโดยการวินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นหรือในคำชี้ขาดประเด็นข้อพิพาทก็ได้ แต่ถ้าคณะอนุญาโตตุลาการได้ชี้ขาดเบื้องต้นว่าคณะอนุญาโตตุลาการ มีอำนาจพิจารณาเรื่องใด คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาดังกล่าวภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำชี้ขาดเบื้องต้นนั้นและในขณะที่คำร้องยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล คณะอนุญาโตตุลาการอาจดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการและทำคำชี้ขาดต่อไปได้

หมวด 4

วิธีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ

มาตรา 25 ในการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการให้คู่พิพาทได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และให้มีโอกาสนำเสนอข้อเท็จจริงและเสนอข้ออ้างข้อต่อสู้ของตนได้ตามพฤติการณ์แห่งข้อพิพาทนั้น

ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันหรือกฎหมายนี้มิได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจดำเนินการพิจารณาใด ๆ ได้ตามที่เห็นสมควร อำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการนี้ให้รวมถึงอำนาจวินิจฉัยในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐาน และการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ทั้งปวงด้วย

เพื่อประโยชน์แห่งหมวดนี้ คณะอนุญาโตตุลาการอาจนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยพยานหลักฐานมาใช้โดยอนุโลม

มาตรา 26 คู่พิพาทอาจตกลงกำหนดสถานที่ในการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการไว้ก็ได้ ในกรณีที่ไม่มีข้อตกลงเช่นว่านั้น ให้คณะอนุญาโตตุลาการกำหนดสถานที่โดยคำนึงถึงสภาพแห่งข้อพิพาทและความสะดวกของคู่พิพาท

ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น คณะอนุญาโตตุลาการอาจกำหนดสถานที่อื่นใดนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งเพื่อดำเนินการปรึกษาหารือ เพื่อสืบพยานบุคคล ผู้เชี่ยวชาญหรือคู่พิพาท หรือเพื่อตรวจสอบวัตถุ สถานที่หรือเอกสารใด ๆ ก็ได้

มาตรา 27 ในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ให้ถือว่ามีการมอบข้อพิพาท ให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาตามมาตรา 193/14 (4) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการจะเริ่มต้นในกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) เมื่อคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งได้รับหนังสือจากคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งขอให้ระงับข้อพิพาทนั้น โดยวิธีอนุญาโตตุลาการ

(2) เมื่อคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งบอกกล่าวเป็นหนังสือแก่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งให้ตั้งอนุญาโตตุลาการหรือให้ความเห็นชอบในการตั้งอนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาทนั้น

(3) เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหนังสือแจ้งข้อพิพาทที่ประสงค์จะระงับต่อคณะอนุญาโตตุลาการ ในกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการกำหนด คณะอนุญาโตตุลาการไว้

(4) เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสนอข้อพิพาทต่อหน่วยงาน ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการตามที่ตกลงกันไว้

มาตรา 28 คู่พิพาทอาจตกลงกำหนดภาษาที่จะใช้ในการดำเนิน กระบวนการพิจารณาได้ ในกรณีที่ไม่มีข้อตกลงเช่นนั้น ให้คณะอนุญาโตตุลาการ เป็นผู้กำหนด และถ้ามิได้กำหนดไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น ข้อตกลงหรือ ข้อกำหนดเช่นนั้นให้ใช้บังคับถึงข้อเรียกร้อง คำคัดค้าน คำร้องที่ทำเป็นหนังสือ ของคู่พิพาท การสืบพยาน คำชี้ขาด คำวินิจฉัยหรือการสื่อสารใด ๆ ที่ทำโดย หรือทำต่อคณะอนุญาโตตุลาการด้วย

คณะอนุญาโตตุลาการอาจมีคำสั่งให้แนบคำแปลเอกสารที่ คู่พิพาทอ้างเป็นพยาน เป็นภาษาตามที่คู่พิพาทตกลงกันไว้หรือตามที่ คณะอนุญาโตตุลาการกำหนดก็ได้

มาตรา 29 ภายในระยะเวลาที่คู่พิพาทตกลงกันหรือที่คณะ อนุญาโตตุลาการกำหนด ถ้าคู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น คู่พิพาท ฝ่ายที่เรียกร้องต้องแสดงข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้อเรียกร้อง ประเด็น ข้อพิพาท และคำขอบังคับของตน ส่วนคู่พิพาทฝ่ายที่ถูกเรียกร้องต้องแสดง ในคำคัดค้านถึงข้อต่อสู้ของตน ทั้งนี้ คู่พิพาทอาจแนบเอกสารที่เกี่ยวข้อง หรือบัญชีระบุพยานที่ระบุถึงเอกสารหรือพยานหลักฐานอื่นที่ประสงค์จะอ้าง เป็นพยานมาด้วยก็ได้

ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อเรียกร้องหรือคำคัดค้านในระหว่างพิจารณาก็ได้ เว้นแต่คณะอนุญาโตตุลาการเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่สมควร เมื่อคำนึงถึงความล่าช้าที่จะเกิดขึ้น

มาตรา 30 ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้คณะอนุญาโตตุลาการเป็นผู้กำหนดว่าจะสืบพยานหรือฟังคำแถลงการณ์ ด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือ หรือจะดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยรับฟังเพียง เอกสารหรือพยานหลักฐานอื่นใดก็ได้

คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจดำเนินการสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ในระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณาในช่วงใด ๆ ตามที่เห็นสมควรถ้าได้รับ คำร้องขอจากคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ในกรณีที่คู่พิพาทได้ตกลง ไม่ให้มีการสืบพยานด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือ

ให้คณะอนุญาโตตุลาการแจ้งกำหนดนัดสืบพยานและนัดพิจารณา เพื่อตรวจสอบวัตถุ สถานที่ หรือเอกสารอย่างอื่นให้คู่พิพาททราบล่วงหน้า เป็นเวลาพอสมควร

ข้อเรียกร้อง คำคัดค้าน คำร้อง เอกสาร หรือข้อมูลทั้งหมดที่ คู่พิพาทฝ่ายใดเสนอต่อคณะอนุญาโตตุลาการจะต้องส่งให้แก่คู่พิพาท อีกฝ่ายหนึ่งด้วย ทั้งนี้ ให้รวมถึงรายงานของผู้เชี่ยวชาญ หรือเอกสาร หลักฐานใด ๆ ซึ่งคณะอนุญาโตตุลาการจะต้องใช้ประกอบการชี้ขาดด้วย

มาตรา 31 ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้คณะอนุญาโตตุลาการ ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) มีคำสั่งยุติกระบวนการพิจารณา ถ้าคู่พิพาทฝ่ายที่เรียกกร้องไม่ยื่น ข้อเรียกร้องตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 29 วรรคหนึ่ง

(2) ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป ถ้าคู่พิพาทฝ่ายที่ถูกเรียกกร้อง ไม่ยื่นคำคัดค้าน ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 29 วรรคหนึ่ง แต่ทั้งนี้ มิให้ถือว่าการไม่ยื่นคำคัดค้านดังกล่าวเป็นการยอมรับตามข้อเรียกร้องนั้น

(3) ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป ถ้าคู่พิพาทฝ่ายใดไม่มาในวัน นัดสืบพยานหรือนัดพิจารณาหรือไม่เสนอพยานหลักฐานใด ๆ และให้มี คำชี้ขาดต่อไป

ให้คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจไต่สวนตามที่เห็นสมควร ก่อนดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ทั้งนี้ ให้รวมถึงเหตุที่ทำให้คู่พิพาทฝ่ายที่ถูกเรียกร้องขาดนัดยื่นคำคัดค้านหรือขาดนัดพิจารณาแล้วแต่กรณี

มาตรา 32 ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น คณะอนุญาโตตุลาการอาจดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญคนหนึ่งหรือหลายคน เพื่อให้ทำความเห็น เฉพาะในประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่จะต้องชี้ขาดก็ได้

(2) เรียกให้คู่พิพาทให้ข้อเท็จจริงแก่ผู้เชี่ยวชาญ หรือจัดทำ หรือดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นข้อพิพาท เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถตรวจสอบได้

ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น เมื่อผู้เชี่ยวชาญ ได้ทำความเห็นเป็นหนังสือ หรือด้วยวาจาแล้ว หากคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ร้องขอหรือคณะอนุญาโตตุลาการเห็นสมควร ให้ผู้เชี่ยวชาญนั้นมา ให้ข้อเท็จจริงเพื่อให้คู่พิพาทมีโอกาสซักถาม หรือคู่พิพาทฝ่ายนั้นอาจนำพยาน ผู้เชี่ยวชาญของตนมาสืบในประเด็นดังกล่าวได้

มาตรา 33 คณะอนุญาโตตุลาการหรืออนุญาโตตุลาการคนใดคนหนึ่ง หรือคู่พิพาทฝ่ายใด

ฝ่ายหนึ่งโดยความยินยอมของคณะอนุญาโตตุลาการเสียงข้างมาก อาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้ออกหมายเรียกพยาน หรือมีคำสั่ง ให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใดก็ได้

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าการดำเนินการสอบสวนพิจารณาตามคำร้อง ตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการพิจารณาของศาลแล้วศาลอาจทำให้ได้ ก็ให้ศาลจัดการให้ตามคำร้องนั้น ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมาย วิธีพิจารณาความของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการนั้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด 5

คำชี้ขาดและการสิ้นสุดกระบวนการพิจารณา

มาตรา 34 ให้คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทไปตามกฎหมายที่คู่พิพาทกำหนดให้นำมาใช้บังคับกับข้อพิพาท ในกรณีที่มีการกำหนดถึงกฎหมายหรือระบบกฎหมายของประเทศใด หากข้อความมิได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งให้หมายความถึงกฎหมายสารบัญญัติ มิใช่กฎหมายว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายของประเทศนั้น

ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้กำหนดถึงกฎหมายที่จะนำมาใช้บังคับกับข้อพิพาทไว้ให้คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทไปตามกฎหมายไทย เว้นแต่เป็นกรณีที่มีการขัดกันแห่งกฎหมาย ก็ให้พิจารณาจากหลักว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายที่คณะอนุญาโตตุลาการเห็นสมควรนำมาปรับใช้

คู่พิพาทอาจกำหนดไว้โดยชัดแจ้งให้คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจชี้ขาดข้อพิพาทโดยใช้หลักแห่งความสุจริตและเป็นธรรม

การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการต้องเป็นไปตามข้อสัญญา และหากเป็นข้อพิพาททางการค้าให้คำนึงถึงธรรมเนียมปฏิบัติทางการค้าที่ใช้กับธุรกรรมนั้นด้วย

มาตรา 35 ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น คำชี้ขาด คำสั่ง และคำวินิจฉัยในเรื่องใด ๆ ของคณะอนุญาโตตุลาการให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก ถ้าไม่อาจหาเสียงข้างมากได้ ให้ประธานคณะอนุญาโตตุลาการเป็นผู้ทำคำชี้ขาด มีคำสั่งหรือคำวินิจฉัยเพียงผู้เดียว

ให้ประธานคณะอนุญาโตตุลาการเป็นผู้ชี้ขาดในกระบวนการวิธีพิจารณา ถ้าคู่พิพาทหรืออนุญาโตตุลาการทุกคนได้ให้อำนาจไว้เช่นนั้น

มาตรา 36 ในระหว่างดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ ถ้าคู่พิพาท ประนีประนอมยอมความกันให้คณะอนุญาโตตุลาการยุติกระบวนการพิจารณาคู่พิพาทร้องขอและคณะอนุญาโตตุลาการเห็นว่าข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความกันนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ให้คณะอนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดไปตามข้อตกลงประนีประนอมยอมความนั้น

คำชี้ขาดตามข้อตกลงประนีประนอมยอมความให้อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 37 และให้มีสถานะและผลเช่นเดียวกับคำชี้ขาดที่วินิจฉัยในประเด็นข้อพิพาท

มาตรา 37 คำชี้ขาดต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคณะอนุญาโตตุลาการ ถ้าคณะอนุญาโตตุลาการมีจำนวนมากกว่าหนึ่งคน การลงลายมือชื่อของอนุญาโตตุลาการเสียงข้างมากถือว่าเพียงพอแล้ว แต่ต้องจดแจ้งเหตุขัดข้องของอนุญาโตตุลาการผู้ซึ่งไม่ลงลายมือชื่อนั้นไว้ด้วย

ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น คำชี้ขาดต้องระบุเหตุผลแห่งการวินิจฉัยทั้งปวงไว้โดยชัดแจ้ง แต่จะกำหนดหรือชี้ขาดการใดให้เกินขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือคำขอของคู่พิพาทไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นคำชี้ขาดตามข้อตกลงประนีประนอมยอมความตามมาตรา 36 หรือเป็นการกำหนดค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในชั้นอนุญาโตตุลาการหรือค่าปวยการอนุญาโตตุลาการตามมาตรา 46

คำชี้ขาดต้องระบุวันและสถานที่ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง และให้ถือว่าคำชี้ขาดดังกล่าวได้ทำขึ้น ณ สถานที่เช่นว่านั้น

เมื่อทำคำชี้ขาดเสร็จแล้ว ให้คณะอนุญาโตตุลาการส่งสำเนาคำชี้ขาดนั้นให้แก่คู่พิพาททุกฝ่าย

มาตรา 38 การดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการจะสิ้นสุดลงเมื่อมีคำชี้ขาดเสร็จเด็ดขาดหรือโดยคำสั่งของคณะอนุญาโตตุลาการตามวรรคสอง

คณะอนุญาโตตุลาการจะมีคำสั่งให้ยุติกระบวนการพิจารณา เมื่อ

(1) คู่พิพาทฝ่ายที่เรียกร้องขอถอนข้อเรียกร้อง เว้นแต่คู่พิพาทฝ่ายที่ถูกเรียกร้องได้คัดค้านการถอนข้อเรียกร้องดังกล่าว และคณะอนุญาโตตุลาการเห็นถึงประโยชน์อันชอบด้วยกฎหมายของคู่พิพาทฝ่ายที่ถูกเรียกร้องในการที่จะได้รับการวินิจฉัยในประเด็นข้อพิพาทนั้น

(2) คู่พิพาทตกลงกันให้ยุติกระบวนการพิจารณา

(3) คณะอนุญาโตตุลาการเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะดำเนินการพิจารณาต่อไปหรือไม่อาจดำเนินการพิจารณาต่อไปได้

ภายใต้บังคับมาตรา 39 และมาตรา 40 วรรคสี่ อำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการจะสิ้นสุดลงพร้อมกับการยุติของกระบวนการพิจารณา

มาตรา 39 ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำชี้ขาด

(1) คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจยื่นคำร้องขอให้คณะอนุญาโตตุลาการแก้ไขข้อผิดพลาดในการคำนวณตัวเลข ข้อผิดพลาดหรือการพิมพ์ที่ผิดพลาด หรือข้อผิดพลาดเล็กน้อยในคำชี้ขาดให้ถูกต้องได้ ทั้งนี้ ให้ส่งสำเนาคำร้องให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งทราบด้วย หรือ

(2) ในกรณีที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำร้องขอให้คณะอนุญาโตตุลาการตีความ อธิบายข้อความหรือส่วนหนึ่งส่วนใดในคำชี้ขาดได้ ทั้งนี้ ให้ส่งสำเนาคำร้องให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งทราบด้วย

ถ้าคณะอนุญาโตตุลาการเห็นว่าคำร้องตาม (1) และ (2) มีเหตุผลสมควรให้แก้ไขหรือตีความให้เสร็จสิ้นภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้อง คำตีความ อธิบายความดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของคำชี้ขาดด้วย

คณะอนุญาโตตุลาการอาจแก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อผิดพลาดตาม (1) ได้เองภายในสามสิบวันนับแต่วันมีคำชี้ขาด

เว้นแต่คู่พิพาทจะตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำร้องภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับคำชี้ขาดและเมื่อได้แจ้งให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งทราบแล้ว ให้คณะอนุญาโตตุลาการทำการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเรียกร้องที่ยังมิได้มีการวินิจฉัยไว้ในคำชี้ขาด ถ้าคณะอนุญาโตตุลาการเห็นว่าคำร้องดังกล่าวมีเหตุผลสมควร ให้ทำการแก้ไขเพิ่มเติมให้เสร็จสิ้นภายในหกสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้อง

ในกรณีมีเหตุจำเป็น คณะอนุญาโตตุลาการอาจขยายระยะเวลาการแก้ไข การตีความ การอธิบายความหรือการทำการแก้ไขเพิ่มเติมตามที่บัญญัติไว้ในวรรคสองและวรรคสี่ได้

ให้นำมาตรา 37 มาใช้บังคับแก่การแก้ไข การตีความ การอธิบายความหรือการทำการแก้ไขเพิ่มเติมตามมาตรานี้

หมวด 6 การคัดค้านคำชี้ขาด

มาตรา 40 การคัดค้านคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการอาจทำได้โดยการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้

คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดได้ โดยยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในเก้าสิบวันนับแต่วันได้รับสำเนาคำชี้ขาด หรือถ้าเป็นกรณีมีการขอให้คณะอนุญาโตตุลาการแก้ไขหรือตีความ คำชี้ขาดหรือชี้ขาดเพิ่มเติม นับแต่วันที่คณะอนุญาโตตุลาการได้แก้ไขหรือตีความคำชี้ขาดหรือทำการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

ให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) คู่พิพาทฝ่ายที่ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดสามารถพิสูจน์ได้ว่า

(ก) คู่สัญญาตามสัญญาอนุญาตตุลาการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้บกพร่องในเรื่องความสามารถตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คู่สัญญาฝ่ายนั้น

(ข) สัญญาอนุญาตตุลาการไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายแห่งประเทศที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้ หรือตามกฎหมายไทยในกรณีที่ไม่มีข้อตกลงดังกล่าว

(ค) ไม่มีการแจ้งให้คู่พิพาทฝ่ายที่ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาด รู้ล่วงหน้าโดยชอบถึงการแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการหรือการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการ หรือบุคคลดังกล่าวไม่สามารถเข้าสู่คดีในชั้นอนุญาโตตุลาการได้เพราะเหตุประการอื่น

(ง) คำชี้ขาดวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาตตุลาการหรือคำชี้ขาดวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการ แต่ถ้าคำชี้ขาดที่วินิจฉัยเกินขอบเขตนั้นสามารถแยกออกได้จากคำชี้ขาดส่วนที่วินิจฉัยในขอบเขตแล้ว ศาลอาจเพิกถอนเฉพาะส่วนที่วินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาตตุลาการหรือข้อตกลงนั้นก็ได้ หรือ

(จ) องค์ประกอบของคณะอนุญาโตตุลาการหรือกระบวนการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการมิได้เป็นไปตามที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้ หรือในกรณีที่คู่พิพาทไม่ได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น องค์ประกอบดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายนี้

(2) มีกรณีปรากฏต่อศาลว่า

(ก) คำชี้ขาดนั้นเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ไม่สามารถจะระงับโดยการอนุญาโตตุลาการได้ตามกฎหมาย หรือ

(ข) การยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการพิจารณาคำร้องให้เพิกถอนคำชี้ขาด ถ้าคู่พิพาทยื่นคำร้องและศาลพิจารณาเห็นว่า มีเหตุผลสมควร ศาลอาจเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปตามที่เห็นสมควร เพื่อให้คณะอนุญาโตตุลาการพิจารณาอีกครั้งหนึ่งหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งที่คณะอนุญาโตตุลาการเห็นสมควร เพื่อให้เหตุแห่งการเพิกถอนนั้นหมดสิ้นไป

หมวด 7

การยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาด

มาตรา 41 ภายใต้บังคับมาตรา 42 มาตรา 43 และมาตรา 44 คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ว่าจะได้ทำขึ้นในประเทศใดให้ผูกพันคู่พิพาท และเมื่อได้มีการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจยอมบังคับได้ตามคำชี้ขาดนั้น

ในกรณีคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการกระทำขึ้นในต่างประเทศ ศาลที่มีเขตอำนาจจะมีคำพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดให้ต่อเมื่อเป็นคำชี้ขาดที่อยู่ในบังคับแห่งสนธิสัญญา อนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี และให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่ประเทศไทยยอมตนเข้าผูกพันเท่านั้น

มาตรา 42 เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดประสงค์จะให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ให้คู่พิพาทฝ่ายนั้นยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในกำหนดเวลาสามปีนับแต่วันที่อาจบังคับตามคำชี้ขาดได้ เมื่อศาลได้รับคำร้องดังกล่าวให้รีบทำการไต่สวน และมีคำพิพากษาโดยพลัน

ผู้ร้องขอบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการจะต้องมีเอกสารดังต่อไปนี้ มาแสดงต่อศาล

- (1) ต้นฉบับคำชี้ขาด หรือสำเนาที่รับรองถูกต้อง
- (2) ต้นฉบับสัญญาอนุญาตตุลาการ หรือสำเนาที่รับรองถูกต้อง
- (3) คำแปลเป็นภาษาไทยของคำชี้ขาดและสัญญาอนุญาตตุลาการ โดยมีผู้แปลซึ่งได้สาบานตัวแล้ว หรือปฏิญาณตนต่อหน้าศาลหรือต่อหน้าเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่มีอำนาจในการรับคำสาบาน หรือปฏิญาณ หรือรับรองโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการรับรองคำแปล หรือผู้แทนทางการทูต หรือกงสุลไทยในประเทศที่มีการทำคำชี้ขาดหรือสัญญาอนุญาตตุลาการนั้น

มาตรา 43 ศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ไม่ว่าคำชี้ขาดนั้นจะทำได้ทำขึ้นในประเทศใด ถ้าผู้ซึ่งจะถูกบังคับตามคำชี้ขาดพิสูจน์ได้ว่า

- (1) คู่สัญญาตามสัญญาอนุญาตตุลาการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บกพร่องในเรื่องความสามารถตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คู่สัญญาฝ่ายนั้น
- (2) สัญญาอนุญาตตุลาการไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายแห่งประเทศที่คู่สัญญาได้ตกลงกันไว้ หรือตามกฎหมายของประเทศที่ทำคำชี้ขาดนั้นในกรณีที่ไม่มีข้อตกลงดังกล่าว
- (3) ไม่มีการแจ้งให้ผู้ซึ่งจะถูกบังคับตามคำชี้ขาดรู้ล่วงหน้าโดยชอบถึงการแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการหรือการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการหรือบุคคลดังกล่าวไม่สามารถเข้าต่อสู้คดีในชั้นอนุญาโตตุลาการได้เพราะเหตุประการอื่น
- (4) คำชี้ขาดวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาตตุลาการหรือคำชี้ขาดวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการ แต่ถ้าคำชี้ขาดที่วินิจฉัยเกินขอบเขตนั้นสามารถแยกออกได้จากคำชี้ขาดส่วนที่วินิจฉัยในขอบเขตแล้วศาลอาจบังคับตามคำชี้ขาดส่วนที่วินิจฉัยอยู่ในขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาตตุลาการหรือข้อตกลงนั้นก็ได้

(5) องค์ประกอบของคณะอนุญาโตตุลาการหรือกระบวนพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการมิได้เป็นไปตามที่คู่พิพาทได้ตกลงกันได้ หรือมิได้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศที่ทำคำชี้ขาดในกรณีคู่พิพาทมิได้ตกลงกันได้ หรือ

(6) คำชี้ขาดยังไม่มีผลผูกพัน หรือได้ถูกเพิกถอน หรือระงับใช้เสียโดยศาลที่มีเขตอำนาจ หรือภายใต้กฎหมายของประเทศที่ทำคำชี้ขาด เว้นแต่ในกรณีที่ยังอยู่ในระหว่างการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจทำการเพิกถอนหรือระงับใช้ซึ่งคำชี้ขาด ศาลอาจเลื่อนการพิจารณาคดีที่ขอบังคับตามคำชี้ขาดไปได้ตามที่เห็นสมควร และถ้าคู่พิพาทฝ่ายที่ขอบังคับตามคำชี้ขาดร้องขอศาลอาจสั่งให้คู่พิพาทฝ่ายที่จะถูกบังคับวางประกันที่เหมาะสมก่อนก็ได้

มาตรา 44 ศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธการขอบังคับตามคำชี้ขาดตามมาตรา 43 ได้ ถ้าปรากฏต่อศาลว่าคำชี้ขาดนั้นเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ไม่สามารถจะระงับโดยการอนุญาโตตุลาการได้ตามกฎหมายหรือถ้าการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา 45 ห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่

(1) การยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(2) คำสั่งหรือคำพิพากษานั้นฝ่าฝืนต่อบทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

(3) คำสั่งหรือคำพิพากษานั้นไม่ตรงกับคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ

(4) ผู้พิพากษา หรือตุลาการซึ่งพิจารณาคดีนั้นได้ทำความเห็นแย้งไว้ในคำพิพากษา หรือ

(5) เป็นคำสั่งเกี่ยวกับการใช้วิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองประโยชน์
ของคู่พิพาทตามมาตรา 16

การอุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลตามพระราชบัญญัตินี้
ให้อุทธรณ์ต่อศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี

หมวด 8

ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายและค่าป่วยการ

มาตรา 46 ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น
ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในชั้นอนุญาโตตุลาการ ตลอดจนค่าป่วยการ
อนุญาโตตุลาการ แต่ไม่รวมถึงค่าทนายความและค่าใช้จ่ายของทนายความ
ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ

ในกรณีที่มีได้กำหนดค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในชั้น
อนุญาโตตุลาการหรือค่าป่วยการอนุญาโตตุลาการไว้ในคำชี้ขาด คู่พิพาท
ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือคณะอนุญาโตตุลาการอาจยื่นคำร้องให้ศาลที่มีเขตอำนาจ
มีคำสั่งเรื่องค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในชั้นอนุญาโตตุลาการและค่าป่วยการ
อนุญาโตตุลาการได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา 47 หน่วยงานซึ่งได้จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการระงับข้อพิพาท
โดยวิธีอนุญาโตตุลาการอาจกำหนดค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย และค่าป่วยการ
ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการก็ได้

บทเฉพาะกาล

มาตรา 48 บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบกระเทือนถึงความสมบูรณ์แห่งสัญญาอนุญาตตุลาการ และการดำเนินการทางอนุญาตตุลาการใดที่ได้กระทำไปก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การดำเนินการทางอนุญาตตุลาการใดที่ยังมิได้กระทำและยังไม่ล่วงพ้นกำหนดเวลาที่จะต้องกระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินการทางอนุญาตตุลาการนั้นได้ภายในกำหนดเวลาตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการได้รับการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระงับข้อพิพาททางการพาณิชย์ระหว่างประเทศแต่เนื่องจากพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2530 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้วบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จึงไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป และไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายอนุญาตตุลาการของประเทศอื่นด้วย สมควรปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวเสียใหม่ โดยนำกฎหมายแม่แบบว่าด้วยอนุญาตตุลาการทางการพาณิชย์ระหว่างประเทศของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ ซึ่งเป็นที่ยอมรับ และรู้จักกันอย่างกว้างขวางมาเป็นหลักเพื่อการพัฒนาระบอบอนุญาตตุลาการในประเทศไทยให้ทัดเทียมนานอารยประเทศ และส่งเสริมให้มีการใช้กระบวนการทางอนุญาตตุลาการในการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์ระหว่างประเทศให้แพร่หลายยิ่งขึ้น อันจะเป็นการลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลอีกทางหนึ่งจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรม
ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ
สถาบันอนุญาโตตุลาการ

โดยที่สถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม ได้ก่อตั้งมา นับตั้งแต่ปี 2533 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการอนุญาโตตุลาการเป็นวิถีระงับข้อพิพาท ทางแพ่งและพาณิชย์ ให้เป็นที่แพร่หลายและยอมรับในระดับสากลควบคู่ไปกับ ระบบศาลยุติธรรม ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ให้ศาลยุติธรรมมีหน่วยงานธุรการที่แยกเป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร ประกอบกับ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ได้จัดตั้ง สำนักงานศาลยุติธรรมขึ้น โดยมีสถาบันอนุญาโตตุลาการเป็นหน่วยงานในสังกัด เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการของระบบอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศในปัจจุบัน จึงสมควรปรับปรุงข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ ดังต่อไปนี้

หมวด 1
บททั่วไป

ข้อ 1 ให้สถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม เป็นหน่วยงานที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับนี้ โดยมีผู้อำนวยการบริหารเป็นผู้กระทำการแทนและมีคำสั่งตามข้อบังคับนี้

ในการดำเนินงานของสถาบัน ให้ผู้อำนวยการสำนักอนุญาตตุลาการ และสำนักอนุญาตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรมช่วยดำเนินงานทางธุรการของสถาบันและคณะอนุญาตตุลาการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ผู้อำนวยการบริหารอาจมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของสำนักอนุญาตตุลาการดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามข้อบังคับนี้ได้ตามที่เห็นสมควร

คำนิยาม

ข้อ 2 ในข้อบังคับนี้

(1) “สถาบัน” หมายถึง สถาบันอนุญาตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม

(2) “ผู้อำนวยการบริหาร” หมายถึง บุคคลที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมมอบหมายให้กระทำการแทนสถาบันและมีคำสั่งตามข้อบังคับนี้

(3) “คณะอนุญาตตุลาการ” หมายถึง อนุญาตตุลาการคนเดียวหรือคณะอนุญาตตุลาการ ที่ประกอบด้วยอนุญาตตุลาการหลายคน

(4) “ข้อบังคับอนุญาตตุลาการ” หมายถึง ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาตตุลาการสถาบันอนุญาตตุลาการ

การใช้ข้อบังคับอนุญาตตุลาการ

ข้อ 3 ให้ใช้ข้อบังคับนี้แก่การอนุญาตตุลาการ ซึ่งคู่พิพาทตกลงหรือยินยอมให้ระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการนี้ตามข้อบังคับดังกล่าวหรือซึ่งจัดการโดยสถาบัน เว้นแต่คู่พิพาทจะตกลงเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่สัญญาใดกำหนดให้ระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดยการอนุญาตตุลาการ แต่มิได้ระบุให้ใช้ข้อบังคับของสถาบันใดโดยเฉพาะ และคู่พิพาทฝ่ายใดเสนอข้อพิพาทต่อสถาบัน หากคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งยินยอม ไม่ว่าโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ให้ใช้ข้อบังคับนี้แก่การอนุญาตตุลาการดังกล่าวด้วย

ในกรณีที่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ โดยมีได้โต้แย้งหรือคัดค้านการใช้ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการโดยชัดแจ้ง ให้ถือว่า คู่พิพาททั้งสองฝ่ายยินยอมให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับนี้

การส่งเอกสาร

ข้อ 4 การส่งคำเสนอข้อพิพาท คำคัดค้าน คำร้อง หนังสือแจ้งความ เอกสารหรือข้อมูลอื่นใด อาจส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน บริการจัดส่งเอกสาร โทรสารหรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใดที่ปรากฏหลักฐานการส่งหรือแจ้ง

การส่งหรือแจ้งความตามวรรคหนึ่งให้ถือว่ามิผลสมบูรณ์ เมื่อได้ส่ง

(1) ให้แก่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง ผู้แทนหรือทนายความ หรือบุคคลซึ่งคู่พิพาทแต่งตั้งหรือกำหนดให้มีอำนาจรับเอกสารแทนตน หรือ

(2) ไปยังภูมิลำเนา สถานที่ประกอบธุรกิจ หรือสถานที่ที่คู่สัญญา กำหนดในสัญญาที่พิพาทว่าเป็นที่รับส่งเอกสาร หรือสถานที่ที่สถาบันหรือ คณะอนุญาโตตุลาการอนุญาต หรือ

(3) ไปยังถิ่นที่อยู่หรือสถานที่ประกอบธุรกิจที่ทราบครั้งสุดท้ายของบุคคลนั้น หากไม่สามารถสืบหาภูมิลำเนาหรือสถานที่ประกอบธุรกิจที่แท้จริงได้ หรือ

(4) ไปยังที่อยู่ทางอิเล็กทรอนิกส์ที่คู่พิพาทหรือผู้รับเอกสารได้แจ้งไว้ ต่อสถาบัน

เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ หรือในกรณีที่สถาบัน หรือ คณะอนุญาโตตุลาการเห็นสมควร สถาบันหรือคณะอนุญาโตตุลาการอาจกำหนด ให้คู่พิพาทเป็นผู้ส่งคำเสนอข้อพิพาท คำคัดค้าน คำร้อง หนังสือแจ้งความ เอกสาร หรือข้อมูลอื่นใดไปยังคณะอนุญาโตตุลาการ และคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งก็ได้

การนับระยะเวลา

ข้อ 5 เพื่อประโยชน์ในการคำนวณระยะเวลาตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ มิให้นับวันแรกแห่งระยเวลานั้นรวมคำนวณเข้าด้วย ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาเป็นวันหยุดซึ่งตามประเพณี งดเว้นการงาน หรือมิใช่วันทำการในประเทศของผู้รับการแจ้งกำหนดระยะเวลาข้างต้น ให้ขยายระยะเวลาดังกล่าวจนถึงวันที่เริ่มทำงานใหม่

วันหยุดซึ่งตามประเพณีงดเว้นการงานหรือมิใช่วันทำการ และอยู่ในระหว่างระยะเวลาดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ให้รวมคำนวณเข้าไปในระยะเวลาดังกล่าว

ยื่นหรือขยายระยะเวลา

ข้อ 6 หากสถาบันเห็นสมควร หรือเมื่อคณะอนุญาโตตุลาการหรือคู่พิพาทร้องขอ สถาบันอาจยื่นหรือขยายระยะเวลาตามข้อบังคับนี้ได้

หมวด 2

การเสนอข้อพิพาท

คำเสนอข้อพิพาท

ข้อ 7 ให้คู่พิพาทเสนอข้อพิพาทของตน (ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “ผู้เรียกร้อง”) โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อสถาบัน คำเสนอข้อพิพาทต้องประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) คำขอให้ระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ
- (2) ชื่อและที่อยู่ของคู่พิพาท รวมถึงที่อยู่ทางอิเล็กทรอนิกส์ (ถ้ามี)
- (3) ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือสัญญาอนุญาโตตุลาการ
- (4) สัญญาหรือนิติสัมพันธ์อันก่อให้เกิดหรือที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาท
- (5) ข้อเท็จจริงอันเป็นฐานแห่งข้อเรียกร้องและจำนวนเงินที่เรียกร้อง
- (6) ข้อเรียกร้องและคำขอบังคับ
- (7) จำนวนอนุญาโตตุลาการ ในกรณีที่ไม่ได้กำหนดไว้ใน (3)

ในกรณีที่สัญญาอนุญาตตุลาการกำหนดให้มีอนุญาตตุลาการเกินกว่าหนึ่งคน ให้เสนอชื่อบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นอนุญาตตุลาการ และหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลดังกล่าวมาพร้อมข้อเรียกร้องนั้น

ให้ผู้เรียกร้องแนบสำเนาข้อเสนอข้อพิพาทในจำนวนที่เพียงพอเพื่อส่งให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง (ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “ผู้คัดค้าน”) และคณะอนุญาตตุลาการ

ข้อ 8 เมื่อสถาบันเห็นว่าข้อเสนอข้อพิพาทมีรายการครบถ้วนตามข้อ 7 ให้สถาบันส่งสำเนาข้อเสนอข้อพิพาทดังกล่าวไปยังผู้คัดค้านโดยพลัน

หากสถาบันเห็นว่าข้อเสนอข้อพิพาทไม่ถูกต้อง หรือมีรายการไม่ครบถ้วน สถาบันอาจมีคำสั่งไม่รับหรือคืนข้อเสนอข้อพิพาทนั้นไปให้ทำมาใหม่ หรือแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องครบถ้วนภายในระยะเวลาและกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นสมควร

ข้อ 9 เมื่อผู้คัดค้านได้รับสำเนาข้อเสนอข้อพิพาทแล้ว ให้ยื่นคำคัดค้านและข้อเรียกร้องแย้ง (ถ้ามี) โดยทำเป็นหนังสือภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับสำเนาข้อเสนอข้อพิพาท คำคัดค้านและข้อเรียกร้องแย้งต้องประกอบด้วยรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อและที่อยู่ของผู้คัดค้าน รวมถึงที่อยู่ทางอิเล็กทรอนิกส์ (ถ้ามี)
- (2) ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับข้อพิพาท ตลอดจนเหตุแห่งการยอมรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของผู้เรียกร้อง
- (3) ข้อคัดค้านเกี่ยวกับข้อเรียกร้องและคำขอบังคับ
- (4) ข้อเท็จจริงอันเป็นฐานแห่งข้อเรียกร้องแย้ง ตลอดจนข้อเรียกร้องแย้ง จำนวนเงินที่เรียกร้องแย้งและคำขอบังคับ (ถ้ามี)
- (5) จำนวนอนุญาตตุลาการ ในกรณีที่ไม่ได้กำหนดไว้ในสัญญาอนุญาตตุลาการ

ในกรณีที่สัญญาอนุญาตตุลาการกำหนดให้มีอนุญาตตุลาการเกินกว่าหนึ่งคน ให้เสนอชื่อบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นอนุญาตตุลาการตามที่สัญญาดังกล่าวกำหนด และหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลดังกล่าวมาพร้อมคำคัดค้านนั้น

ให้ผู้คัดค้านแนบสำเนาคำคัดค้านและข้อเรียกร้องแย้ง (ถ้ามี) ในจำนวนที่เพียงพอที่จะส่งให้แก่ผู้เรียกร้องและคณะอนุญาโตตุลาการ

ในกรณีที่มิใช่ข้อเรียกร้องแย้ง ให้ผู้เรียกร้องยื่นคำคัดค้านแก่ข้อเรียกร้องแย้ง โดยทำเป็นหนังสือภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำคัดค้านและข้อเรียกร้องแย้ง

ให้นำความในวรรคหนึ่ง (2) (3) มาใช้บังคับแก่การทำคำคัดค้านแก่ข้อเรียกร้องแย้ง และให้นำความในข้อ 8 มาใช้แก่คำคัดค้านและข้อเรียกร้องแย้ง ด้วยโดยอนุโลม

ข้อ 10 ในกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการไม่ได้กำหนดภาษาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและคู่พิพาทยังไม่ได้ตกลงกำหนดเป็นอย่างอื่น ให้จัดทำคำเสนอข้อพิพาท คำคัดค้านและข้อเรียกร้องแย้ง และคำคัดค้านแก่ข้อเรียกร้องแย้ง เป็นภาษาที่ใช้ทำสัญญาอนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้ ไม่กระทบถึงอำนาจคณะอนุญาโตตุลาการตามข้อ 30 ที่จะกำหนดภาษาที่จะใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

ในกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการกำหนดภาษาที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาไว้มากกว่าหนึ่งภาษาและคู่พิพาทได้จัดทำคำเสนอข้อพิพาท คำคัดค้านและข้อเรียกร้องแย้ง และคำคัดค้านแก่ข้อเรียกร้องแย้งเป็นภาษาอื่นตามที่กำหนดไว้ สถาบันอาจกำหนดให้คู่พิพาทจัดทำคำแปลเป็นอีกภาษาหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในสัญญาอนุญาโตตุลาการก็ได้

ข้อ 11 ในกรณีที่คู่พิพาทอ้างว่า ไม่มีสัญญาอนุญาโตตุลาการที่มีผลผูกพันอยู่ ข้อพิพาทไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการไม่อยู่ภายใต้การจัดการของสถาบัน ให้สถาบันแจ้งให้คู่พิพาทอีกฝ่ายทราบข้ออ้างดังกล่าวและสอบถามความเห็น ตลอดจนข้อคัดค้านต่อข้ออ้างดังกล่าว (ถ้ามี) หากคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งประสงค์จะยื่นความเห็นตลอดจนข้อคัดค้าน ให้ทำเป็นหนังสือยื่นภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

หากสถาบันพิจารณาจากหลักฐานในสำนวนแล้ว มีมูลเหตุที่อาจเชื่อได้ในเบื้องต้นว่า อาจมีสัญญาอนุญาตไตตุลาการระหว่างคู่พิพาทเกี่ยวกับข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาอนุญาตไตตุลาการอยู่ ให้สถาบันมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาตไตตุลาการต่อไป หากสถาบันเห็นว่า ไม่ปรากฏมูลเหตุที่อาจเชื่อได้ในเบื้องต้นดังกล่าว ให้มีคำสั่งจำหน่ายข้อพิพาทในส่วนที่เกี่ยวข้องออกจากสารบบความ

คำสั่งของสถาบันตามวรรคสองไม่กระทบต่ออำนาจของคณะอนุญาตไตตุลาการที่จะวินิจฉัยถึงความมีอยู่หรือความสมบูรณ์ของสัญญาอนุญาตไตตุลาการและขออำนาจของคณะอนุญาตไตตุลาการ

การตั้งผู้แทนหรือบุคคลเพื่อช่วยเหลือในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

ข้อ 12 คู่พิพาทอาจตั้งผู้แทนหรือบุคคลใดเพื่อช่วยเหลือตนหรือทำการแทนตนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาตไตตุลาการก็ได้ ให้คู่พิพาทแจ้งชื่อและที่อยู่ รวมถึงที่อยู่ทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดส่งเอกสารโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้แทนหรือบุคคลซึ่งตนตั้งให้เป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวเป็นหนังสือต่อสถาบัน

การรวมกระบวนการพิจารณา

ข้อ 13 ในกรณีที่ประเด็นข้อพิพาทในกระบวนการพิจารณาอนุญาตไตตุลาการเรื่องหนึ่งเกี่ยวพันกับประเด็นข้อพิพาทในกระบวนการพิจารณาอนุญาตไตตุลาการอีกเรื่องหนึ่ง ไม่ว่าจะสัญญาอนุญาตไตตุลาการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข้อพิพาทดังกล่าวจะแตกต่างกันหรือไม่ หากสถาบันเห็นว่าการรวมกระบวนการพิจารณาอนุญาตไตตุลาการที่เกี่ยวข้องกันดังกล่าวซึ่งอยู่ภายใต้การจัดการของสถาบันเข้าด้วยกันจะเป็นการสะดวก หรือคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือคณะอนุญาตไตตุลาการร้องขอและสถาบันเห็นสมควร สถาบันอาจมีคำสั่งให้รวมกระบวนการพิจารณาอนุญาตไตตุลาการดังกล่าวก็ได้

ในกรณีที่สัญญาอนุญาตตุลาการที่เกี่ยวข้องมีข้อแตกต่างกัน ให้สถาบันกำหนดกระบวนการพิจารณาในส่วนนั้น

กรณีคณะอนุญาตตุลาการเห็นสมควรให้รวมกระบวนการพิจารณาอนุญาตตุลาการ ให้เสนอความเห็นต่อสถาบัน เพื่อพิจารณาและมีคำสั่งต่อไป

หมวด 3 คณะอนุญาตตุลาการ

ข้อ 14 ในกรณีที่คู่พิพาทไม่ได้ตกลงกำหนดจำนวนอนุญาตตุลาการ ให้มีอนุญาตตุลาการเพียงคนเดียว

การเสนอชื่ออนุญาตตุลาการคนเดียว

ข้อ 15 ในกรณีที่มีอนุญาตตุลาการคนเดียว หากคู่พิพาทประสงค์ จะตกลงเสนอชื่ออนุญาตตุลาการร่วมกัน ให้เสนอชื่อบุคคลดังกล่าวไปยังสถาบัน ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำคัดค้าน หรือในกรณีที่มิขอเรียกร้องแย้ง ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำคัดค้านคำแก้ข้อเรียกร้องแย้ง มิฉะนั้น ให้ดำเนินการดังนี้

(1) ให้คู่พิพาทแต่ละฝ่ายเสนอรายชื่ออนุญาตตุลาการจำนวน 3 รายชื่อ ไปยังสถาบันภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

(2) เมื่อสถาบันได้รับรายชื่ออนุญาตตุลาการแล้ว สถาบันอาจเสนอ รายชื่ออนุญาตตุลาการอีก 3 รายชื่อ แล้วส่งกลับให้คู่พิพาท

(3) ให้คู่พิพาทคัดเลือกรายชื่ออนุญาตตุลาการเรียงตามลำดับ ความพึงพอใจทั้ง 9 รายชื่อส่งกลับไปยังสถาบันภายใน 15 วันนับแต่วันที่ ได้รับรายชื่อ

(4) ให้สถาบันดำเนินการติดต่อบุคคลที่คู่พิพาทมีความพึงพอใจตรงกัน สูงสุดไม่เกินห้าอันดับแรกเพื่อเป็นอนุญาตตุลาการ กรณีที่มีบุคคลที่ได้ ความพึงพอใจลำดับที่ห้าเท่ากันเกินกว่า 1 คน ให้สถาบันเป็นผู้กำหนดว่าจะให้

ติดต่อบุคคลใด เว้นแต่กรณีมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม สถาบัน จะกำหนดให้ติดต่อบุคคลลำดับถัดจากนั้นก็ไ้

หากคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่ดำเนินการเสนอหรือ คัดเลือกรายชื่อเรียงลำดับตามที่กำหนดหรือดำเนินการตามวิธีการข้างต้นแล้ว ไม่มีบุคคลได้รับเป็นอนุญาโตตุลาการ สถาบันอาจมีคำสั่งแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการเอง หรือให้ดำเนินการตามวาระหนึ่งใหม่ก็ได้

การเสนอชื่ออนุญาโตตุลาการหลายคน

ข้อ 16 หากคู่พิพาทตกลงให้มีอนุญาโตตุลาการจำนวน 3 คน ให้คู่พิพาท เสนอชื่ออนุญาโตตุลาการฝ่ายละ 1 คน หากคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เสนอชื่อ อนุญาโตตุลาการภายในกำหนด สถาบันอาจมีคำสั่งแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการเอง ก็ได้

ให้อนุญาโตตุลาการที่ได้รับการเสนอชื่อและแต่งตั้งตามวาระหนึ่ง ร่วมกันเสนอชื่อบุคคลภายนอกอีกคนหนึ่งเป็นประธานคณะอนุญาโตตุลาการ หากอนุญาโตตุลาการที่คู่พิพาทเสนอชื่อนั้น ไม่สามารถร่วมกันตกลงเกี่ยวกับบุคคล ที่จะเป็ประธานคณะอนุญาโตตุลาการได้ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ให้ดำเนินการคัดเลือกผู้ที่จะเสนอชื่อ ให้นำความในข้อ 15 มาใช้แก่การตั้ง ประธานคณะอนุญาโตตุลาการโดยอนุโลม

ในกรณีที่กำหนดให้คณะอนุญาโตตุลาการประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการ มากกว่า 3 คน ให้คู่พิพาทเสนอชื่ออนุญาโตตุลาการฝ่ายละเท่ากัน และให้นำ ความในวาระหนึ่งและวาระสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การเสนอชื่ออนุญาโตตุลาการกรณีมีคู่พิพาทมากกว่าสองฝ่าย

ข้อ 17 ในกรณีที่มีคู่พิพาทมากกว่าสองฝ่าย การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ให้ทำดังต่อไปนี้

(1) กรณีมีอนุญาโตตุลาการคนเดียว ให้ฝ่ายผู้เรียกร้องและฝ่ายผู้คัดค้าน เสนอรายชื่อและคัดเลือกรายชื่อเรียงตามลำดับความพึงพอใจตามข้อ 15 ร่วมกัน ในฝ่ายตน

(2) กรณีมีอนุญาโตตุลาการเกินกว่าหนึ่งคน ให้คู่พิพาทแต่ละฝ่าย เสนอรายชื่อตามข้อ 16 ร่วมกันในฝ่ายตน

(3) กรณีที่ไม่สามารถแบ่งแยกได้ว่าคู่พิพาทรายใดควรดำเนินการ เสนอชื่ออนุญาโตตุลาการร่วมกับคู่พิพาทฝ่ายใด สถาบันอาจมีคำสั่งแต่งตั้ง อนุญาโตตุลาการทั้งหมดเองก็ได้

การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 18 การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนเดียวหรือประธาน คณะอนุญาโตตุลาการ ให้อนุญาโตตุลาการที่จะได้รับการแต่งตั้งลงลายมือชื่อ ให้ความยินยอมในหนังสือแต่งตั้ง แล้วให้เสนอต่อสถาบันพิจารณาแต่งตั้ง

การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการที่คู่พิพาทเสนอชื่อตามข้อ 16 ให้คู่พิพาท ที่เสนอชื่อดำเนินการให้ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อลงลายมือชื่อให้ความยินยอม ในหนังสือแต่งตั้งแล้วให้เสนอต่อสถาบันพิจารณาแต่งตั้ง

บุคคลใดยินยอมในการแต่งตั้งให้ตนเป็นอนุญาโตตุลาการถือว่า ยอมรับคำปฎิบัติการตามที่สถาบันกำหนดด้วย

คุณสมบัติและการปฏิบัติหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 19 อนุญาโตตุลาการต้องมีความเป็นกลางและเป็นอิสระ รวมทั้ง ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในสัญญาอนุญาโตตุลาการ และมีความพร้อม ที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้เสร็จสิ้นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ในการเสนอ ชื่อบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการตามข้อ 16 วรรคหนึ่ง คู่พิพาทต้อง ตรวจสอบคุณสมบัติและความพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลที่จะเสนอชื่อก่อน

อนุญาโตตุลาการต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการตามที่ กำหนดในข้อบังคับนี้เพื่อให้กระบวนการพิจารณาเสร็จสิ้นไปด้วยความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ และไม่ปฏิบัติตนเสมือนเป็นทนายความหรือผู้แทนของ คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ทั้งต้องถือปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมอนุญาโตตุลาการ ที่สถาบันกำหนด

การเปิดเผยข้อเท็จจริงของอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 20 เมื่อได้รับการติดต่อให้ทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการ หรือเมื่อได้รับการแต่งตั้งและตลอดระยะเวลาที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ หากมีข้อเท็จจริงอันอาจทำให้คู่พิพาทเกิดความสงสัยอันควรในความเป็นกลาง และเป็นอิสระของตน ให้อนุญาโตตุลาการเปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าวให้คู่พิพาท และสถาบันทราบ

การคัดค้านอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 21 การคัดค้านอนุญาโตตุลาการ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งอาจคัดค้านอนุญาโตตุลาการ ซึ่งตั้งโดยคู่พิพาท อีกฝ่ายหนึ่งได้ หากมีความสงสัยอันควรในความเป็นกลางและเป็นอิสระของอนุญาโตตุลาการ

(2) การคัดค้านให้ทำเป็นหนังสือแสดงโดยแจ้งชัดซึ่งเหตุแห่งการคัดค้านยื่นต่อสถาบันภายใน 15 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งชื่อและรายละเอียดของอนุญาโตตุลาการผู้นั้น หรือรู้ถึงข้อเท็จจริงแห่งการคัดค้าน แล้วแต่กรณี

(3) เมื่อได้รับหนังสือแจ้งเหตุแห่งการคัดค้านแล้ว ให้สถาบันส่งหนังสือแจ้งเหตุแห่งการคัดค้านไปยังคณะอนุญาโตตุลาการและคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ 22 หากคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งเห็นชอบกับการคัดค้านอนุญาโตตุลาการ หรือผู้เป็นอนุญาโตตุลาการขอถอนตัวหลังจากการคัดค้าน ให้ดำเนินการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการใหม่แทนอนุญาโตตุลาการที่ถูกคัดค้านตามข้อ 15 ถึงข้อ 17 แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ แม้คู่พิพาทจะมีได้ใช้สิทธิในการเสนอชื่ออนุญาโตตุลาการ ตั้งแต่แรกก็ตาม

การที่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งเห็นชอบกับการคัดค้านอนุญาโตตุลาการ หรือการที่ผู้เป็นอนุญาโตตุลาการขอถอนตัวมิได้หมายถึงการยอมรับถึงความถูกต้องแห่งเหตุแห่งการคัดค้านอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 23 ถ้าคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งไม่เห็นด้วยกับการคัดค้าน หรือหากอนุญาตตุลาการซึ่งถูกคัดค้านมิได้ถอนตัวจากการเป็นอนุญาตตุลาการ ให้คณะอนุญาตตุลาการเป็นผู้วินิจฉัยคำคัดค้านนั้น เว้นแต่สถาบันเห็นสมควร แต่งตั้งผู้ชี้ขาดหรือคณะผู้ชี้ขาดจำนวนไม่เกิน 3 คน ให้ทำหน้าที่พิจารณาและวินิจฉัยการคัดค้าน และให้ผู้ชี้ขาดหรือคณะผู้ชี้ขาดวินิจฉัยคำคัดค้านให้เสร็จสิ้นภายใน 15 วัน คำวินิจฉัยของผู้ชี้ขาดหรือคณะผู้ชี้ขาดให้เป็นที่สุด

ค่าป่วยการและค่าใช้จ่ายของผู้ชี้ขาดหรือคณะผู้ชี้ขาดให้เป็นไปตามที่สถาบันกำหนด และให้ถือว่าเป็นค่าป่วยการและค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาอนุญาตตุลาการ

ถ้าคณะอนุญาตตุลาการ หรือผู้ชี้ขาดเห็นว่าอนุญาตตุลาการขาดความเป็นกลางหรือเป็นอิสระ ให้การเป็นอนุญาตตุลาการสิ้นสุดลง สำหรับการแต่งตั้งอนุญาตตุลาการแทนอนุญาตตุลาการที่ขาดคุณสมบัติดังกล่าวให้นำข้อ 22 วรรคหนึ่ง มาใช้โดยอนุโลม

การมีคำสั่งให้การเป็นอนุญาตตุลาการสิ้นสุดลง

ข้อ 24 สถาบันอาจมีคำสั่งให้การเป็นอนุญาตตุลาการสิ้นสุดลง หากสถาบันเห็นว่าอนุญาตตุลาการผู้ใด

(1) ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไม่ว่าจะด้วยผลทางกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

(2) ไม่ดำเนินการกระบวนการพิจารณาตามข้อบังคับนี้ หรือไม่ดำเนินการภายในเวลาที่กำหนดโดยปราศจากเหตุอันสมควร หรือ

(3) มีพฤติกรรมที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่ให้เสร็จสิ้นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น การไม่เข้าร่วมกระบวนการพิจารณาที่นัดไว้โดยไม่มีเหตุอันสมควร

ก่อนที่จะมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง สถาบันอาจให้คู่พิพาท อนุญาตตุลาการที่เกี่ยวข้องและอนุญาตตุลาการคนอื่นเสนอความเห็น ข้อมูล และข้อเท็จจริงเป็นหนังสือภายในเวลาตามที่สถาบันเห็นสมควร

การตั้งอนุญาโตตุลาการแทน

ข้อ 25 การตั้งอนุญาโตตุลาการแทน ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) หากอนุญาโตตุลาการตายหรือคู่พิพาทตกลงกันให้การเป็นอนุญาโตตุลาการสิ้นสุดลง หรือกรณีตามข้อ 24 (1) ให้ดำเนินการตั้งอนุญาโตตุลาการแทนตามวิธีการที่ได้กำหนดไว้สำหรับการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ

(2) ในกรณีที่อนุญาโตตุลาการขอถอนตัว การเป็นอนุญาโตตุลาการของผู้นั้นสิ้นสุดลงเมื่อสถาบันเห็นชอบให้ถอนตัวได้ การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการแทนให้ดำเนินการตามวิธีการที่ได้กำหนดไว้สำหรับการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ

(3) ในกรณีที่การเป็นอนุญาโตตุลาการสิ้นสุดลงตามข้อ 24 (2) (3) หรือในกรณีที่เป็นการถอนตัวตามข้อ 25 (2) ของอนุญาโตตุลาการที่คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งเสนอชื่อ และการถอนตัวนั้นมีลักษณะที่ทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าเกินสมควร สถาบันอาจแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการเองแทนการใช้วิธีการที่ได้กำหนดไว้สำหรับการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการก็ได้

ข้อ 26 เมื่อมีการตั้งอนุญาโตตุลาการแทนผู้ที่มีการเป็นอนุญาโตตุลาการได้สิ้นสุดลงไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม ให้คณะอนุญาโตตุลาการเป็นผู้วินิจฉัยว่าจะให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ได้ทำไปแล้วใหม่หรือไม่ หรือให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่เพียงใด

การติดต่อกับอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 27 ห้ามมิให้คู่พิพาทหรือบุคคลที่ทำการแทนคู่พิพาทติดต่อกับอนุญาโตตุลาการหรือบุคคลที่ประสงค์จะเสนอชื่อให้เป็นอนุญาโตตุลาการโดยไม่เปิดเผยการติดต่อนั้นให้คู่พิพาทฝ่ายอื่น สถาบันและคณะอนุญาโตตุลาการทราบ เว้นแต่เป็นการให้ข้อมูลแก่บุคคลที่ประสงค์จะเสนอชื่อนั้นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปแห่งข้อพิพาทโดยสังเขป กระบวนการพิจารณาที่จะทำต่อไป คุณสมบัติและความพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้เสร็จสิ้นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ความเกี่ยวข้องกับคู่พิพาทหรือข้อพิพาท

ห้ามมิให้คู่พิพาทหรือบุคคลที่ทำการแทนคู่พิพาทติดต่อกับบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อหรือประสงค์จะเสนอชื่อให้เป็นประธานคณะอนุญาโตตุลาการโดยไม่เปิดเผยการติดต่อนั้นให้คู่พิพาทฝ่ายอื่น สถาบันและคณะอนุญาโตตุลาการทราบ

หมวด 4

กระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 28 คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจดำเนินกระบวนการใดๆ ตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงหลักแห่งความยุติธรรม ความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการเปิดโอกาสให้คู่พิพาทเสนอข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้ออ้างข้อต่อสู้ของตนได้ตามควรแก่พฤติการณ์แห่งข้อพิพาทนั้น เว้นแต่ในกรณีที่คู่พิพาทได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ภายใน 30 วันนับแต่วันแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนสุดท้ายให้คณะอนุญาโตตุลาการหรือกับคู่พิพาท เพื่อกำหนดกรอบระยะเวลาเบื้องต้นในการดำเนินกระบวนการจนแล้วเสร็จ อันมีกำหนดไม่เกิน 180 วัน แล้วเสนอให้สถาบันเห็นชอบ

หากคณะอนุญาโตตุลาการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกรอบระยะเวลาตามวรรคสอง ให้เสนอสถาบันพิจารณา ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นหรือมีเหตุอันสมควร สถาบันอาจอนุญาตให้ขยายกรอบระยะเวลานั้นก็ได้

ข้อ 29 ประธานคณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจวินิจฉัยและมีคำสั่งในประเด็นใด ๆ เกี่ยวกับกระบวนการซึ่งมิใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดเนื้อหาแห่งข้อพิพาท ทั้งนี้ หากปรากฏข้อเท็จจริงแก่คณะอนุญาโตตุลาการว่าพฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป คณะอนุญาโตตุลาการอาจทบทวนและเปลี่ยนแปลงคำสั่งดังกล่าวได้ในภายหลัง

ภาษาที่จะใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

ข้อ 30 เว้นแต่คู่พิพาทจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจกำหนดภาษาที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการ

คณะอนุญาโตตุลาการหรือสถาบันในกรณีที่ยังไม่มีคณะอนุญาโตตุลาการครบถ้วน อาจกำหนดให้คู่พิพาทจัดทำคำแปลเอกสารใด ๆ ที่คู่พิพาทอ้างส่งเป็นภาษาอื่นตามที่เห็นสมควร

สถานที่สำหรับการดำเนินกระบวนการพิจารณา

ข้อ 31 เว้นแต่คู่พิพาทจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าสถานที่ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร แต่เมื่อคำนึงถึงพฤติการณ์แวดล้อมแห่งคดี คณะอนุญาโตตุลาการอาจกำหนดสถานที่ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการเป็นสถานที่แห่งอื่นก็ได้

คณะอนุญาโตตุลาการอาจกำหนดสถานที่ดำเนินการกระบวนการพิจารณาเพื่อดำเนินการปรึกษาหารือ เพื่อสืบพยานบุคคลหรือผู้เชี่ยวชาญ หรือเพื่อตรวจสอบวัตถุ สถานที่ หรือเอกสารใด ๆ ก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการพิจารณา คณะอนุญาโตตุลาการอาจกำหนดให้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางจอภาพ หรือวิธีการอื่นตามที่เห็นสมควร

การสืบพยานหลักฐาน

ข้อ 32 ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้คณะอนุญาโตตุลาการเป็นผู้กำหนดว่าจะสืบพยานหรือรับฟังพยานหลักฐานใดบ้าง

ในกรณีที่คู่พิพาทตกลงกันให้ดำเนินการกระบวนการพิจารณาโดยรับฟังเพียงพยานเอกสารให้คณะอนุญาโตตุลาการพิจารณาและชี้ขาดจากพยานเอกสารที่คู่พิพาทนำเสนอ

ให้คณะอนุญาโตตุลาการแจ้งกำหนดนัดสืบพยานและนัดพิจารณาเพื่อตรวจสอบวัตถุ สถานที่ หรือเอกสารอย่างอื่นให้คู่พิพาททราบ

ข้อ 33 ในกรณีที่มีการสืบพยานบุคคล คณะอนุญาโตตุลาการอาจกำหนดให้คู่พิพาทระบุพยานที่ประสงค์จะนำเข้าสู่ข้อเท็จจริงหรือเรื่องที่พยานจะเบิกความถึง และความเกี่ยวพันของคำเบิกความของพยานกับประเด็นข้อพิพาทที่จะต้องวินิจฉัยชี้ขาด

คณะอนุญาโตตุลาการอาจกำหนดให้คู่พิพาทส่งคำให้การพยานเป็นลายลักษณ์อักษร หากพยานที่ได้ส่งคำให้การพยานเป็นลายลักษณ์อักษรไม่มาเบิกความตามที่กำหนด คณะอนุญาโตตุลาการอาจไม่รับฟังคำให้การนั้นเป็นพยานหลักฐานหรือจะให้น้ำหนักในการรับฟังหรือไม่ เพียงใดก็ได้

ข้อ 34 ในระหว่างพิจารณา คณะอนุญาโตตุลาการอาจเรียกให้คู่พิพาทแสดงเอกสารหรือพยานหลักฐานใด ๆ ตามประเด็นที่คณะอนุญาโตตุลาการกำหนดภายในระยะเวลาที่คณะอนุญาโตตุลาการเห็นสมควร

ข้อ 35 คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจอนุญาต ปฏิเสธหรือจำกัดการนำพยานหลักฐานเข้าสู่หรือการเบิกความของพยานบุคคลได้ตามที่เห็นสมควร เพื่อให้กระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการเสร็จสิ้นไปด้วยความเป็นธรรมรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ข้อ 36 กระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการทั้งปวง ตลอดจนคำเสนอข้อพิพาท คำคัดค้าน เอกสารโต้ตอบ พยานหลักฐาน การสืบพยาน คำสั่งและคำชี้ขาด ถือเป็นความลับ

คู่พิพาท คณะอนุญาโตตุลาการ หรือสถาบัน ไม่อาจเปิดเผยกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ ไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วน เว้นแต่

- (1) คู่พิพาทยินยอม
- (2) เป็นการเปิดเผยเพื่อการคุ้มครองหรือการใช้สิทธิตามกฎหมายหรือเพื่อการบังคับหรือเพิกถอนคำชี้ขาด หรือ
- (3) เป็นกรณีที่มีหน้าที่ต้องเปิดเผยตามกฎหมาย

ข้อ 37 คณะอนุญาโตตุลาการอาจมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของสถาบันช่วยดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควรก็ได้

ผู้เชี่ยวชาญที่คณะอนุญาโตตุลาการแต่งตั้ง

ข้อ 38 เมื่อได้หารือกับคู่พิพาทแล้ว คณะอนุญาโตตุลาการอาจให้ผู้เชี่ยวชาญทำรายงานความเห็นเสนอต่อสถาบัน โดยให้คู่พิพาทแจ้งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องตามที่ผู้เชี่ยวชาญสอบถาม

เมื่อได้รับรายงานความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ให้สถาบันส่งสำเนาความเห็นแก่คณะอนุญาโตตุลาการและคู่พิพาททราบ หากคู่พิพาทร้องขอและคณะอนุญาโตตุลาการเห็นสมควร อาจอนุญาตให้คู่พิพาทซักถามผู้เชี่ยวชาญได้ตามสมควร

มาตรการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่พิพาทระหว่างพิจารณา

ข้อ 39 หากคู่พิพาทร้องขอ คณะอนุญาโตตุลาการอาจมีคำสั่งหรือคำชี้ขาดกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่พิพาทระหว่างพิจารณาตามที่เห็นสมควร คณะอนุญาโตตุลาการอาจมีคำสั่งให้คู่พิพาทฝ่ายที่ร้องขอหาประกันมาวางเพื่อความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้มาตรการดังกล่าวก็ได้

การร้องขอตามวรรคหนึ่งไม่กระทบสิทธิของคู่พิพาทที่จะยื่นคำร้องต่อศาลให้บังคับคำสั่งให้ใช้วิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของตน การยื่นคำร้องต่อศาลดังกล่าวไม่ถือเป็นการขัดหรือแย้งกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับนี้

การไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาที่กำหนด

ข้อ 40 หากผู้เรียกร้องไม่เข้าร่วมกระบวนการพิจารณาหรือไม่ดำเนินการตามที่คณะอนุญาโตตุลาการหรือสถาบันกำหนด คณะอนุญาโตตุลาการอาจมีคำสั่งยุติการพิจารณาและแจ้งให้สถาบันทราบ สถาบันอาจมีคำสั่งให้จำหน่ายข้อพิพาทนั้นออกจากสารบบความ เว้นแต่มีประเด็นที่ควรได้รับการวินิจฉัยชี้ขาดและคณะอนุญาโตตุลาการเห็นสมควรที่จะวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นดังกล่าว

หากผู้คัดค้านไม่ยื่นคำคัดค้านโดยไม่มีเหตุอันสมควร ไม่เข้าร่วมกระบวนการพิจารณาหรือไม่ดำเนินการตามที่คณะอนุญาโตตุลาการหรือสถาบันกำหนด

คณะอนุญาโตตุลาการหรือสถาบันอาจมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป หากผู้คัดค้านได้ยื่นข้อเรียกร้องแย้งไว้ด้วย คณะอนุญาโตตุลาการอาจมีคำสั่งงดการพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวกับข้อเรียกร้องแย้งและแจ้งให้สถาบันทราบ สถาบันอาจมีคำสั่งให้จำหน่ายข้อพิพาทในส่วนที่เกี่ยวกับข้อเรียกร้องแย้งนั้น ออกจากสารบบความก็ได้

การพิจารณาโดยคณะอนุญาโตตุลาการเสียงส่วนใหญ่

ข้อ 41 หากอนุญาโตตุลาการคนใดปฏิเสธหรือมีพฤติกรรมที่จะไม่เข้าร่วมการพิจารณาหรือทำคำชี้ขาด ซึ่งจะทำให้กระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการล่าช้าโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร คณะอนุญาโตตุลาการส่วนใหญ่อาจพิจารณาและทำคำชี้ขาดไปได้โดยไม่ต้องมีอนุญาโตตุลาการดังกล่าวเข้าร่วมก็ได้ ในกรณีนี้ให้คณะอนุญาโตตุลาการแจ้งให้สถาบัน คู่พิพาทและอนุญาโตตุลาการดังกล่าวทราบ

ในการพิจารณากรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะอนุญาโตตุลาการเสียงส่วนใหญ่ คำนึงถึงขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการในขณะดังกล่าว คำชี้แจงของอนุญาโตตุลาการที่ไม่เข้าร่วมหรือข้อเท็จจริงอื่นใดที่เห็นสมควรให้คณะอนุญาโตตุลาการระบุเหตุผลของการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปตามวรรคหนึ่งไว้ในคำสั่ง คำชี้ขาด หรือคำวินิจฉัยใด ๆ ที่กระทำโดยคณะอนุญาโตตุลาการเสียงส่วนใหญ่ด้วย

ในกรณีที่ปรากฏพฤติการณ์ตามวรรคหนึ่งและคณะอนุญาโตตุลาการเห็นว่าไม่ควรดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปโดยไม่มีอนุญาโตตุลาการดังกล่าว ให้คณะอนุญาโตตุลาการแจ้งให้สถาบันทราบ หากสถาบันเห็นสมควรอาจมีคำสั่งให้การเป็นอนุญาโตตุลาการของผู้นั้นสิ้นสุดลงตามข้อ 24

ข้อ 42 การที่คู่พิพาทไม่คัดค้านโดยพลันถึงเหตุแห่งการไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับนี้หรือการไม่ปฏิบัติตามข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการให้ถือว่าคู่พิพาทนั้น สละสิทธิในการคัดค้าน เว้นแต่สามารถพิสูจน์ถึงเหตุอันสมควรแห่งการไม่คัดค้าน

หมวด 5 คำชี้ขาด

กฎหมายที่ใช้บังคับ

ข้อ 43 ให้คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทไปตามกฎหมายที่คู่พิพาทกำหนดให้นำมาใช้บังคับแก่ข้อพิพาท หากคู่พิพาทไม่ได้กำหนดกฎหมายที่จะใช้บังคับไว้ ให้คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทนั้นตามกฎหมายที่เห็นสมควรเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับแก่ข้อพิพาท

หากคู่พิพาทตกลงไว้อย่างชัดเจน คณะอนุญาโตตุลาการอาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทไปตามหลักสุจริตและเป็นธรรม

ในการตีความสัญญาให้พิจารณาถึงธรรมเนียมปฏิบัติทางการค้าตามสัญญาประกอบ

การชี้ขาด

ข้อ 44 คำชี้ขาดให้เป็นไปตามเสียงข้างมากของคณะอนุญาโตตุลาการ แต่คณะอนุญาโตตุลาการจะกำหนดหรือชี้ขาดการใดให้เกินขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือคำขอของคู่พิพาทไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นการกำหนดค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในชั้นอนุญาโตตุลาการหรือคำป่วยการอนุญาโตตุลาการ หรือเป็นการชี้ขาดให้เป็นไปตามข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความกันระหว่างคู่พิพาท

ระยะเวลาทำคำชี้ขาด

ข้อ 45 คำชี้ขาดจะต้องทำให้เสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันเสร็จการพิจารณาหรือครบกำหนดยื่นคำแถลงการณ์ปิดคดี เว้นแต่สถาบันจะอนุญาตให้ขยายระยะเวลาตามสมควรเมื่อได้รับคำร้องขอจากคณะอนุญาโตตุลาการ

แบบของคำชี้ขาด

ข้อ 46 คำชี้ขาดจะต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของคณะอนุญาโตตุลาการ ระบุวัน เดือน ปี และสถานที่ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการไว้ โดยชัดเจน ในกรณีที่อนุญาโตตุลาการคนใดไม่ลงลายมือชื่อไว้ให้อนุญาโตตุลาการอื่น จัดแจ้งเหตุขัดข้องในคำชี้ขาดและให้สถาบันรับรองถึงเหตุดังกล่าว

คำชี้ขาดจะต้องระบุเหตุผลแห่งข้อวินิจฉัยทั้งปวงไว้โดยชัดเจน

การตรวจร่างคำชี้ขาด

ข้อ 47 ก่อนลงนามในคำชี้ขาดให้คณะอนุญาโตตุลาการส่งร่างคำชี้ขาดให้สถาบันพิจารณาเห็นชอบรูปแบบคำชี้ขาดภายในระยะเวลาตามข้อ 45 หรือเมื่อครบกำหนดยื่นคำแถลงการณ์ปิดคดี แล้วแต่กรณี

ผลของคำชี้ขาด

ข้อ 48 คำชี้ขาดเป็นที่สุดและมีผลผูกพันคู่พิพาทตั้งแต่วันที่สำเนา คำชี้ขาดไปถึงคู่พิพาทฝ่ายนั้น ให้คู่พิพาทปฏิบัติตามคำชี้ขาดโดยไม่ชักช้า

การชี้ขาดตามยอม

ข้อ 49 หากคู่พิพาทตกลงระงับข้อพิพาทก่อนที่คณะอนุญาโตตุลาการ มีคำชี้ขาด คณะอนุญาโตตุลาการอาจมีคำสั่งให้ยุติกระบวนการพิจารณา อนุญาโตตุลาการนั้น หากคู่พิพาทร้องขอ คณะอนุญาโตตุลาการอาจทำคำชี้ขาด ตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นก็ได้ คำชี้ขาดดังกล่าวไม่จำเป็นต้องระบุ เหตุผล

การตีความคำชี้ขาด

ข้อ 50 ภายใน 30 วันนับแต่วันที่สำเนาคำชี้ขาดไปถึง เมื่อเกิดความสงสัยตามควรเกี่ยวกับข้อความในคำชี้ขาด คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจ ร้องขอให้คณะอนุญาโตตุลาการตีความหรืออธิบายความนั้นได้ คำตีความหรือ อธิบายความนี้ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของคำชี้ขาด

การแก้ไขคำชี้ขาด

ข้อ 51 ถ้าในคำชี้ขาดส่วนใดมีข้อผิดพลาดหรือข้อผิดพลาดเล็กน้อย เมื่อคณะอนุญาโตตุลาการเห็นสมควรภายใน 30 วันนับแต่วันมีคำชี้ขาด หรือเมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอภายใน 30 วัน นับแต่วันที่สำเนาคำชี้ขาดไปถึงแล้วแต่กรณี คณะอนุญาโตตุลาการอาจแก้ไขให้ถูกต้องได้ และให้ถือว่าความที่ได้แก้ไขนั้นเป็นส่วนหนึ่งของคำชี้ขาด

การทำคำชี้ขาดเพิ่มเติม

ข้อ 52 ภายใน 30 วันนับแต่วันที่สำเนาคำชี้ขาดไปถึง เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดเห็นว่ามิได้ชี้ขาด ในข้อประเด็นสาระสำคัญใด ก็อาจร้องขอให้คณะอนุญาโตตุลาการทำคำชี้ขาดเพิ่มเติมในประเด็นข้อนั้นได้

ในกรณีที่คณะอนุญาโตตุลาการเห็นว่าข้อประเด็นนั้นเป็นข้อสาระสำคัญและยังมีได้ชี้ขาดไว้ ก็ให้ทำการชี้ขาดในประเด็นนั้นให้เสร็จสิ้นภายในเวลา 30 วัน นับแต่วันที่คู่พิพาทฝ่ายนั้นได้ยื่นคำร้องขอ

ข้อ 53 ให้นำข้อ 47 ถึงข้อ 49 มาใช้บังคับแก่การแก้ไข การตีความ การอธิบายความ หรือการทำคำชี้ขาดเพิ่มเติม โดยอนุโลม

ข้อ 54 ให้คู่พิพาทรับเอกสารในสำนวนคืนภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำชี้ขาด

หากไม่มารับคืนภายในเวลาดังกล่าว สถาบันอาจเรียกเก็บค่ารักษาเอกสารในอัตราที่สถาบันประกาศกำหนด ทั้งนี้ไม่ตัดอำนาจสถาบันในการทำลายเอกสารนั้นเสียก็ได้

ในกรณีที่มีการทำคำตีความ คำแก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อผิดพลาดเล็กน้อยหรือคำชี้ขาดเพิ่มเติม ให้อนุญาโตตุลาการส่งมอบสำนวนทั้งหมดให้แก่สถาบันเมื่อทำคำตีความ คำแก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อผิดพลาดเล็กน้อยหรือคำชี้ขาดเพิ่มเติม แล้วแต่กรณีเสร็จสิ้นแล้ว

หมวด 6

ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย และค่าป่วยการ

ข้อ 55 ให้คู่พิพาทวางเงินค่าป่วยการอนุญาตตุลาการและค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามที่สถาบันกำหนด หากคู่พิพาทมิได้วางเงินให้ครบถ้วน สถาบันอาจมีคำสั่งไม่รับคำเสนอข้อพิพาท คำคัดค้านหรือข้อเรียกร้องแย้ง หรือมีคำสั่งอื่นใดตามที่เห็นสมควร

ข้อ 56 ค่าป่วยการอนุญาตตุลาการและค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปตามอัตราที่สถาบันประกาศกำหนด

ข้อ 57 ให้อนุญาตตุลาการกำหนดไว้ในคำชี้ขาดเรื่องค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในชั้นอนุญาตตุลาการ ตลอดจนค่าป่วยการอนุญาตตุลาการ

ข้อ 58 ก่อนที่จะมีการดำเนินกระบวนการอนุญาตตุลาการ ไม่ว่าในขั้นตอนใด หากเห็นสมควร สถาบันอาจเรียกให้คู่พิพาทวางเงินประกัน ค่าใช้จ่าย ค่าธรรมเนียม และค่าป่วยการได้ คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งอาจวางเงินประกันทั้งหมดหากคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้วางเงินประกันตามกำหนด

ถ้าคู่พิพาทไม่ชำระหรือชำระไม่ครบถ้วนซึ่งเงินประกันค่าใช้จ่าย ค่าธรรมเนียม หรือค่าป่วยการ แล้วแต่กรณี ภายในระยะเวลาตามที่สถาบันกำหนด สถาบันอาจแจ้งให้คณะอนุญาตตุลาการมีคำสั่งงดการดำเนินกระบวนการไว้ ภายในระยะเวลาที่กำหนด หากสถาบันไม่ได้รับชำระเงินประกันค่าใช้จ่าย ค่าธรรมเนียมหรือค่าป่วยการครบถ้วนเมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่แจ้งงดการดำเนินกระบวนการไว้ สถาบันอาจถือว่าได้มีการถอนข้อพิพาทและมีคำสั่งจำหน่ายข้อพิพาทออกจากสารบบความก็ได้

ในกรณีที่มีการชำระเงินประกันข้างต้นครบถ้วนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำเสนอข้อพิพาทหรือข้อเรียกร้องแย้ง สถาบันอาจถือว่ามี การถอนข้อพิพาทเฉพาะในส่วนที่ชำระเงินประกันไม่ครบถ้วนและมีคำสั่งให้จำหน่ายข้อพิพาทเฉพาะส่วนดังกล่าวออกจากสารบบความ ในกรณีนี้ ให้สถาบันแจ้งให้คณะอนุญาตตุลาการดำเนินกระบวนการต่อไปเฉพาะส่วนที่คงเหลือ

หมวด 7 บทเฉพาะกาล

ข้อ 59 เว้นแต่คู่พิพาทจะตกลงกันเป็นอย่างอื่น ข้อสัญญาหรือสัญญาอนุญาตตุลาการ หรือการอ้างอิงใด ๆ ที่กำหนดให้ใช้ข้อบังคับกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยอนุญาตตุลาการ สถาบันอนุญาตตุลาการกับข้อพิพาทใด ให้ถือว่าข้อสัญญาหรือสัญญาอนุญาตตุลาการ หรือการอ้างอิงนั้นกำหนดให้ใช้ข้อบังคับอนุญาตตุลาการนี้

ข้อ 60 เว้นแต่คู่พิพาทจะตกลงกันเป็นอย่างอื่น กระบวนพิจารณาอนุญาตตุลาการที่ได้เริ่มต้นก่อนวันที่ข้อบังคับนี้มีผลบังคับใช้ ให้ดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไปตามข้อบังคับที่มีผลในขณะที่ยื่นคำเสนอข้อพิพาท โดยให้ข้อบังคับนี้มีผลเมื่อครบกำหนด 30 วันนับแต่วันประกาศ

ประกาศ ณ วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2559

อติคม อินทุฤดี
เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

บรรณานุกรม

หนังสือ

ไชยวัฒน์ บุณนาค. (2554). *อนุญาตตุลาการ ทฤษฎีและปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ทรัพย์สุรีย์.

สำนักงานศาลยุติธรรม. สำนักกระงับข้อพิพาท. (2549). *รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมายและคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการอนุญาตตุลาการ ฉบับ 15 ปี สถาบันอนุญาตตุลาการ*. กรุงเทพฯ : พิเศษฎีกาพิมพ์.

สรวิศ ลิ้มปรงษ์. (2545). *อนุญาตตุลาการตามกฎหมายใหม่กับการกระงับข้อพิพาท*. กรุงเทพฯ : นิติรัฐ.

เสาวนีย์ อัครโรจน์. (2548). *คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีการกระงับข้อพิพาททางธุรกิจโดยการอนุญาตตุลาการ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บทความ

พิชัยศักดิ์ ทรยางกูร. (2540). การอนุญาตตุลาการ : ความรู้เบื้องต้นในทางทฤษฎี. *รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการอนุญาตตุลาการ เล่ม 2*. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.

ตุล เมฆยงค์. (2555). ศาลไทยกับเขตอำนาจในการเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการระหว่างประเทศ. *วารสารกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ เนื่องในวาระครบรอบ 15 ปี*, 441 - 459.

เสาวนีย์ อัครโรจน์. (2540). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการ. รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และ คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ เล่ม 2. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.

ฐานข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

“ค้นหาคำพิพากษาศาลฎีกา.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://deka.in.th/>. สืบค้น พฤษภาคม - สิงหาคม 2560.

“คำพิพากษาคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่น่าสนใจ.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.admincourt.go.th/admincourt/site/05SearchSuit.html> . สืบค้น พฤษภาคม - สิงหาคม 2560.

“คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลแยกตามรายปี.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.supremecourt.or.th/webportal/maincode/content.php?content=compon ent/content/view.php&id=39&base=19&base=19> . สืบค้น พฤษภาคม - สิงหาคม 2560.

“ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://deka.supremecourt.or.th/>. สืบค้น พฤษภาคม - สิงหาคม 2560.

บันทึก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

